

TEVFIK ŞAHİN

Lawikê Qerebêli u Qoçgiriye

Lawıkê Qerebêli û Qoçgiriye

PÊLEKE: TEVFİK ŞAHİN

Vejiyaisê Tiji / 52
Tevfik Şahin / Lawikê Qerebêli û Ooçgiriye

Arestena Qapaği: Musa Çimen
Mizanpaj: Azad Aktürk
RESM: Fevzi Kaya
Raştnuştene: Mesut Asmên Keskin
Nota çarnais: Bülent Çatalkaya, Mikail Aslan u Cebrail Kalın

Vetis: Kayhan Matbaacılık San. Tic.Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazıl Paşa Cd. No.: 8/2 Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 576 00 66

ISBN: 978-975-8277-51-3
SERTİFİKA NO: 12156

Vejiyaisê Tiji
"Jû Dezgê De Dersim Turizm Basım Yayın ve Müzik Üretim San. Ltd. Şti." yo.
Gümüşpala Mah. Güzelbakan Sokak. No: 26 D: 2 Avcılar / İstanbul
www.dersim.com.tr / e-posta: tijyayincilik@gmail.com

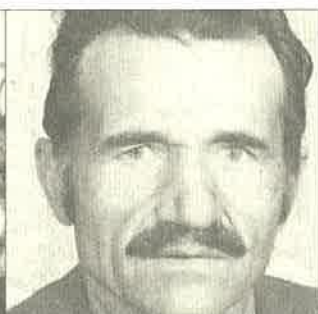
Lawıkê Qerebêli û Qoçgiriye

PÊLEKE: TEVFİK ŞAHİN

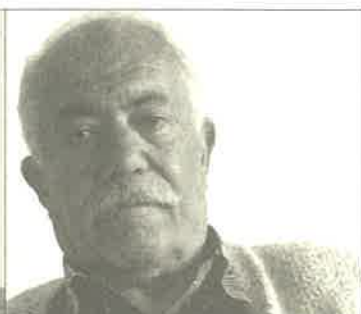

HESÊ AĞAY

HESÊ ÇAQÎ

HESÊ MUSAY

HESÊ OOLÎ

HESÊ ZERDE

HÛSNÛ DEDE

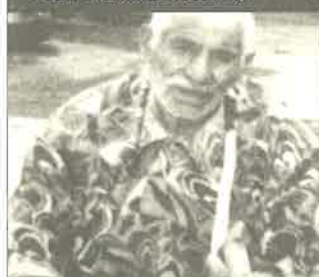
KULANÎ (ZARALÎ HÛSEYÎN)

MEMÊ ÇETÎ (MEHMET MUTLU)

MISTE TENIKÎ

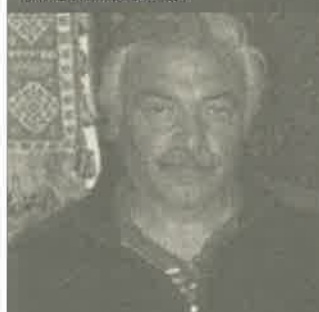
PÎR SEY MEMED ALÎ

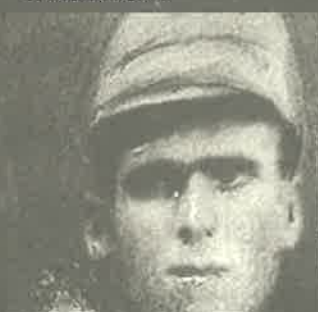
SERÎBANA MEMİKÎ

SEYDE EZÎZE CULE

SEYDÊ HEMÎ (SAÎALÎ ÖZCAN)

SİLÊ MAMÊ KROLÎ

SÜLEYMAN SOLMAZ

MUSÊ QURDI

ABASÊ ÇETÎ

ALÊ QADÎ

ALÎ SOLMAZ

ALİYÊ DURUMÎ

RIZAÊ GOZELÎ

BALIWELTÎJ-TURABÎ DEBE

BAVA HESEN

BESA PALBÊXE

BESER ŞAHÎ

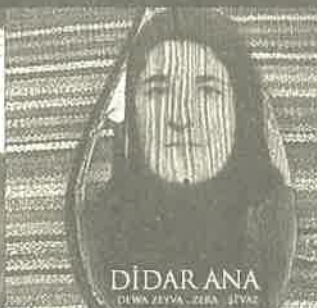
BIRAÊ ÇEWDERE

DAVUTALÎ DEBE

XÎDE PALAY

DÎDAR ANA

DURIM

USE MELEME

XALIKA INTE

XALIKA PASE

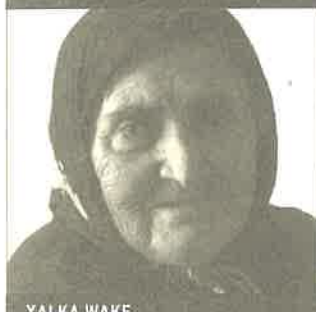
XALIKA SUNE (SIRMA SAHIN)

XALIKA WERDE

XALIKA YETER

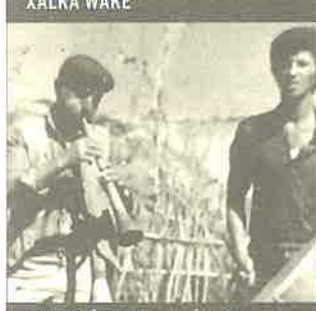
XALKA WAKE

ZEKIYE CACI (ZEKI OZCAN)

ZURNACI ILYAS

ZURNACI QIRTO U ALI EKBER

İRFAN PELİT

SEFER TUNÇ

YENGULE

ALE HEME CACI

XANA HEME CACI

QESA VERİ

Lawîkê Qerebêli vindibiyaene derê!

Tarîxê Qerebêli bê lawîku niyu. Verê coy ra hata na waxt zonê ma de xêlê lawîkê ma-nedari amê vatene. Lawîkê haskerdene u lawîkê yaraniye vajiyê. Welat u weşiye ser ki lawîkê rîndeki amê ra zon. Sare wedardene u pêrudais sere ki lawîki amê vatene... Şin, bext, merdene u zerrewêşiye sere ki wertê qomi de lawîki vajiyê.

Qerebêl de hetê zagoni ra folklorê ma cao de hewl cênu. Ç1 hêf ke hetê nustene ra ki caê bêvengiye guretu. Keşi lawîkê khani sae nêkerdê u nêusnê! Qerebêl de, hona-hona ki zonê ma de lawîkê khani sae nêbenê. Qe keşi lawîkê khani nusne nêkerdê! Ç1qa veng'a Heqi bîdime ki, ma zaf kotime herey. Zaf çiyê ma biyu vindi. Qomê ma ra xêlê xortu wendexananê (mektebanê) Tîrku de wendu. Ni wendexanu de, taê biy hekim, taê biy musnoğ (malım) u taê ki biy çepçi. Ç1 hêf ke ni hekim u musnoğê ma ki zonê maya xu ser nêguriyay u elaqa nêmusniye Zonê Ma!

Ebe zonê maya ma ra pia, lawîkê ma ki şîndorê vindibiyaene derê, Qerebêl de xêlê lawîkê ma ki biyê vindi... Lawîkê Qerebêli (kîlamê khani) werte de bêkes u bêwayır mendê.

Ç1 hêf ke lawîkê Qerebêli (kîlamê khani), keşi arê nêkerdê. Niardê pêser u nêusnê!

Hetê Qerebêli de taê hunermendê ma estê. Ni sairi verê hazar isanu de congır cînenê u televizyonu de vejînê! Gereke ni hunermendu ra mordem pers keru: Ni hunermendê ma lawîkanê qomê xu (kîlamanê khanu) çae arê nêkenê? Lawîkanê qomê xo rê çae wayır nêvejînê! Jû arşiv ser çae pia nêguriî u çae jû nêbenê? Lawîkanê Qerebêli ser cae pia nêguriî? Perşi zafê...

Na serranê peyênu de, zonê ma de lawîkanê ma ser xêlê kar bi. Taê Dêsimîzê ma hata sewenême guriyay. Gurekaru pêseroki veti. Tîja Sodîri u Ware ma rê ard werte. Munzur Haber, Kormişkan vejîya. Pir, Desmela Sure u Dersim u perlodê 'Ma' vejîyay. Ni perlodu de Dêsim ser lawîki nuşîyay, Erzîngan ser nuşîyay, Gîmgîm u Qoçgîriye ser nuşîyay.

Jê Dêsimîzu - Qerebêl u Qoçgîrîji ki sairê de hewlê... M1 viri deru. Kamîlê ma ke amêne lewê jûbîni, ma rê lawîk u kîlamê rîndeki vatêne.

Hir u bereketê cedê ma, lawîkanê ma ser - nun u sola mao...

BAVA XIDIR, Sîlê Alê Cênci, Alê Qadi, Hesê Qebi, Memê Çeti, Abasê Çeti, Seydê Ezîzê Çhule, Balê Welatîji, Hesê Zerde, Pir Sey Memed Ali, Dawud Ali, Hesê Oqi,

Hesê Musay ra pia, Seydê Kheki, Xîdê İbi, Bîraê Çewdere, Gula Delgi, Xalîka Wake, Xalîka Werde u jê Xatuna Qadi.

Hesê Çaqi u **Xalîka Werde** zonê ma de zaf qeydê rindeki vatêne. **Destana Thorraqi**, zewezê Balê Welatîji (lawîka zewejî), Yara Hesê Çaqi (lawîka yare) dewe be dewe qesey biyêne.

Sey Memed Ali (Ap Mencek) ki ebe mînete veng'a Heqî dêne. Wertê mezêlu de, vengo rindek ra dûa wendêne.

Taê ki derdê cigera xo rê nalêne. Tepia ra ki derdê a cigere ra zerrê inu biyêne khul. Derdu rê ke çare nêdi, i derdi benê şin u şivan. Dewa Pile ra Kibara Gozeli derdu ser ma ra nia va:

«Derdê ma, verê çemi de jê qumi zafê.

Şêl ama, i derdi ki berdi»

Cênîy biy, vengewes biy. Cênîy biy, rindek norrnêne. Çî hêf ke kîlamê ni cianîku ki keşî arê nêkerdê. Cianîki ki welatê ma de sair biyê. Î ki jê xalîka Gula Delgî biyê rameti. Kamcin cianîki sairê u kamcin cênî şûari (sîwari) vatê - çî hêf ke ni meselu ki ma hona tam rind nêzanenime.

Hata na waxt, Qerebêl de kam sair bi? Sairu ya ki sairê, inu qomê xo rê çî ca verda?

Gereke ni ki rind sae bê. Saekerdena lawîku ke rind amiye hurendi, se benu? Na saekerdene de, mordem roştia zonê xu vênenu. Benu ke mordem lawîku de, tarîxê xu ki bivênu...

Heya. Wendoğî nia bîzanê ke ez ebe xu sair niyane. Eke esta kemi u gîletiya mî; wendoğî qusîrê mî de şêr mekerê (nia medê). Gamê avê ya ki gamê tepia kemiya mî bibu ki gamê avê son... Mî çî ke bese kerdu, nu karê xu sîma rê ardu werte.

Vanê:

“Nunê mîn'u husk hemgênê sari ra wesu.”

Qerebêl de saekerdena lawîkanê ma, ma rê jêde muhim bu. Heme hete ra, saekerdena lawîkanê ma gereke rind bibu. Haskerdena (sowda) kamîlanê ma vindi mebu.

Lawîkê khalîk u pirîkê ma çae vindi bê ke... Lazîmu ke nae ra tepia bîra u waê ma tarîxê xu ser biguriyê. Ma tarîxê hometanê binu rê guriyayme! Çî hêf ke tarîxê Zazau sere ki nêguriyayme..!

Teyna ebe fek ra (qesey kerdene), zon raver nêsonu. Gereke her het ra (jêde ebe nusnaene) ma qedîr u qîmet ra, qîmet zonê ma u piyê xo dime... Zonê xo de bîwani-me u zonê xo de bînusnime...

Zonê maya xo de lawîku vajime. Zonê xo de sanîku, çibeneku (merthali, erfî), gîletnaenu u edebiyat bînusnime. Bînusnime ke zonê ma aver şêru, zonê ma vindi mebu...

Bînusnime ke hir u bereketê xonca ma bibu.

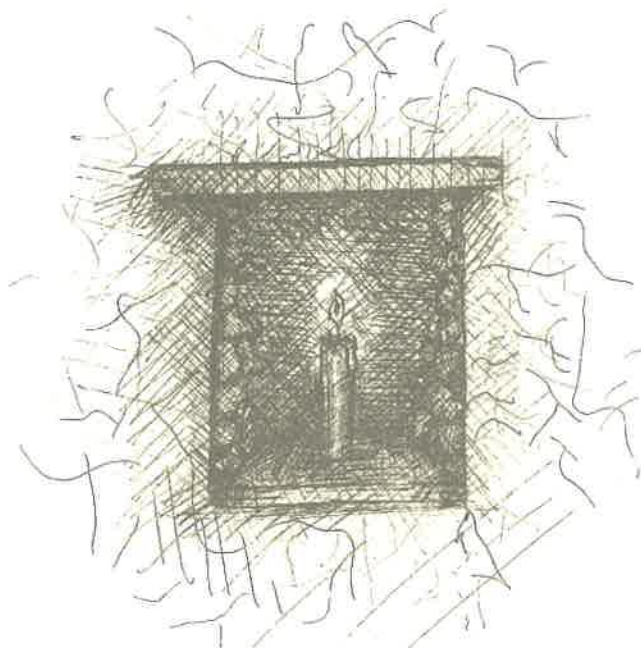
Jû qesa de khalîk u pirîkanê ma esta. Vanê:

“Her kes zonê xo de granu.”

Wes u war bê Pir u khal bê

Dem u dewranê sîma şîrin bu...

"Jiaranê xu ser ju cila pane, tariye zerre sima vind bu"

Ciran bu ya ki albaz bu verê çêberanê inu de teyna qesu ca meverdê. Verê çêberu de haskerdena xu ca verdê.

Dewa Pile ra Saray Ana

RESMÊ VERÎ SER:

Vengê Qonqole be muzikê dina ser: Yazî – yabanê (tebiatê) na dina, muzikê xo ra mordemi kenu zerrewes. Hardo dewrê ser, çêsit çêsit vengi estê. Nî çêsit çêsit vengi ki thîlsimînê. Muzikê yabani mordemi sera giraniye cênu u têdîma ki mordemi kenu rehet u mordem benu nerm:

Jü ki vaê dina estu u na va ki veng vezenu. Va ke ama u xu ke sana pelganê qewaxu ver, i qewaxi ki xu sanenê ra u xu recefnenê. Vengê viyale, vengê pelga şêvze, vengê pelga muriye u vengê dara mewzeke ki ebe va ra pia zobina vengu vezenê. Dar u berê dina ser theyr u thuri ki estê. Vengê her theyr u thuri ki zobinau. Hardo dewrê ser çêsit çêsit vengi estê u nî çêsit çêsit vengi ki muzikê de thîlsimînê.

Gos ke na vengê yaz u yabani (tebiat) ser, tu vana, na hard ra zerrewêşiye bîlqîna. Dina ser jü ki asmên u roz estu. Roz ebe sîlamanê xo ra roştî u tîjia xu rusnenu dina u dina ki heni bena germe!

Astarê dina estê u nî astarey ki dina berreqnenê u zerreqnenê.

Dina ma, dina howa heni çerexina. Dina kay kena u heni ki zerrewêşiye dana ma. Dina werğana ma, çê ma. Dina howa çerexina u zerrewêşiye ra kena son. Têdîma ki ebe zerrewêşiye ra sodirê xu ma rê ana. Na dina awa xu'ya zelale ra xuşina. Xori xori nalena u vengu vezena. Dina howa ma rê muzik cînena. Dina ma, na dina, ma rê jü lawîka.

Dina qe xu sas nêkena u ebe hazar serru ra natu ke heni hurendia xo de çerexina. Na dina, hurendia xo de jê sema howa hona heni xu ta dana. Na dina zerrewêşiya xu dana ma. Muzikê na dina, vengê na dina çîqa zaf wesu u çîqa zaf şîrinu.

Dina howa Qerebêl de! Na dina jê kemanê Pasê Ğeribi, jê gunê verêni howa ma rê Qerebêl de kemanê Pasê Ğeribi cînena. Dina jê dawulê Ap Durîmi, hona howa veng vezena u kena be gîme-gîme.

Na dina de enway çêsit vengi estê. Vengê sodirî u vengê sonî ki estu. Sewenême be muğîrbê sodirî de dina vengê xu vurnena. Hardo dewrê ser ma çîqa vengu nas kenîme? Ya ki domaniya ma ra çîqa vengi binê roê ma de ma rê peyser mendê? Duzena dina esta. Dina waxtê xo de amnani, paîji, jêmistani u usarî ana. Dina ebe duzena xo ra heni çerexina u sata xo de ki xu heni vurnena. Duzena na dina ra, elbet ma ki taê vengi guretê. Taê muzikê welatî ki binê mezgê ma de qeyd biyê. Çî hêf ke taê vengi ki şiyê ma vira.

- Purtikanê viyale ra ma dudîke viraştene

- Wertê birrî de ki ebe qonqolu ra muzikê qonqolu ma cînitêne.

Lazê waya mî Fewzî (tornê Mamê Mişî), hazîrkerdena na kitabî de, vengê muzikê qonqolu ard ra mî virî! Werezaê mî, resmê qonqolu ki serba Lawîkanê Qerebêlî viraşt. Serba domananê ma vengê qonqolu reyna ard ra ma virî! Qonqolu ra resmê

qapağê kitabî viraşt. Werezaê mî wes u war bu.

Muzikê qonqolu çıqa ma viri de mendu? Na muzik yenu çand keşi viri? Nîka ma uncia peyser şime domaniya xu ser u muzikê qonqolu ki domananê xu musnime... Zerrewêşîye ra, reyna qonqolu bîcînime.

Pir u khal bê

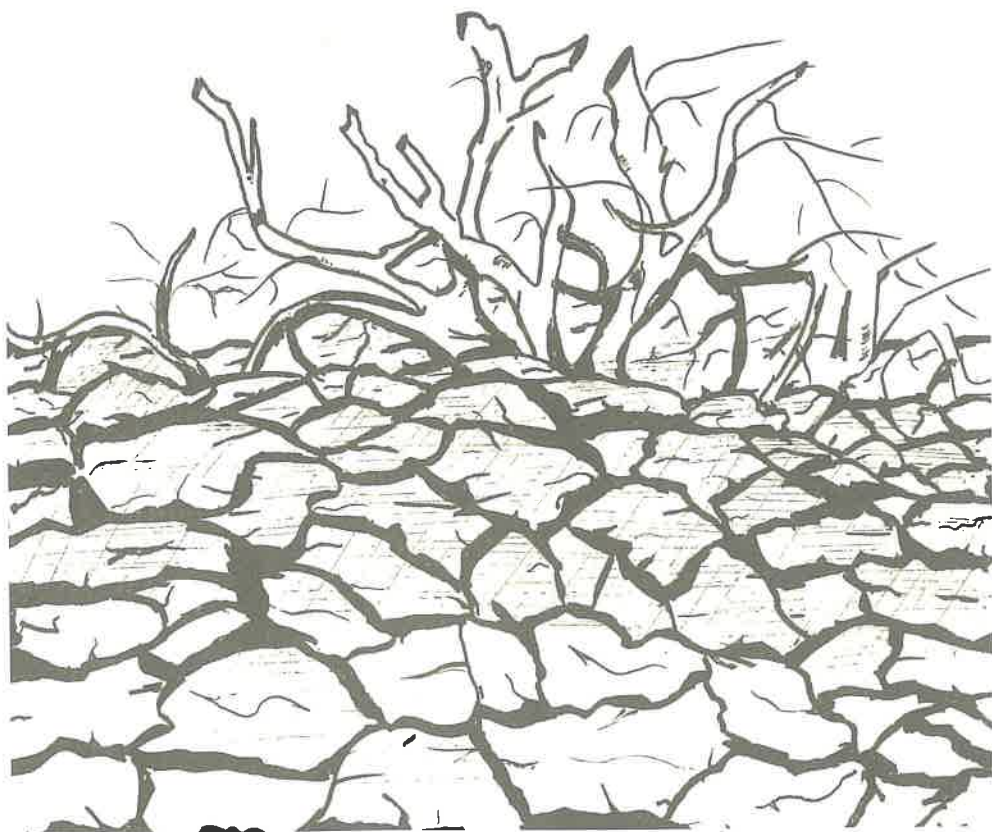
*“Roze yena ke hard vanu:
-Mordemi kotiê?*

Mordemu nêvênu.

*Roze ki yena, mordem vanu:
-Hard kotiu?*

Hardê xu nêvênenu”

Didar Ana

DİDAR ANA

(Didar Şahin, 1914 – 1956)

NASNAMÊ DİDAR ANA:

Didar Ana 1914 de, dewa Zeyva (Şêvaz – Zera) de amiye riyê dina. Nufis de namê eya Didar Şahina.

Hata weşiya peyêne Didar Ana qomê xo rê rayberine kerde. Nêwesu rê derman u derdu rê ki bena Ana. A miradê azebu rê, çêberu kena ra. Qewğa aşiru de ki bena hakem.

Dewa Qalcaire ra Ap Sili (Sîlê Memê Keyay) ma ra nia va:

“Verênde ni hardu de savci u hakem çinê bi. Wertê ma de dızdeni (dızdeniye ki nêbiyêne) u qewğa ke biye, ma şiyêne lewê Didar Ana. Ya ki şiyêne bertengê piranê xu. İnu ke ma ra se vatêne, ma ki heni kerdêne. Qanunê ma i, saidê ma ki jiyarê ma biy.”

Serra 1956ine de Didar Ana rîşte rama Heqi.

Eya benê Heci Bekteş de darenê we!

Turba Didar Ana nîka Heci Bekteş de “çilehane” dera.

Xalîka Şeribane ki Didar Ana ser nia va:

“Didar Ana qe nêzeweyiye. Çêberê heqîqeti de, caê eya lewê XIZIRi deru.”

QESÊ DİDAR ANA:

-Wayîrê ma Xızîru.

-Astuna na dina, düa ser dera.

-Karê xu ebe düa ra bia hurendi

-Kam ke cêrenu ver, veng danu; wayîrê i vengi estu.

-Zerrewêşîye ra veng bîde.

-Sodîr çêberê jîyar u diyarî rew benê ra, sodîr rewra düa bîke.

-Kerameta fene ki vêrena ra. Bîwane, bîguriye u ilm bîke.

-İlm u gure ki ibadetu.

-Heqa qulî mewe, heqa qomî bîsevekne.

-Qezencê tu helâl bu.

-Honde ke şîkina, mesu diwanê qulê nêheqi, uza ef çînu.

-Jûru ra, iftîru ra u fuzîlêni ra dûrî su.

-Çiyu ke nêdi, mevaze ‘mî dî’.

- Çiyu ke nêheşiya pê, mevaze 'heşiyane pê'.
- Keşi rê iftira meke.**
- Çêberi gos mede.
- Zerre (gonıl) mesıkne, rındiye rê comerd be.**
- Asme rê düa bike, jê asme bena pak.
- Aybê mordemi ri mesane.**
- Sey u feqıru rê, vıran u bêkesu rê rayber be. Hema mevaze, 'ez rayverane'.
- Heqa ma u pi gırana, her waxt düa inu bızê.**
- Cırananê xo ra has bike, heqa inu mewe.
- Ne zaf sa be, ne ki zaf pozgın be.**
- Qaytê verê kari meke, qaytê pey ke.
- Her veng vindi nêbenu, taê vengi manenê.**
- Meke xu vira, peyniye merdena.
- Xu berz mecê, xızmekar be.**
- Zerretenık u turab be.
- Kıbrêni meke, kıbrêni dısmenê imania.**
- Hurmet u azad ra xızmete bike.
- Terbiya, nefsê xo de.**
- Haydarê nefsê xu vınde.
- Rew ra mepperre, bıpiye.**
- Sebır bike, sılamete yena.
- Dısmeniye meke.**
- Mısaibine u kewraine muhima. Hona ke mısaib nêbiya, raya mısaibine bımuse. Bıraina dina ra pia, axirete rınd bımuse. Tepia ra, hona mısaib u kewra be.
- Xızır bia xu viri. Comerd bımane, hewl bımane.**
- Her sodır veng'a Xızırı bıde.
- Tım ğem u qısawete meke.**
- Karê xo de, ra u çê xo de, "xêr" vaze.
- Jü çêber ke diya ca, çêbere bin benu ra.**
- Raştiye biya xu viri u Xızırı xu vira meke.
- Îqrarine, mısaibine, kewraine u Cemê Heqı be Xızırı domananê xu musne.**

BIRAÊ ÇEWDERE QESEY KENU

Ebe vatena Mesut bıray, ez şiyane dewa Cewdere. Asma Temuze 2006 de mı piyê Mesut bıray, Biraê Cewdere di. Biraê Cewdere, lawıka Meleme ser ma rê qesey kerd:

“Ez qeda. Nu congıru ke mı dest de (congırê mı), mı ebe xu 1953 de vıraşt. Serra 1953yine de ez şiyane suka Edena. Uza 8-9 asmi guriyane. Mı jü dara de tüye hêga de diye. Dara tüye bırrnay be, kam bırrnawa, nêzanen. Çı estu ke koke ki ca verday be!

Mı tüye vete, kerde phıştia xu, ebe tirane ki arde istasyonê Qeregoli. Tepia ki Qeregol ra, kokê a dare eşt ra phıştia xu, heni ki amane dewe. A serre, serra 1953yine de, mı nu congır ki heni vıraşt. Karê na dina nêqeydinu. Mı derdê kari guret.

Malê mı zaf bi. Hêgaê mı bi. Xeylê waxt ki serê kou u maden de guriyane. Nu congırê mı ki xeylê serru nia heni dês ra mend. Cı rê xorê mı wayırêni nêkerde. Congır ki vıleşewt heni oda ma de bêveng vınet. Nıka ki na congır teslimê tu ken, dan tu. Bızê, bere, xorê se kena, bike.

Piyê mı ki congır cınîtêne. Qa, tu ki zanena, rameti biraê mı Memedi daha wes cınîtêne. Çê biraê mı de mılet benu ari, uza sımenê. Tepia ra ki qewğa vejina. Anu Aliyu ke itha, zamaê Seferi. Biraê dey Mem estu, çimê xu korê.

Qewğa de çü dareno ya ke jü re deru. Çü danu congırê mı re, congırê mı sıknnenu. A waxt ra nat, nu congırê mı nia xırabınû. Şiyane, gınane qurbetu re, tam vışt u phonc (25) serri, qurbete de guriyane. Nu thomırê mı ki heni itha, dewe de nia mend.

Xorê biyane cia. Gınane qurbete re, Gurgu de guriyane. Mı zaf lawıki vatêne. Co-kau ke ez dowatê çêu ki kerdêne. Dowatê veyvu kerdêne. Sılaiya kewraine kerdêne. Mı ki xorê lawıki vatêne. Taa şiyêne Bekıru, şiyêne dewa sıma Morku. Taaa ez şiyêne koti? Şiyêne Muxtaru, çê Xıdır Ağay.

Na Meleme ki Bava Xıdırı vate. Bava Xıdır Khurêsızu, Şiriniya Ağau ra yenu. Bonê Duzgını ser bi. Ciranê Ana Yımıse bi. Deli - dolu bi. Dêrsımızu.

Amêne dewu de feteliyêne. Cem girê dêne. Kotêne tewt. Kotêne wertê kîle, ebe xu ki Khurêsız bi. Bava Xıdır ama çê ma, ma rê la girê da. Heni niyo, erê? (cêniya xu Elê ra vanu).

Domanê mı nêbiyêne, mı rê la girê da.

Ni hadısey hırıs u phonc (35) serri raveri, nia bi.

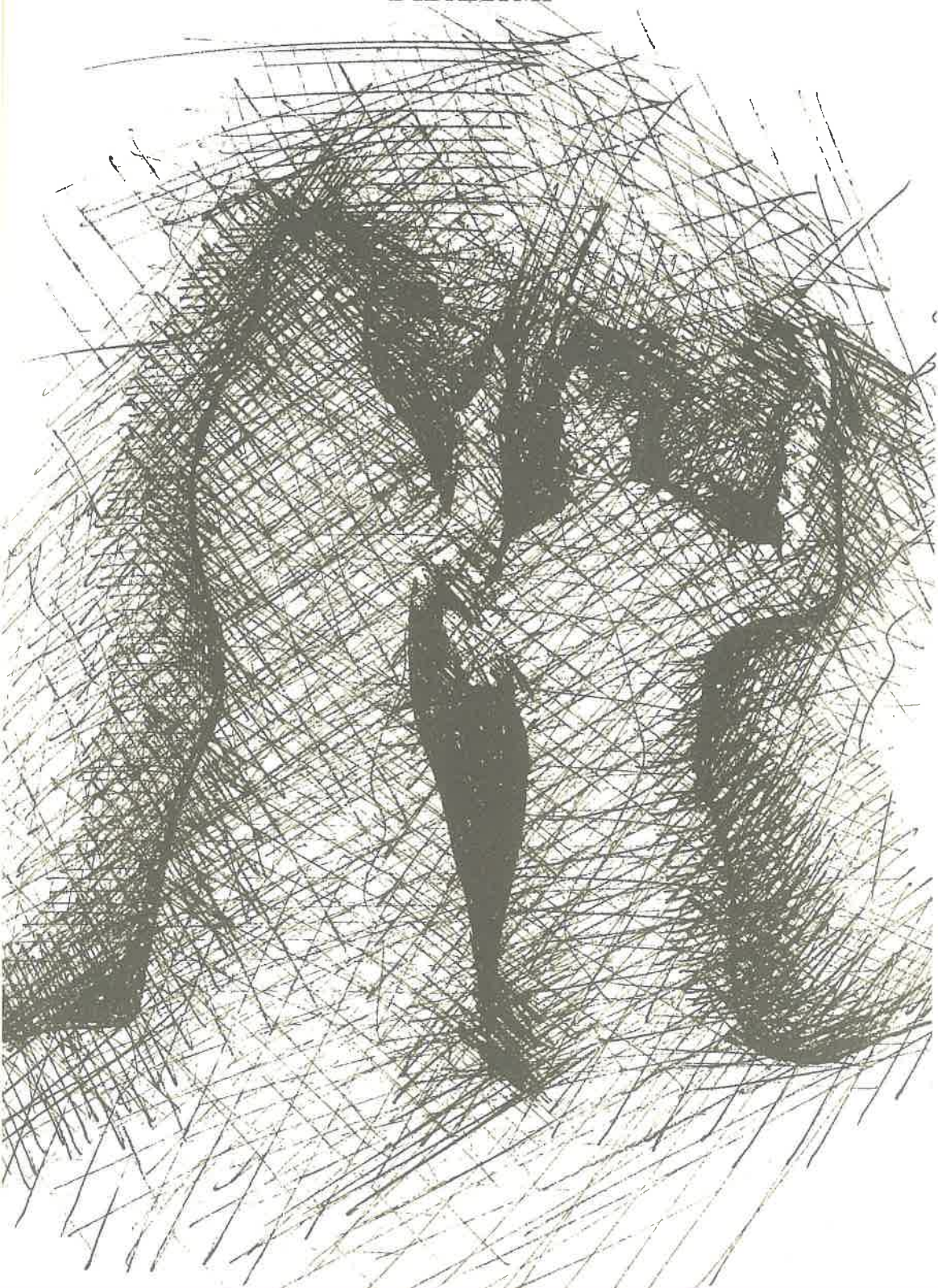
Na cêniya xu ki hazar u newse u hawtae (1970) de mı gurete. Çand serri raveri Bava Xıdır amu çê ma? Tam hırıs u ses (36) serri raveri amu çê ma!

Kam ke na lawıke rê wayır vejınu u vanu "yê mına", u mordem jürekeru. Na destana Meleme, yê Bava Xıdırıa.

Bava Xıdırî na lawıke, Didar Ana ser vate. Tu ki zanena, Didar Ana Zeyva ra biye. Zobina ki Qerebêl de Meleme çına. Na lawıke yê Bava Xıdırîa. Lawıka de zaf derga. Niştêne ro, hata sodır na lawıke vatêne. Şiyêne koti, lawıka Meleme vatêne. Verê çemun u dewu de vatêne. Deli-dolu bi. Aqılê mı nêreşt sowda i. Bava Xıdırî ke Meleme vatêne, jibêne, nalêne. Amêne hetê ma, zobina vatêne, şiyêne Qerebêl, çêsîtêna vatêne. Meleme teyna ebe jü qeyda nêvajina. Sima rê lawıka Meleme vaji. Hema, nêşkin ke jê Bava Xıdırî ki vaji.

Mı va ya, Bava Xıdır diwane bi. Sonde niştêne ru, hata sodır ki na kılama Meleme vatêne. Ge jibêne, ge ki nalêne. Ebe thomır recefiyêne, na lawıke ki heni vatêne. Kotêne adır u na kılame ki zaf derga”.

DESTANA PELGUZARE
DIDARA MI

MELEME

Qa, mı va
Cor de xu ta dana, yena
Meleme hed be hedi
Mı va, têla porê xu bide mı
Pê zimbêla xu girê di
Rinde nazlemiş biye
Voz da pey ra peyê celi
De bê, de bê
Melema zerru, de bê
De bê, de bê
Çigita (3) zerru, de bê

De, mı va
Vaji, vaji, to rê vaji
Çê piyê çê rindeke
Hau vanê, cenge ver de

Şiya soni
Gıran gıran amu ser de
Qa, mı va
De bê, de bê
Melema zerru, de bê
De bê, de bê
Çigita (1) cêbu, de bê

1) Çigita: Pamuk çekirdeği.

Çênê, Melemê
Wertağa na derdu
De bê, de bê
Derdê mı bi gıran

Melema zerru, de bê
Wertağa na derdu
Derdê mı têra biy
De bê, de bê

Ma sere fetelinê, çiftê heliy
Rinde nazlemiş biye
Voz da peyê celi
Nata bi, lew pani
Têla porrê xu bîde mî
Zimbêlanê xo ra girê di
De bê, de bê
Melema zerru, de bê
Wertağa na derdu, de bê
Derdi uncia têra biy

Çênê, Melemê
Wertağa na derdu
Derdi uncia têra biy
Çita xu bîde mî
Miyanê xo ra girê di

Melemê, Melemê
Eskîza dukani
Nê çê', aqıl defter niyu
Ez to rê bîwani
Nê çê', seker - serbet niyu
Ez to rê cî ver sani
Lewê tu tenikê
Mendê re vasê Têrcani
Nê çê', pîrnîka tu barîkeka,
Menda re qelema Muş u Vani
Melema mî, Melema mî
Eşkîza dukani

Melemê, Melemê, rindek, Melemê
Çimeşîae, buriyeqeleme
Tu ki rindeka alemi
Melemê, yarê

Melemê, Melemê
Tu ki xanîma yeli
Bejna tu menda re sıvîka⁽²⁾ serê teli
Mîradê mîn u tu bîkeru
Xîzîrê Kertê Qerebêli

Melem yarê, jükek yarê

2) Sıvike (sıvıske): Vaso de bariyu. Asma Temuze de ko de jıl danu .

Wertê qomi de nia ki vajinu: Vanê, “şêrê, sıvıke biarê, bınê sîti kerê. Sît runın bu.”

Nê, çênê, mı va, cıku cıku?

Melemê, cıku?

Nê çê', tu na gongılê mı cae sıkıtu?

Nê çênê, mı va, na gênciya ma ke vêrde

Faydê kokımıne mın u to rê cıku?

Melem yarê

Erê, vano vano

To rê vano

Hequ tala anu ver

Tu xo rê benu

Melema mı, tu xo rê benu

Mı ke tu berda, wad bu

Des u dı qurbanu kenu

Melema mı, nia kenu

Zorê mı ke nêşi cı

Xo rê der u cirani ra omıd kenu

Melema mı, omıd kenu

Heni ke tamam nêbi

Tekê mın'u gau kokım estu

Bızekanê usari sere danu

Melema mı, nia danu

Ne çênê, mı va, vanu, vanu

Melem, to rê vanu

Nê çê', xatır be tu

Ezu daha sonu

Sodır sonu

Sonde peyser yenu

Bınê dewe der u derxu

Qa, mı va porr munitu, pey de reştu

Yaw, nu miletê ma cae nia bêbextu

Vaji, vaji, to rê vaji

Tu rindeka, dae ra vaji

Bînê dewe cair u çimu'
Qa, mı va, destê xu destê mı ke
Na welat ra şime
Şime, Melemê, xorê şime
Şime, daha peyser mime

Vanu, vanu, to rê vanu
Melema mı, to rê vanu
Vanu, vanu, to rê vanu
Xatır be tu, ezo sonu

Bînê dewe wesairu
Jê phepugi wanenu
Reyna yenu, tu vênenu
Des u di roze cênu
Des u di qurbanu kenu

Va yenu, vaê poyraji
Sanenu têla bîskanê tu
Kenu ğaz be ğaji
Serba tu konu xu çim'a
Hepîsxañê Şêvaji
Tu ke Heqî zana
Bara mı ra xu mefiye naji

Bonê tu jü maĝu
Tu koti menda, nu çı çaĝu?
Omîrê mı to de wertaĝu
Tu mı rê honde ke rîndeka
Şiya ru wertê gul u baĝu

Bînê dewe cair u çimu'
Qa, mı va, destê xu destê mı ke
Na welat ra, xorê şime
Na dina faydesıza
Mîradê xu bijime

Rae sona, bonê tu ver ra
Veyvikê na dewe
Tu nêwazenê xu ser ra

Delala mı, ezu endi sonu
Mı meke xu vira

Melemê, Melemê, çimeşiae
Buriyê tu mendê re yaye
Nê çê', tu heni ke şirina
Gerdanê vilê mına
Destu xu ver ra meke
Destê xu destê mı ke
Pia şime şıye

Melemê, Melemê
Tu heni ke zaf rindeka
Wertê bağu de gula
Kam se vanu, va vazu
Omırê mı to de wertagu
Vanu, vanu, Melema mı
Ezu to rê nalenu

Erê, vera dewe merg u çimen (3)
Melema mı, merg u çimen
Çênê, destê xo ji destê mı ke
Memleketan ser de şime
Emser mabênê ma ji rindo
Pia dewran bîramime

3) Çekuyê ke cor de, mı Mikail Aslani ra gureti.

Asma Kengezere (Amnania Peyêne) 2006 de, Dêsim ra hunermend Mikail Aslan ama çê ma, mı rê bi meyman.

Destana Meleme ser, mı be Mikaili pia qesey kerd. Hetê Dêrsimi de, varyantu ke Meleme ser amu vatene, ebe ni varyant ra, Mikaili mı rê Destana Meleme vate. Ez a deqa motê riyê Mikail biyane! Desinde mı ki varyantê Qerebêli vet:

“Erê, vaê yeno, vaê poyraji
Melema mı, vaê poyraji
Sanenu têl u bîskanê to, zalıme
Têde kerdê ğaz be ğaji
Zerrê mı to rê tenıku
Zê perdıka serê piyaji”

Varyantu ke hetê Qoçgiriye ra Usê Meleme vanu, ebe varyantê Dêrsimi ra (qese u qeyda), jü bi. Varyantê Qerebêli be Dêrsim, serru ra tepia Îsviçre de rîşt jübini! A deqa ki ez zaf biyane sa.

Çae biyane sa? Bava Xıdır ebe xu Dêrsımızu. Yenu Qerebêl, zerre nanu Didar Ana ra! Didar Ana dıma vêsenu u pêsenu. Qerebêl de, zaf cau de Destana Meleme anu ra zon. Hetê Qerebêli de Destana Meleme ra taê pelgi, ma vindibiyaene ra xelesnay! Çı estu ke hetê Dêsimi de na destane ra çıqa pelgi bi be vindi u ni perşi ki hona tam areze nêbiyê? Qerebêl ra Bava Xıdır bêmırad çıtu peyser şi Dêsim? Ni persu dıma, mejgê mı zaf qefeliya.

Bava Xıdır Qerebêl ra çıtu şi? Koti mend? Na Destane Dêrsim de Bava Xıdırı çıtu arde ra zon? Ni perşi tım qafika mı de bi. Xo be xu mı vatêne, hetê Dêsimi de ez çıtu rêcanê Bava Xıdırı sae bıki? Bava Xıdır serba Didar Ana, Dêsim de çıtu vêsa u çıtu pêsa? Mı zaf Dêsimızu ra Bava Xıdır pers kerd. Cı hêf ke caê de omîd nêdi!

Çıtu ke cor de va, asma Kengezere 2006 de, hunermend Mıkail Aslani ra pia ma Destana Pelguzare ser têlêfon de qesey kerd. Têdıma ki mı Mıkail dowatê Îsviçrey kerd u Mıkail ama çê ma. Mı hêkata Destana Meleme ki i rê jü be jü qesey kerde. Mıkail zaf bi sa. Têdıma ki na destane hetê Dêrsimi de çıtu ke vajiya, ebe melodi ra Mıkaili mı rê qeyda Meleme norniye! Mı ki têdıma varyantê Qerebêli Mıkaili rê norna! A deqa ki Mıkail vırqoşiyê lınganê mı bi!

Şêr kerê (nia derê). Serru ra tepia, serri vênên ra u serri yenê serru ser. Pelgê Bava Xıdırı Dêsim ra perrenê ra u yenê pençerê Mıkaili ra konê zerre. Pelgê Qerebêli ki verê vay de perrenê ra, yenê xonca mı ser ginenê warr!

Ma pelgê Bava Xıdırı rısınay jübini. Ma ni pelgi merdene ra xelesnay u ro u can da ni pelgu... Nia ki vajime: Ma Destana Pelguzare ra çıqa ke taê çi kerdu ari, honde çi ki ari nêkerdu. Kılmek: Bava Xıdır koti mend? Bava Xıdırı esqê Didar Ana, xo de çıtu fetelna? Çıtu nala? Çıtu jiba? Mezela Bava Xıdırı kotia? Ni perşi, hona hona xeylê dezu kenê zerrê ma.

Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Melema mı, to rê vanu
Delala mı, ezu sonu
Erê, vaê yeno, vaê poyraji
Melema mı, vaê poyraji
Sanu têl u bıskanê to zalıme
Têde kerdê ğaz be ğaji
Zerrê mı to rê tenıku
Zê perdıka serê piyaji

Çênê, vaji vaji, to rê vaji
Melama mı, to rê vaji
Zerrê mı to rê vêsenu
Zê adirê bınê saji

Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Melema mı, to rê vanu
Xatır be to, ezø sonu

Koê serê ma mız u dumanu
Sodır sewe ra mê, mesu
Ezu vêsenu
Vanu, vanu, to rê vanu
Melema mı
Ezu endi sonu
Daha ki ninu

Bînê dewe ra sona rae
Dewe de fetelinê, sürelay
Derdê sürelae ke amay
Îlai derdê çimeşiae
Melemê, Melemê
Melem yarê
Ez qurbanê bejna bari
Vanu, vanu, to rê vanu
Melemê, to rê vanu
Xatır be tu, ezo sonu
Koti ke vana, to rê sond wenu
Sewa des u diyine ra tepia yenu

Tirene yena, ebe camu
Miradê ma bikeru, des u dî Îmamu
Pesew u peroz sonu, yenu
Carek, Gınız qeyda tu vanu
Vanu, to rê vanu
Tû rindeka, coka vanu

Bonê piyê tu, bonu ver de
Şiya soni gıran gıran mı ser de
Melemê, na çı bêtere biye?
Ma be xu kerde
Vengê ma şiyu naiya Qerebêli ser de
Vanu, to rê vanu
Melema mı, to rê vanu

Bînê dewe bağ - bostanu
Ezu to rê nalenu
Na çî xafîle biye
Ma ser de amiye
Vanu, to rê vanu

Sonu, sonu, son tariyu
Roz nao sonu ko ru
Melemê, zerrê ma mesîkne
Heq bu, zowtu danu to ru

To rê derdi pêda bê
Destê doxtori to rê derman mebu
Destê mî to rê derman bu
Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Melema mî, to rê vanu

Çê', çê', xatîr be to, ezu sonu
Rîndê, rîndê, ezu sonu
Mî va, bînê dewe nîa iniyu
Melema mî, nîa iniyu
Nêrê, çîmê mî gînê ra tu
Halê mî kî hâl niyu
Melemê, Melemê
Mî tu fetelnawa
Meleme sur biye
Meleme sîpêla biye
Meleme rîndek biye
Vanu, vanu, to rê vanu
Tu rîndeka, coka vanu

Mînu serba bejna tu
Kerdu xu çîm'a
Hepîsxanê Şêvaji
De bê, de bê
Çigita cêbu, de bê

Hequ tala
D1-hirê serri
Omıd do mın u to
Xo rê dewran bıramime
De bê, de bê
Omıda roştiye, de bê

Ezu nalenu
Jê na phepugê usari
Tu dime ra, de, wanenu
Tu dime ra, de, jibenu
Caila mı, nia jibenu
Vanu, vanu, to rê vanu

Melema mı, to rê vanu
Caila mı, to rê vanu
Sodır sonu, sonde yenu
Melema xu lew kenu
Rindeka xu lew kenu
Vanu, vanu, to rê vanu
Melema mı, to rê vanu
Rindeka mı, to rê vanu

Cepê purdi, na usari
Rında xo rê, tu amêne
Melema xo rê, nia amêne
Koê serê ma, kou de vanu
Melemê yarê, kou de vanu
Rindeka mı, kou de vanu

Carek - Gınız qeyda tu ki vanu
Melema mı, qeyda tu ki vanu
Sodır sonu, sonde yenu
Melem, Melem, sonde yenu
Caila xu ki lew kenu

Bınê dewe, purd u textu
Melemê, Melemê, purd u textu
Rindeka mı, purd u textu
Yare por mınıtu
Pey de ref be ref rıštu
Melema mı, ref be ref rıštu

Meleme por munitu
Pey de ref be ref riştu
Rindeka mı, ref be ref riştu
Kamu vanu, nu lazeku
Vanê, Gınız çae honde bêbextu?
Melema mı, vanê, bêbextu
Kam vanu:
Nu lazeku de Carekız
çae honde ebe bêbextu?
Melema mı, ebe bêbextu
Vanu, vanu, to rê vanu
Rında mı, to rê vanu
Veyvika mı, to rê vanu
Kami va:
Sodır sonu
Sonde yenu,
Rindeka xu, lew kenu.
Veyvika xu, lew kenu.

Çae berbena, çae jibena!
Çae berbena, nia jibena!
Derdê tu ki, vanu, cıku?
Çae ma ra nêvana?

Çae ma ra tı nêvana?
Namê tu ki, vanu, cıku?
Çae ma ra tı nêvana?
Melema mı, tı nêvana

Bavu, bavu, bavu, bavu
Dara vişna de, yarme yabu'
Melema mı, yarme yabu'
Na qeyda, ma rê haleti bu
Asme ma ser roşti bıdu
Melema mı, ma ser roşti bıdu

Koê serê ma, kou ra yanu
Melema mı, kou ra yanu
Carek - Gınız qeyda tu ki vanu

Melemê, Melemê, qeyda tu ki vanu
Rında mı, qeyda tu ki vanu

Vanu, vanu, to rê vanu
Melema mı, to rê vanu
Rindeka mı, to rê vanu
Sodır sonu, sonde yenu
Rindeka xu, lew kenu
Veyvıka xu, lew kenu

Çae berbena, nia jibena?
Çae berbena, de, jibena?
Derdê tu ki, vanu, çıku?
Ma ra tu çae nêvana?
Rında mı, tı nêvana

Dewe, dewe, ulle, dewe
Dewe, dewe, vanê: Dewe
Usar nau, vanu, ama,
Dewe xorê bena khewe.
Vanê: Dewe biya khewe

Ezu, ezı, ezı, ezı
Ezu vanu, de, bêkesu
Ezu vanu, dina bêpiya
Vanu, vanu, to rê vanu
Melemê, Melemê, to rê vanu

Rindeka mı, to rê vanu
Jê phepugê, de, usari
Jê phepugê na usari
Tu dime ra, de, wanenu
Tu dime ra, de, jibenu

Melema mı, nia jibenu
Halê ma ki, de, se benu?
Caila mı, nia se benu
Ezu to rê, de, mirenu
Ezu to rê, de, jibenu

Binê dewe ra sona vae
Ez vejyane diyarê kemera şiae
Ezu diyarê kemera şiae ra
Vanu, vanu, to rê vanu
Melemê, Melemê, to rê vanu
Caila mı, to rê vanu
Veyvıka mı, to rê vanu

Sodır sonu, sonde yenu
Rindeka xu lew kenu.
Caila xu, lew kenu
Nê, çênê, mı va
Vanu, vanu
Melemê, to rê vanu
Nê çê', xatır be tu
Ezo daha sonu

Sodır sonu
Sonde peyser yenu
Rindeka xu lew kenu
Melemê, yarê, jükek yarê

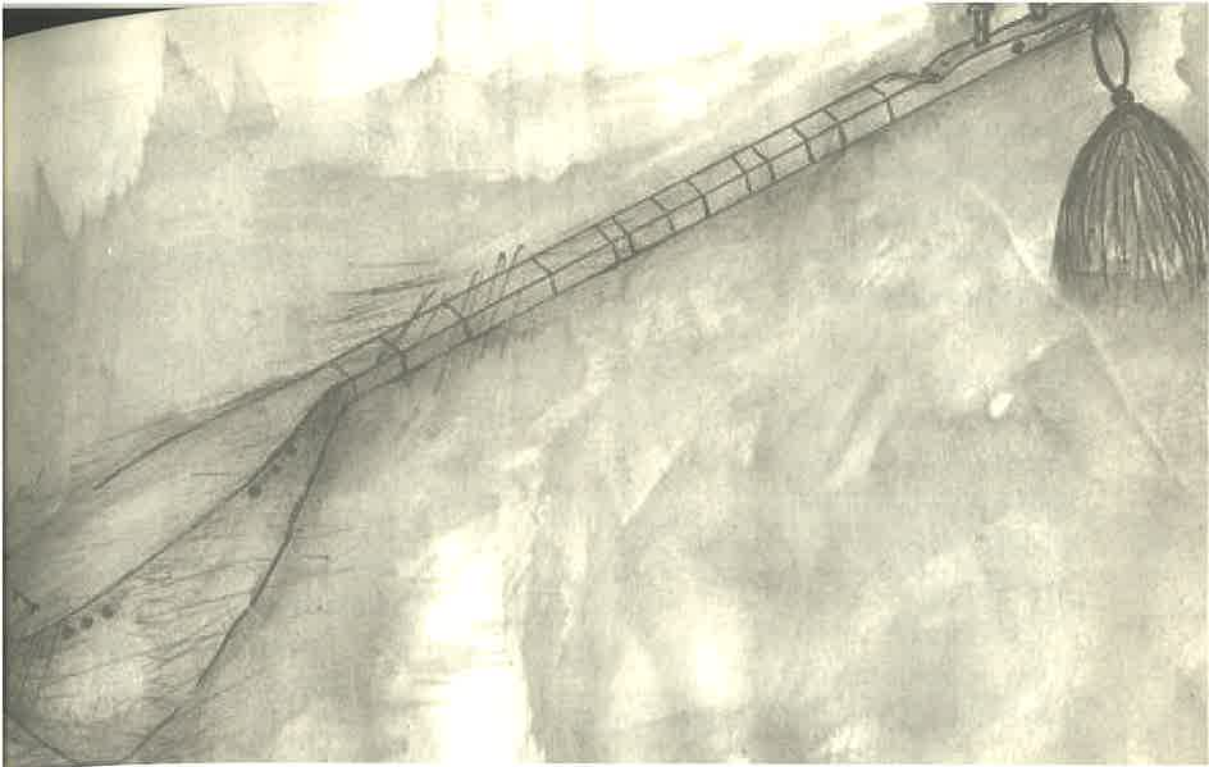
Didara mı, Didara mı
Roa mı, Didara mı
Didarê, Didarê
Didara mı, lêa çınare
Roa mı, Didara mı
Didara mı, biya lêa çınare
Didara mı, Didara mı
Didarê, Didarê

Koê serê ma mız u dumanu
Melema mı, mız u dumanu
Çênê, sodır sewe ra mê, mesu
Sar yenu, qesu vanu
Xo rê vanu, vanu, to rê vanu
Tu ki rında, coka vanu

Zeyva ver ra sonu çhemu
Hao ke Didarê ra zaf has kenu
Tapmişê cı benu
Cafê Hemu (4)

Rindek Didarê
Tenık Didarê
Roê mı Didare
Bejna xu'ya bariye
Lêa çınare

4) Bava Xıdır itha de, "**Didara mı**" vanu. Name raşt anu ra zon! Hesê Ağay ma ra nia va: "**Cafê Heme** Bekpar rau. Mordemo de kokım u zaf ki kamıl bi. Tapmişê Didar Ana biyêne. Didar Ana rê itıqatê xu bi. Î be cêniya xu amêne u verê çêberê ma ra şiyêne dewa Zeyva, Didar Ana ziyaret kerdêne. Nisnêne arebê gau u peyê arebi de ki çılê fiştêne ra! Tepia ra ki a çıla ser Didar Ana heni berdêne çê xu. İtıqatê xu Didar Ana rê heni bi. Cı rê qurbani sare bırnêne u heni amêne, şiyêne. Didar Ana rê çi-mi ardêne. Cafê Heme ki tapmişê Didar Ana biyêne".

Didara m1, Didara m1
Ha destê xu destê m1 ke
Ma şime koê serê ma ware
Didara m1, Didara m1

Koê ma, koê Şêvaji
Bejna Didarê lêa qeraji
Didara m1, Didara m1
Destê xu destê m1 ke
Şime koê Şêvaji

Roê m1, roê m1
Roê Didare
Bejna Didara m1 barikeka
Şiya ru lêa çinare
Rindeka m1
Destê xu destê m1 ke
Şime koê cori ware
Roê m1, roê Didare
Roê m1, roê m1
Roê Didare

Xanıma yeli, Didara mı
Bejna tu barikeka
Şiyeru sıvıka serê têli
Mıradê mın u tu bıkeru
Xızırê Kertê Qerebêli

Vanu, vanu
Melemê, yarê, to rê vanu
Melema mın'a çımeşiae
Buriyê tu mendê ru yaye
Melemê, jükek
Melemê, qışkek
Rındekek Melemê
Bejna tu menda ru sıvıka serê têli
Lewê tû'yê tenıkeki mendê ru vasê Têrcani

Tariyu, Melemê, tariyu
Roz sonu ko re
Gongılê zerrê mı mesıkne
Heq bu, zowtu danu to rê
Erê, vanu, vanu
To rê vanu
Xatır be tu, ezu sonu
Jê phepugê na usari
Rında xu dıma wanenu

Cıku, cıku, Melemê, cıku?
Tu çae gongılê mı sıkıtu?
Çênê, gênciya ma ke vêrde ra
Faydê kokımine ma rê çıku?
Erê, vanu, vanu to rê vanu
Tu ki rindeka, coka vanu

Bınê dewe, vanu, hêrgi
Melema mı, vanu, hêrgi
Çênê, iqbalê mın u to ra
Melama mı,
Roji çae honde biyê dergi

Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Tu ki rında, coka vanu

Bonê piyê tu ki tırr de
Melema mı, vanu, tırr de
Honde ke mı tu dıma vatu
Sakili nêmendê, bırr de
Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Tu ki rindeka, coka vanu

Nê çê', mı va, vore vorawa
Hewa tariyu, rındê, rındê
Erê, destê xu ma de
Ma şime koê cori ware

Erê, Hequ tala vanu
Verê ma kenu têver - têvırari
Yarê, yarê, têvırari
Nêrê, mı va
To ra vanê, xanıma yeli
Bejna tu menda ra sıvika serê têli
Nê çê', mın u tu rınd bime
Destana wertê Qerebêli

Nêrê, cıku, cıku, cıku?
Melemê, cıku?
Tu gongıl u zerrê mı sıkıtu
Qae, mı va
Gênciya ma ke vêrde ra
Fayde kokımine cıku?

Melemê, Melemê
Yarê, Melemê
Mı raê Qerebêli
Kerdi des u dı gami
Des u dı gamu de amane
Hazar gamu de şiyane

Biyane çerxê Qerebêli
Asm u roê mî
Çêberu ca mede
Çêberu rake
Des u dî çêberu de
Des u dî eşkîzu bîdî
Roê mî, roê mî, roê, Didarê
Bejna Didara mî barikeka, şîya ru lêa çinare
Destê xu destê mî ke, şîme koê cori ware
Roê mî, roê mî, roê Didare

Roê mî, roê mî, xanîma yelî
Bejna tu barikeka, şîyeru sıvîka serê têlî
Mîradê mîn u tu bîkeru, Xîzîrê Kertê Qerebêli
Roê mî, roê mî, roê Didarê

Çênê, destê xu destê mî ke
Ma şîme koê seri, ware
Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Erê, Didar xanîma mî, ezu mîrenu
Erê, destê xu mî de, ma şîme koê seri, ware

Verê çêberê piyê to de na kemeri
Erê, way way, na kemeri
Nêrê, ez vejîyane verê çêberi ke
Didar xanîma mî biya ver, nowa cêr ra yena
Talîb Îsmailî nêverda xorê tey mîrd şêr kerî

Erê, wiy, wiy, jûkek Didarê
Erê, wiy, wiy, xanîm Didarê
Nêrê vana, vana, biya qerare
Nêrê, Hequ tala anu werê
Mîn u tu konîme têver u têvîrari
Nêrê, verê çêberê piyê to de na hêgau
Erê, rîndê, rîndê, na hêgau, wiy
Verê çêberê piyê to de na hêgayî
Erê, wiy, wiy, na hêgayî
Didar xanîma xu remnenu
Ben Çê Hesên Ağay

Erê, qolindê tu dan maina Xıdır Ağay
Erê, rındê, rındê, Xıdır Ağay
Erê, wiy, wiy, jükek Didarê
Erê, vorê vora, taliyê mın u to ra, biya lolaxe

Erê, çênê, çênê, xanıma yeli
Çênê, bezna tü'ya rinde surıka serê têli
Erê, wiy, wiy, zerria peyêna
Nêrê, kutikê sîma diyar ra zaf lowenu

Erê, wiy, wiy, zaf lowenu
Maya kokıme vejıya teber, şêr kena, vana,
“meterse, genım şünü, ezu yenu, kewra”
Erê, wiy, wiy, kewra, yenu

Erê, wiy, wiy, jükek Didarê
Erê, wiy, wiy, xanım Didarê
Erê, va bu, va bu, xanım va bu
Erê, vişna de yarmu yabu'
Mı sowda sona wesa, weşıya ma bu

Erê, wiy, wiy, sowda ma bu
Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Serba canê tu Didarê, ezu mîrenu
Erê, wiy, wiy, ezu mîrenu

Didara mı, melema mı
Suqulungi kutê kungi
Jü ke rae ra niama, nêşi
Mın u to rê kut lingi
Melemê, Melemê
Buriyeqelem, yarê
Ez qurbanê bejna bari
Zerrê mı bi zerzele
Mı meke mezele

Biyane çerxê Qerebêli
Jê asmênê gewri

Melemê, Melemê, çım - buriyeqeleme
Ez qurbanê bejna bari
Zerrê mı bi kîle, mı meke wele

Zeyva ver ra sonu, chemu
Dara vişna de yarme yabu'
Wayırê na sewda Baba Xıdıru
Na qeyda ki ma rê haleti bu

Vatoğ: Bava Xıdır

Het: Qerebêl / Dewa Zeyva

Pêlêk: Tefik Şahin

Çıme: Bıraê Çewdere, Memê Çeti, Xalika Yete, Hese Oqi, Hesê Ağay, Ibê Mamê Mişi, Kibara Gozeli, Usê Meleme, İlyasê Dereyay, Xalika Pase, Sukê Misê Koli, Ela Begê Keleşî, Mesutê Çewdere, Xalika Werde, Usê Uni, Şeribana Memuki, Memed Bal, Memê Zenkari u Pasê Mam Ağay.

pelguzar

Musikl : Mikail Aslan

$\text{♩} = 68$

keman..

tembur..

keman..

tembur..

keman..

tembur..

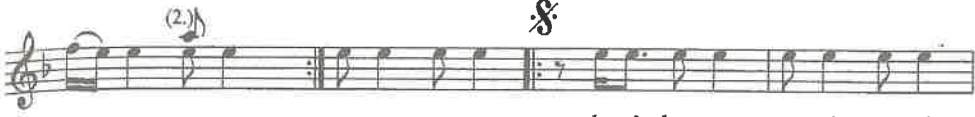
tutti

intızar

Musiki : Mikail Aslan
Qese : Bava Xıdır - Qoçgır

♩ = 48

bı nê dewe ra so nê ra yi
bı nê de we hê gayê hêr gi

ye nê so nê su re la__ yi der dê su re
Me le ma mı hê gayê her__ gi çê nê ex palê

lawu ez wer do__ i layi der dê çım şı ya__ yi
mın u to ra__ ni roji ça yê honde biyê der__ gi

Me le__ mê__ Me le__ mê rın__ de__ Me le__ mê

çım bu__ ri qey__ ta__ nê qey__ tan__ qe__ le__ mê

keman..

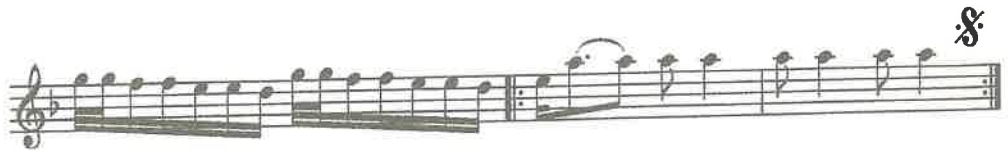
tembur..

keman..

tembur..

tutti..

Meleme Melemê
rînde Melemê
çım buri qeytanê
qeytan qelemê

binê dewe ra sonê rayi
yenê sonê surelayi
derdê surelawu ez werdo
ilayi derdê çım şiyayi

binê dewe hegayê hêrgi
Melema mı hegayê hergi
çênê expalê mın u tora
ni roji çayê honde biyê dergi

binê dewe bağ u bostano
no halê ma niya sebeno
piyê torê bero qeda
cayila mı niya se beno

Zeyva verra sono çemo
dara vişna de yarme ya bo
Bava Xıdır zerrê ra vano
na qeyda ki sîma rê haleta bo

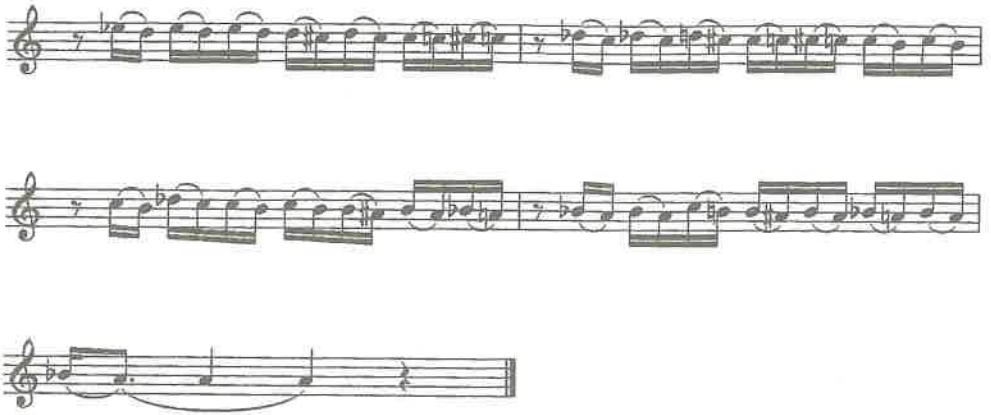
Meleme Melemê
rînde Melemê
çım buri qeytanê
qeytan qelemê

lêya qeraji

Qese : Anonim - Qoçgiri
Musiki : Mikail Aslan

♩ = 74

binê dewe pîrdo texto
melema mî pîrdo texto
mî va yarê por mîmîto
pey de ref bî ref reşto

Didara mî melema mî
bejna Didarê lêya qerajî
destê xo destê mî ke
ma şimê koyê Sevajî

Didara mî melema mî
suqulingî kutê kungî
juyo ke rayê ra nêama nêşî
mîn u torê kuto lingî

na dina bê faydiya
melema mî bê faydiya
destê xo destê mî ke
şimê mîradê xo reşimê

Arşiv : Tevûk Şahin

hegayê hêrgi

Qese u Musîki : Anonim
Vatoğ : Mikail Aslan

ne rê ver a de_ we çif_ te ça_ mi me_ le ma_ mı çif_ te ça_ mi_

nerê vera jû bini sone çif te wa_ yi me_ la ma_ mı çif_ te wa_ yi

nerê va_ no va_ no to rê va_ nu me_ le ma_ mı to rê va_ nu

nerê vera dewe çiftê çami
Melema mı çiftê çami
nerê ververa jûbini sonê çiftê wayi
Melema mı çiftê wayi
nerê vanu vanu torê vanu
Melema mı torê vanu

nerê binê dewe hegaê hêrgi
Melema mı hegaê hergi
nerê her keşi ramit, yê ma mendi
Melema mı yê ma mendi
nerê vanu vanu torê vanu
Melema mı torê vanu

nerê burr biyo khewe hurdi hurdi
Melema mı hurdi hurdi
nerê sodır biyo nejdi dik veng dano
Melema mı dik veng dano
nerê vanu vanu torê vanu
tu ki rında coka vanu

Çime : Zekiyê Çaqi u Veyva Çaqi
Arşiv : Tefik Şahin

sakil

Qese : Bava Xıdır
Musikl : Mikail Aslan

♩ = 198

tembur...

bo nê pi yê tû yo_____ tur de Me le ma mı

va nê_____ turr de ho de ke mı to dı ma va to_____

sa ki li nê men_____ de_____ bır de_____

bonê piyê tûyo tır de
Melema mı vanê tır de
honde ke mı to duma vato
sakili nêmendê bur de

vore vara kou serde
hewa paka wa tever de
erê destê xo êndi bide
mı meverde miradi verde

trene yena ebi camu
pesew peroz yenu sonu
Xızır miradê ma bıkeru
Çarek Gınız qeyda tu vanu
wiy melema mı

erê Heqi ra negar bo
ma tever u tevirare kero
raê Qerebeli mırê biyenê des u dı gami
des u dı gamu de amenê
hazar gamu de şiyenê
wiy melema mı

binê dewa vesayi ro
jê phpugê usari wanenu
reyna ke beri tu biveni
des u dı roji roze cenu
des u dı qurbanu kenu
wiy melema mı

Çıme : Bava Xıdır-Qocgiri
Arşiv : Tevrik Şahin

DESTANA TORAQI

Seydê Ezizê Çhule, Memê Çeti u Abasê Çeti

4 serri Destana Thoraqi ser pia guriyê!

A waxtu (serre 1957), ni hirê mordemi yenê têlewe, benê pia u zonê ma ser (zonê Zazaki de), benê jü ro. Çiyo nianên hata na waxt ne Dêsim u ne ki Erzîngan de biyu. Hema Qerebêl de biyu u amu hurendi!

Tainu ma ra va ke: Destana Thoraqi zaf derga, hata 1000 çekuye sona! Destana Thoraqi Qerebêl de zaf namdara. Hata na waxt qe jü lawike ki jê lawika Thoraqi Qerebêl de honde veng nêvetu. 1958 de her dewe u her çê de na lawike vajiyêne. Hona hona ki wertê qomê Qerebêli de vajina u ser qal benu ra.

Seydê Ezizê Çhule u Memê Çeti, Qerebêl de çıqa dewi ke estê, ni dewu ser qesê imus kenê! Qal u qirrê dewizu kenê, xuya dewizu anê ra zon.

Qerebêl de çıqa dewi ke estê, namê ni dewu letê ra jêde ki Destana Thoraqi de vêrenê ra! Benu ke çekuyê na Destane 1000 çeku ra ki jêde be? Çi hêf ke taê çekuyê na Destane ki biyê vindi.

THORAQ U WELAT

Verênde (verê coy) dewu de dewiji heri u oston bar kerdêne, amêne u şiyênê dewu. Dewu de qatîg rotêne. Run, hemgên, khartoli (pateşi), genim u thoraqi rotêne jübini. Memê Çeti, Seydê Ezizê Çhule u Abasê Çeti aşira Gınızı ra bi. Hazar u newse u poncas u heşt (1958) de heranê xu bar kenê u dewu de thoraq rosenê.

Welat gırsu u hirau. Ray dergê u zaf germu. Sairi dewu de thoraq rosenê! Ebe thoraq ra rayanê dergu ki peyê xo de ca verdanê.

Rayanê dergu de, Seydê Ezizê Çhule qefelinu. Tepia ra palıka (qılık) herê xu sere nisen u ru. Çı hêf ke rae de jü postê thoraqi ki benu xırabin (boyin). Sairê ma mecbur manenu, jü postikê thoraqi erzenu wertê bîrrê findıqu!

Cokau ke sair (lawıkdar) Seydê Ezizê Çhule jü ca de nia vanu:

Bınê mı qılıku
Qılık niyu, qındıku
Bıra, nezdiyê mı mebe
Ma dı-hirê hevali bime
Jü eştu zerrê findıqu

Memê Çeti ki qesu sanenu Muslimê Qeri. Heni vanê; Muslimê Qeri ra has nêken u nia vatu:

Ez nau ro heri
Berdu verê çêberê Çê Muslimê Qeri
Kami va:
“Veng’a ni faizci derê
Bêro verê çêberê to de
Tüyê wertê çımu kerî”

Lawıki u kılami çı anê ra mordemi viri? Koy, çemi, awi, düri kotêne, ceng, merdene u has kerdene anê ra mordemi viri. Têlewe amaene u jübini rıştene. Yaraniye u merax yenu verê çımê isani. Waştiye ra pia veyve yenu ra mordemi viri.

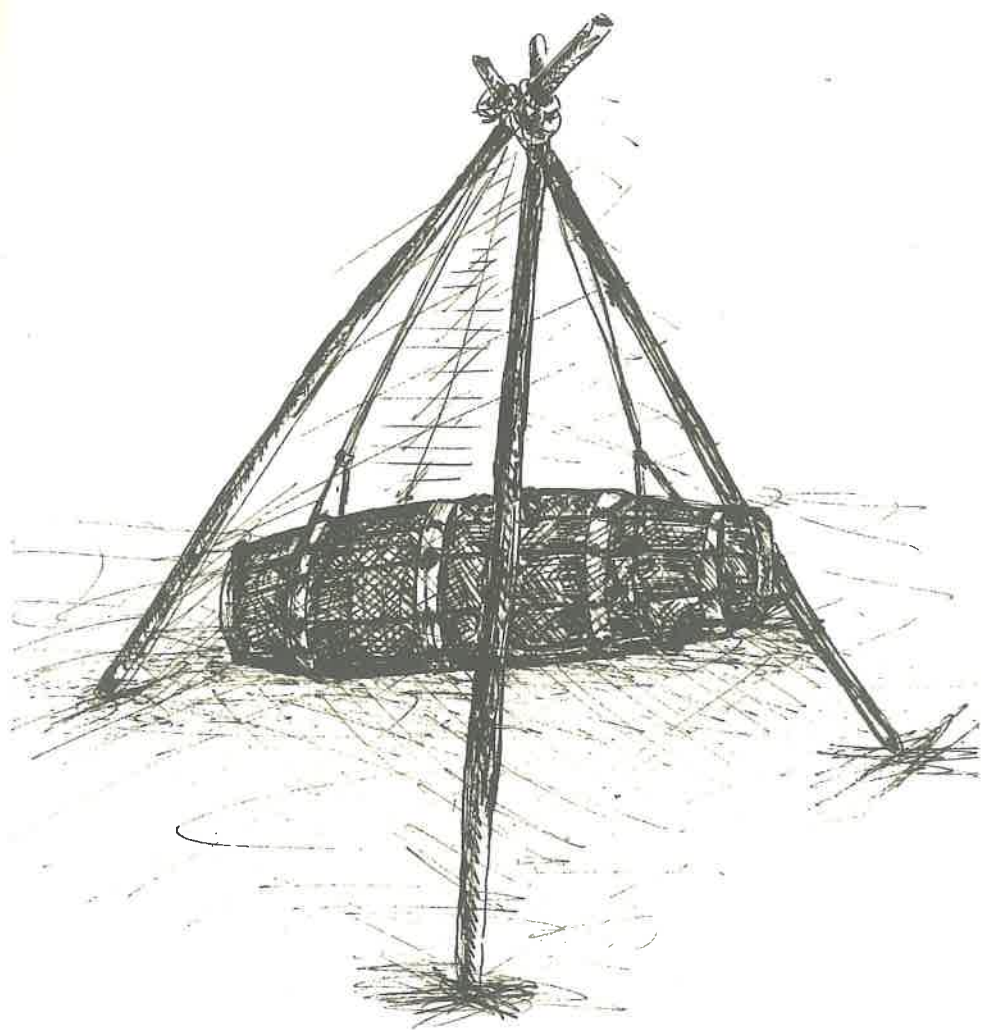
Sairê ma ki derdê thoraqi cênê. Thoraq ser lawıke vanê! Rayanê dergu de thoraqê Seydê Ezizê Çhule benu thuz. Sair ebe thoraqê xo ra çê be çê sonu. Çı hêf ke dewiji thoraqê Seydê Ezizê Çhule nêhênenê. Thoraqê sairî nêroşinu. Dewiji thoraqi tham kenê, çı hêf ke thoraq thuzu. Seydê Ezizê Çhule be Memê Çeti xecelnenê u inu ra vanê, “Şêrê i çêyi ya ki a dewe.”

Thoraq-rotoğê ma, ebe laxi ra gerrê na hali ki kenê. Hem qal kenê hem ki xuya (karakterê) dewizu, xuya Menceki be Heydê Qer Ali anê ra zon u vanê:

Ez nau ro heri,
Berdu verê çêberê Çê Tiyarê Firne
Tiyarê Firne taê domani fiştê ra mî
Ez rîsnu Çê Xîdê Gîrme

Mencek veciya teber
Va ke:
Hop da ninay, hop da ninay!
Heydê Qer Ali va ke:
Thara-thutay
Ulle ke thuj bi
Bille ke thuj bi
Îsot ver de vîz bi

Qesanê xu derg meki. Destana Memê Çeti, Seydê Ezîzê Çhule u Abasê Çeti cêr de sîma wendoğanê delalu rê ebe zerrewêşîye ra nusne ken. Bêrê, pêru pia na Destana Thoraqî bîwanime:

DESTANA THORAQI

Ninanay ninanay
Ninanay nay nay
Ninanay ninanay
Ninanay nay nay

Qeyda ni hondêri
1957 de imiş kerde
58 de welat ra yaymiş kerde
59 de be dawul u zurna
60 de govende ermiş kerde
Ulle ke thuj bi, bira
Bille ke thuj bi
Mı dıramê na xu fek'a
Lingi - bojiyê mın'a, bînê mı ra gıj bi
Ninanay ninanay ninanay
Heq bo ke thalo
Pir bo ke thalo
Ez yetaciya lhapê solo
Cêniye ra vanê, "khebaniye"
Wa-waê, ez do kon cı, nêrêceno
Ez most kon cı, nêrêceno
Zuqara, zuqara,
bînê xo ra karmu veceno
Thoraq vanu:
Khebaniye şona teber, yena
Mı de sare hejnena
Waxtê bızêku ke ama
Çı bena nêweş
Nişena ro, lerznena
Sırê qatıği ke ama
Derdê qına xo de kona
Zerrê paizi, kes ke tey nêfeteliya
Bena har, lingu erzena
Ulle ke thuj bi
Bille ke thuj bi

Thoraq vano:
Khebaniye şona teber, yena
Howa mı de sare lewnena

Emser inato ke kerd
Bîzêkanê xo ki xam lownena
Tobê ni Heqî ver de
Mî cî ra qese nêvatu
Dorme ra zê dela hare lowena
Ulle ke thuj bi, bîra
Bille ke thuj bi

Khebaniya mî, veyva Tacî
Hergî roce yaxê mî de cêna
Vana: to çikê mî diyo, vace
Halbu ki vijerne pere ma jubin paç kerd
Ax Thoraq, ax
Gunê Xalîka Saraiya rametiye ra nat,
mî de deceno
Mî dîramê na xu fek'a
Fekê mî, mî ver ra gîj bi
Ninanay ninanay ninanay
Ninanay ninanay nay

Qa mî va:
Postê ni thoraqî
Postê vorekano
Va ke:
Ni Gîncu xêrweşiyê xo vêrna ra
Na dime, sirê Çarekano
Ni khebaniyê Çareku
Qena xo dest weşê
Ninanay, ninanay ninanay
Thuru thutu, thuru thutu

Mî thoraq na re herî
Ramît be verê çêberê Muslimê Qerî
Vanu: Heqî kenê ke veng'a khebaniye derê
Bêro verê ni çêberî.
Heydê Tîrke vano:
Thuru thutu
Usênê Qerî vano:
Hoper ninay

(Usê Qerî mî ra va:
Lao, lao, Heqî ra bîterse!
Ez honde Qurane wanen.
Çae vacî, thuru thutu?!).
Mî ki va, heni imiş bi

Uca ra ramıt be verê çêberê Tiyarê Firne
Mı i rê tenê ki iltimas kerd
Tiyari nêverday zerre, domani
Fıştê ra mı, domani
Berdu Qalçaire, Çê Xîdê Kurni

Xîd vanu:
Low, tu çı fetelina?
Ez waxto to ser poste bîdırni
Ninanay ninanay ninanay
Ninanay ninanay nay

Bava Mencek vanu:
Thuru thutu.
Yaremez vanu:
Hoper ninay
Ninanay, ninanay ninanay
Hop da ninay

Ez vetu re verê çêberi
Nau re wertê heri
Uncia ez berdu Çê Muslîmê Qeri
Va ke, khebaniya ney kama?
Ez tey biari, beri

Heşa sîma ra, khebaniye va ke:
Çê' çê', bota şêrê,
ez ci de astê piyê ney kerî
Peyê çê ma qerti
Thoraq vano:
Yılbaşı de mı dî-hirê qurîşî tîrtî
Şiyu Dewa Pile
Tırkoğlı de xumare kay bıkerî
Tırkoğlı va ke:
Tû pis boe dana.
Zaru berze, Heydê Zîrtî!
Apıl vano:
Thuru thutu
Heydê Usên Ali vano:
Hoper ninay

Peyê çê ma purri, bîra
Ezo şiyu Zeyva, Çê Use Qırri
Khebaniye Zeyva qenepise
Pêru pisligiye ra pîrrê
Didar Ana vana:
Thuru thutu

Çicege vana:
Hoper ninay

Thoraq vano:
Serê çeanê ma kemero gırsu
Dışmenê mı zafê
Hao ke kena mı doo tırşu

Dotê Bekpari de
Şime Korpar
Ni khebaniyê Korpari
Ulle ke paki
Bille ke paki
Ma berbiyê Korpari diyê
Bınê ma de biyê zê dımê huraki

Bınê mı deştı, zê tase
Ez vetu re diyarê Xelil Begi
Cürek mı ra aso
Hevalê mıno jü
kutıkanê Paşay werdo
Heştê moso
Heq bu ke thalo
Pir bo ke thalo

Çüyê mı bıderê mı
Ez şêri Qewaxe, hêdi
Hevalê mı jü herediyo
Şiyo çê Khekê Memedi
Heq bo ke thalo
Pir bo ke thalo

Thoraq boe dano
Her nevındeno, zırreno
Mı da heri re
Her xo çarna ra hetê Tırku

Khebanilerin patronu
Şışman Memed'in karısı
Çökeleği tirene bindirdiler
Kokusundan hastalandı
Yolcunun yarası
Doktora götürdüm
Dedi:
Yoktur bunun çaresi.

Vallahi kokuyor
Billahi kokuyor
Kurtlar başını çıkarmış
Bekçi gibi bakıyor
Tirene de pê guret
Berd, eş verê vagone, wertê eskeri
Yüzbaşı yaxe de guret
Va ke:
Bê ke künya tu pers kerî.

Thoraqi va:
Ez Melu ra, Çê Şişmani rao.
Phoncemêna bêçikê xo gaz kerdi
Va ke:
Ulle ke thujo
Bille ke thujo

Ayrı ayrı bölün bu soykeyi
Tuluxa qoydular, şişirdiler
Evde derdine derman bulamadılar
Cürek doxtoru diyor:
Vallahi acı
Billahi acı

Cürek de kerd peya
Berd verê baqali
Dorme de biy top
Pêro kamîlê aqsaqalli
Uca ra jü persa:
Lan, sen nerelisin?
Thoraqi va ke:
Ben Qangallı
Pêrüne herdişanê xo de guret
Va ke:
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Heq bo ke thalo
Pir bo ke thalo
Ez yetaciya lhapê solu
Pir bo ke thalo
Heq bo ke thalo
Kiloê biber ver de vîzu

Ez şıt kon cı, nêrêceno
Ez most kon cı, nêrêceno
Zuqara zuqara

Bînê xo ra karmu veceno
Qa gunê Xalîka Sara rametiye ra,
mı ra deceno

Serê çê ma kemero gırso
Vallahî, billahî zûrî kenê
Hao ke vano:
Doê mı tırşo
Heq bo ke thalo
Pir bo ke thalo
Ez yetaciya lhapê solu
Khebaniyê şari sisê, baziye bilegi
Bızê şari sisê, çeligi
Yê ma pasinê, şiyê re çetanê seferbirligi
Heq bo ke thalo
Pir bo ke thalo
Ez yetaciya lhapê solu

Çağırın Khebanileri
Toplayın götürsünler qezaya
Çökeleşî vermişler ağır cezaya
Heq bo ke thalo
Pir bo ke thalo
Ez nu re tirane
Tainu mı ra va:
Piyo
Tainu va:
Bıra

Mı va:
Lao, düri şêrê, boe bena mı ra
Qondoxtor ama, bi qulpê mı re
Ez eştane yüz numara
Karmu kerdo gıpe - gıpe

Mı va:
Lao, mı itha ra vecê
Ez nu re tirane
Berdu baqalê Ulaşe
Mı va:
Lao, itha qimetê mı çino
Mı berê Qengal u Gunase”
Ulle ke thujo,
bille ke thujo

Mı fek kerd ya

Tey sêr kerd
Dumano mijo
Ninanay ninay
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Mı fek kerd ya
Tey sêr kerd
Dumanu mijo
Ninanay ninay nay

Bınê Şaxku de jü quye esta
Ez ke şiyane Şaxku
Dasê rayberi rê benu xuye
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Lhapê isot ver de vızu

Thoraq vanu
Ez nau re heri
Berdu Çê Muslîmê Qeri
Muslîmê Qeri va ke:
Low, ni itha ra berê
Waxto ez ni de biari, beri

Muslîmê Qeri bi goşê mı re
Ez eştu peyê çêberi
Va: Kami va, veng'a ni faizci derê?
Bêro verê çêberê to de
Tüyê wertê çımu keri
Vallahi acı, billahi acı
Niye tuzsuz bıraktın
Bire Hatun bacı?

Ez nau ru heri
Berdu verê çêberê Çê Tiyarê Firne
Tiyarê Firne taê domani fiştê ra mı
Ez resnu Çê Xîdê Gırme

Mencek veciya teber
Va ke:
Hop da ninay, hop da ninay!
Heydê Qer Ali va ke:
Thara thutay!
Ulle ke thuj bi
Bille ke thuj bi,
İsot ver de vız bi

Bînê mı qılıku
Qılık niyu, qındıku
Bıra, nezdiyê mı mebe
Ma dı-hirê heval bime,
Jü eşto zerrê findıku

Kami va: Memed Aliyê Zelxe meverdê çê ma.
Ez i ra zaf zındıku
Ulle ke thuj bi
Bille ke thuj bi
Mı hebık eşt fekê xu
Mı heni zana ke cigerê mı
Zerrê mı ra gij bi

Khebaniya mı pers kenê
Jüya gulera, zê beqa
Çimebela, çaredoqa
Heni ke şamatika, zê goka.
Qaytê qusirê mı mebê
Ez tenê seyu, coka

Vallahi acı
Billahi acı
Niye tuz koymadin
Hatun bacı?
Va yenu, vaê sırsaleke
Thoraq vanu:
Ez kerdu xo phışti
Berdu bînê viyalike
Sanki zaf çiyo de rındo
Reyê ki piyazu sanenê kaleke
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Biber ver de vızo

Thoraq vano:
Pul kerdo bînê mı, mendu re tase
Ez vetu diyarê Ağbabay
Cüreg mı ra asa

Ez nau re Alê Qınephoni
Raya de karm kot bînê mı
Karmu vırani fişte ra mı
Mı xo lewna
Alê Qınephoni va ke:
Low, mı ser xo zaf melewne

Waxto ez xır de to ni
Alê Qinephoni honde ke du mı rê
Qına mı pêro mosa
Wertê dezu de
Alê Qinephoni, ez berdu Curege
Uca ez nau re tirane
Tirane boa mı ra biye girane

Thoraq vanu:
Havalê min'o jü kutikê Paşay werdo.
Kutık heştê moso
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Îsot ver de vîzo

Thoraq vano:
Ez dowasnu postikê keli
Ci de ostê pi bo
Lacê Hesê Teli
Çaredoq çimebel
Ulle ke thujo
Bille ke thujo

Maina mı ale niya, qırra
Khebaniya mı xu kınena, ğırre - ğırra
Heq bo, aspıcı ra pırra

Thoraq vanu:
Xozi be şari, çıqa ebe dilegi
Yê ma ki jüya de qılêrina, posına.
Menda re çetanê seferbirligi.
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Thoraq vanu:
Peyê ma de di-hirê darê qerti (7)
Mi di-hirê qurîşi çê ma ra tırîti
Şiyane Dewa Pile de xumarê kay biki
Tırkoğlı vanu:
Boe to ra yena,
Zaru berze, Heydê Zırti
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Lhapê isot ver de vîzo

Ez nau rê tirane
Tirene boe ra biya girane

Ulle ke thuj biyu
Bille ke thuj biyu
Qondoxtoru hebîkê eşt fekê xo

Tainu mî ra va: Apo
Tainu ki va: Bîra
Mî va :
Hetê mî ra yena, boa thoraqî
Low, duri şêrê, boe bena mî ra
Vatu:
Cigerê mî zerrê mî ra gij bi

7) **Qert:** Dara ke endi bena kokim, a dare ra “**dara qerte**” vanê.
Qirmut: Dara mêwey rê ki vanê, “**dara qirmute**”.

Qa, mî va:
Rîndek kay vece ver de
Bike gipe - gipe
Thoraqî va:
Wertê kay de
Bi qulpê mî re
Ez eştu taxi u cipe

Çê', çê', binê mî ki deşto
Fekê mî ki pişto
Kesi khoçikê awe nêeşte mî
Pîsing u kutku ez xo rê liştu
Ulle ke thujo
Bille ke thujo
Kiloê biber ver de vîzo

Yê ma jû odawa
Dî teni phonê
Ez dardu we, nu ro
Alê Qînephoni vano:
Low, mî ser gîndır mebe
Ez waxto terrîk de wertê to nî

Tainu mî ra va, pîrçino
Tainu ki va, thujo
Halê mî ki hal niyo
Herê ser kou re şiyu

Lê lê, Kebanîyê
Kebaniya thoraq e
Kurman dor li min girt

Ez rakirim felaqê
Welle tûj e
Dora xe heşîn e
Orta xe pîs e, tîrş e
Nîvî kurm e, nîvî pirç e
Kebaniya vê thoraqî weki hirç e
Welle tûj e
Bille tûj e
Dora xe heşîn e
Orta xe mûj e
Min post rakir
Bille tûj e
Dora xe heşîn e
Orta xe mûj e

Thoraq vanu ke:
Boa mî ra boçkuzînu
Mî reyna xu çarna ke
Mamudê Hesenê Şerifi
Mî dîma vozeno

Maya xu va:
Thoraq, meşo
Mamud to ra gude wazeno
Mî xo çarna, gude diye cî
Va ke:
Ulle ke thujo
Bille ke thujo

Bu çökeleşin davası ağır dava
İstediler qezaya
Hakim diyor:
Vallahi kokuyor, billahi kokuyor
Kurtlar başını çıkarmış
Bekçi gibi bakıyor

Bu çökeleşin mezarını
Ağbaba'nın altına kazdılar
Khebanileri hep oraya dizdiler
İçinden iki tane kamil eli
El-vukuf yazdılar

Onlar da dediler :
Vallahi acı, billahi acı
Bir dahada tussuz koyma beni,
Hanım bacı!

Khebaniye qariye
Va: Şıma ciyê mı werdo
Çola mı werda
Eya nia va
Xeberi da
Ma ki eya ra va:

Nînanay nînanay
Nînanay nay nay
Nînanay nînanay
Nînanay nay nay

Vatoği: Seydê Ezizê Çhule, Memê Çeti u Abasê Çeti

Çıme: Xıdırê Memê Çeti, Miradê Ezizê Çhule, Mexsudê Exi, Xalîka Werde, Sukê
Misê Koli, Îbê Mamê Mişi, Xatuna Qeri, Musaê Celali, Zurneci Elyas, Sultana
Kose, Mahmud Coşkun u Hesê Hemi.

Het: Dewa Paşay

Pêleke: Tevfik Şahin

ZORÉ

Xal Ali, Destana Zore ser qesey kenu:

“Zore, Ağbaba(14) ra nejdi, dewa Saku ra biya. Lazek ki hetê Mecidi ra biyu u şianêni kenu. Welhasılı uza mal dima xorê tım feteliyu. Rozê lazek zerre nanu Zore ra. Dızdeniya zerre nanu Zore ra. Keşi ra ki nêvanu. Nêvanu, mı zerre nawa Zore ra. Zerre nanu pa u Zore dima lazek vêsenu. Xeylê waxt sonu. Lazek çhikê (adîrê) zerrê xu çêneke ra nêvanu. Nêvanu, “mı zerre nawa to ra”.

Peyniye de, lazek çêneke ra vanu. Vanu, ‘mı zerre nawa to ra’. Çêneke ki ri dana lazeki. Riyê lazeki de huyina. Çı estu ke çêneke tım ki xu peyser ontu. Destê xu nêdu lazeki. Neya ser zerrê lazeki zaf vêsenu. Dezê xo ra lazek qeyda erzenu Zore ser.

Dewiji heşinê pê. Heşinê pê ke Zore ser qeyda vajiya. Qeyda lazeki ki wertê qomi de yena qesey kerdene. Neya ser taê vanê, ‘çêna ma ser çae qeyda vanu?’

15) **Ağbaba:** Hetê Dewa Paşay de, jü dewa

16) **Mecid:** Koê Îlaliye - (2600m) ra nejdi jü dewa.

Werte ra zemanê vêrenu. Bava yenu dewu. Dewiji bavaê (pirê) xo ra vanê: ‘Nu lazek çêna ma ser qeyda vanu, terbiya ney cı de.’

Bava veng’a lazeki danu u lazeki ra vanu:

‘Biraê mı, tu çae çênanê sari ser qeydu vana? Tu çae nia kena? Na xuya xo ra ravêre.’

Lazek thowa nêvanu. Verê Bavay de xorê vileçewt u bêveng manenu. Benu son. Bava konu ra. Konu ra u sewe hewn vênenu. Hewn de Wayır Bavay ra vanu:

‘Bava, to çae u lazek da tobe kerdene?

Tu çae sona lazeki ser? Tu wazena ke ez to bêter keri? U lazek asiqê qinestey niyu.

Heq asığiyu, didar asığiyu. Nu isê Heqiu’.

Neysene... Tabi, Baba veng’a lazeki danu. Vanu:

‘Laikê mı, to rê serbestu. Xorê se kena, bike. Mı ewru hewno nianên di. Ez qarîsê tu nêben.’

Yanê, Bava wertê ra vejînu.

Sîrê êkîniyu, mîlet êkin deru. Çêneke ri nêdena lazeki. Lazeki ki sonu wertê merge. Wertê merge de vîndenu.

A roze ki yergatê çê a çêneke biyu. Çêneke ki yergati rê nun bena. Yanê, yergati dîme werdene bena. Lazek wertê merge ra vejînu. Vejînu verê raya çêneke, çêneke ra vanu: “Se benu! Heqi kena, meke, xorê jü lew to ra ni! Amanetiya mı Heq hona

bijêru. Tu xora mî nêcêna. Zora bu ki, ez jû lew nan to ra.”

Lazek uza de lew nanu Zore ra. Zore dewa xo ra sona, dewa xu Ağbaba ra Silê Altî cêna. Yanê, î de zewejina.

Lazek heşînu pê. Heşînu pê ke Zore zewejîya. Zowt danu Zore re. Zore sere ki ana qeyda imîs kenu.

Lazek heni ke benu asîq, heni ke benu asîq... Herarete ra sonu, konu kurna awe. Konu kurna awe, kurne de ki adîrê xu vejînu.

Îsê Heqîu, adîr konu canê lazeki!

Welhasîli, lazek çî zowt ke danu pure, pêru vêrenê.

Terefê Heqî ra zowtê lazeki qebul benê.

Heya...

Zore sona. Sona, Silê Altî de zewejina. Dezê zerrê xo ra. Lazek ki xo rê qeyda Zore imîs kenu.”

ZORE (16)

Wertê Hêdku de

Lîngê mî nêsonê Cemîku

Dîlegê mî Areboli ra

Hêdku de mêru vengê dîku

Wiy, Zorê Zorê

Tu rînda mî

Tu rîndeke mî

Tu zerdîka mî

Zore be Ağbabay pers kenê

Kelek u merxe

Pa biçerê, karîk u voreki

Zorê, tu rînda mî

Zorê, tu rîndeke mî

16) Nustog **Mamo Baran** kitabê xo de nusne kerdu, vanu, “Na destane, Kirdaski vajiya. 365 çeku ra yena meydan (Koçgiri, pelge, 188)”. Kilmek nîa vaji: “Zöre” nê, gereke Zore binuşiyu. Zore hetê Sako de yena dina. Sakîji ki Çarekîzê, zonê Zazakî qesey kenê. Mî Mamo Baranî rê nusne kerd u cî ra nîa va: Zore ebe xu Zazawa, xebera tu esta? Î ki mî rê nusne kerd, va, “heya, xebera mî esta, Zazawa”. Çî estu ke kitabê xo de Mamo na xusîs ser nênusnenu! Têpia ra varyantê na kîlame mî cî rê Zazakî rusna. Mî va, gereke varyantê Zazakî ki binuşiyêne. Mî cî rê nusne kerd. Mî va, heqa tu çîka ke tu Zonê Zazakî kena “dîyalektê zonê Kurdu?!” . Î ki mî rê nusna, “qusîrê mî de şêr meke. Mî nêzana. Keşî mî ra nêva ke, Zonê Zazakî xu ser jû zonû”. Mamo Baranî Destana Zore ser çîqa raşt nusne kerdu, nu ki jû persu.

Aralgê Hêdku de

Lîngê mî nêsonê Cemku

Dilegê mı Areboli ra,
Hêdku de mêru vengê diku
Wiy, Zorê, Zorê
Tu zerrê mîna
Tu rînda mîna

Zore be Ağbabay pers kenê
Çami u merxe
Pa biçerê, karîk u berxe
Zorê tu zerria mı
Zorê, tu rînda mîna
Ağbaba de deşti
Ez qurbanê porrê phişti

Wiy, wiy, Zorê, tu rînda mı
Wiy, wiy, Zorê, tu rîndeka mı

Ağbaba de darê hermi
Tey girê daiyê, çiftê nermi
Wiy, wiy, Zorê, tu rînda mı
Tu rîndeka mı
Zorê, Zorê, tu rîndeka mı
Hesenê Keçi
Tu phonc panguleti bîde
Xorê kefen kerê

Wiy, Zorê, Zorê, tu rînda mı
Wiy, wiy, Zorê, tu rîndeka mı

(Kirdaski)

Ağbaba navê deştê
Ez qurban bim porrê piştê
Wîy, wîy, Zorê, tu mala min

Ağbaba be darê hermî
Tew girê da be çift nermî bî
Wîy, wîy, Zorê, tu mala min
Zorê, Zorê, tu rînda min

Hesenê Keçîcan
Tu salane digerbe çêke
Pênc pangulet bide
Xe ra kefen ke
Wîy, Zorê, Zorê, tu mala min
Wîy, wîy, Zorê, tu rînda min
Hember çağan da dadiketim

Lê lê, xewa min dihat, radiketim
Gotin ku Zöra te jî dane
Ez dîn dibûm, be çîyan diketim
Zer şîrînê, Zer narînê
Min go, Zer terem ji serê gorîyan
Ez be qurban im çav û bîrîyan
Gotin ku Zer ji dena bîrî
Ket ser mîna anê gûnê mîrîyan
Zer şîrînê, zer narînê
Min go bayek tê, bayê havînê
Lelxî lîlku bakavîne
Derdê Zerê ez ji bîr nakim
Heta vî serê çavê min da tê kefa sabûne
Zer şîrînê, Zer narînê
Min go, Zöhrê, tu çi qasisî
De were, rune le ser wî telisî
Bila Dengê Mihemed Alî bibîsî
Zer şîrînê, Zer narînê
Min go, Zer diçînî zevîka deştê
Ez be qurban im porê piştê
Zere jî girtine, ez digirtim
Kopega dapîrê, xe naye tenîştê
Zer şîrînê, Zer narînê
Hember şaxan da çam û merx e
Va dûna ke dibe çerx be çerx e
Dilê bavê ji Mihemed Alî newe
Caran Zörê beşîgê bidê berxê
Zer şîrînê, Zer narînê
Min go Zer şîrînê, Zer narînê
Zer merema dilê min e
Ew ji gulan mala min e

Vatox: Şêro

Het: Qerebel / Qenqalê (Dewa Şako)

Cime: Alî`ye Durîmî (Alî Gülmüş), Xalka Fikra (Dewa Morku)

KOË QEREBABAY

KOÊ QEREBABAY SER

Ap Îbrahim, Xîdê Îbi (Îbrahim Erdoğan), 1934 de, Korpar de ama dina. Sairo de hewlu u hona ki kîlamu vanu. Mobetê xu zaf wesu u vengê i ki zelalu. Hem vanu u hem ki a deqa de kîlamu imîs kenu:

“Cênîyê na waxti qîne-oynamedanê. Çêber de qese danê, dîma posmanê”

Ap Îbrahîmî nîa va u têdîma ki mobet kerd xori.

Cêr de sairê Qerebêli, Ap Xîdîrî gos dime:

“Hese Muraxani a waxt (1950-1960) mal u naxîr roşeno. Çî esto ke mal u naxîr Zera de nêroşîno.

Cênîya Paşay vanê ya, ni ki Zera derê. Herhal de, uca sonê mekeme, heni vanê. Ni Zera ra peyser cêrenê ya. Cênîya Paşşy, Hesê Muraxani (bîzê siay ki yê Hesê Muraxaniê), ni zofê. Silêman ki teyro (lacê xalîka Hesê Muraxani).

Ni hetê Camojiye ra yenê, pukeleka. Taê vanê, “bêrê, emşo itha vîndime, meşîme”. Rameti Hesên Ağa ki vano, “îlla şîme”. Hesên Ağa heme ca de reet nêbeno. Coka wazeno ke şêro. Ni a şewe Camojiye de manenê. A şewe ki xanîma Paşay hewn vênena. Vana ke, “bêrê, ewro ki vîndime, xora se biyu, biyu”. Nêvîndenê.

Murtê Yete vanê, Camojiye ra, werezaê ma yenê. Ebe Abasê Yete ra konê ra ninu ver.

Ninu anê Qerebabay. Yenê Qerebaba ke çî bêrê: qîyamete vîsîna! Puko...

Vore de, taê bêteqet manenê. Seyd Welîyê Mamudî şono hewn ra. Comerdiye wazenê... Welhasîli, xebere şona, resena Silêman Ağay. Silêman Ağa ki ostoru ruş-neno, mordemu ruşneno. Golîgu bar kenê, vera cî şonê.

Silêman Ağa (Sîlê Memî) xeylê phîştî dano ninu.

Jû be jû, tek be tek inu xelesneno. Silêman Ağa biyo rameti. Ewro ki ağao... Meşte ki ağao...

Honde mîlet xelesna... Honde mal u naxîr pukeleke ra vet... Tepîa ra ardî çê xo de kerdî meyman... Nîka şîma rê kîlama Qerebabay vacî:”

KOÊ QEREBABAY -varyantê diyine ser

Na Koê Qerebabay kou ra yano
Serê xo mij u dumanô
Hetê ra vorneno, hetê ra vay dano
Erê, wayi, wayi xilemalê, way
Biy sebebe ma, hirê bızê siay
Erê, wayi, wayi xilemalê, way
Ma rê kerdo teng, na koê Qerebabay
Maina kimete hirrena, oğır wazena
Nêro, xo yan dê, pay na şima dana
Hetê ra hirrena, hetê ra voz dana
Erê, wayi, wayi, xilemalê wayi
Ma rê hewnê diyoi xanîma Paşay
Ma rê imdat rusno, Çê Silêman Ağay
Aê ke amê, pêro ciranê maê
Erê, wayi, wayi, xilemalê wayi,
Biy sebebe ma, hirê bızê siay

Qese u qeyde: Hesê Qebi

Çime: Xeca Xîdê Kori(10)

Het: Ateşo

10) **Namê wedardene ser:** Na dina de wertê heme qomu de leqemi estê u leqemu ki nanê jübini ra. Qomê ma ki leqemu nano jübini ra u ebe leqemu veng'a jübini dane. Wertê dî çêu de ya ki wertê dî dewu de çêsit çêsit leqemu nanê jübini ra. Çî estu ke wertê dewîzu de namê ke vajiya, ebe leqeme nê, ebe name vajinu. Wertê qomi de ebe leqeme ke name dekeriya, nu heqaretu. Jü cênike ke rînda, hewla u çêra, eya ra "cênike" ki nêvanê, eya ra vanê "cianike".

Komelê Venge Sodîri watu ke "**Çime: Xeca Xîdê Kori**"! Lazîmu ke hesar vîndime u "**Kore**" mevajîme. "**Xalîke**" ya ki "**Najniye**" vajîme.

LAWIKA “WAY DILÊ” SER

XIDÊ ÎBÎ (İbrahim Erdoğan) qesey kenu:

“Hedisa na kılame derga...

Na lawike welatê ma de lazê **Hesê Begi, Newzat Ağay** ra yena. Zerria xu kota Yemise (cêniya İbraimê Mam Ağay). Zerria xu kota ci. Nu şiyu, sonu, yenu, benu adır u kîle. Biyu keşis, vêsenu.

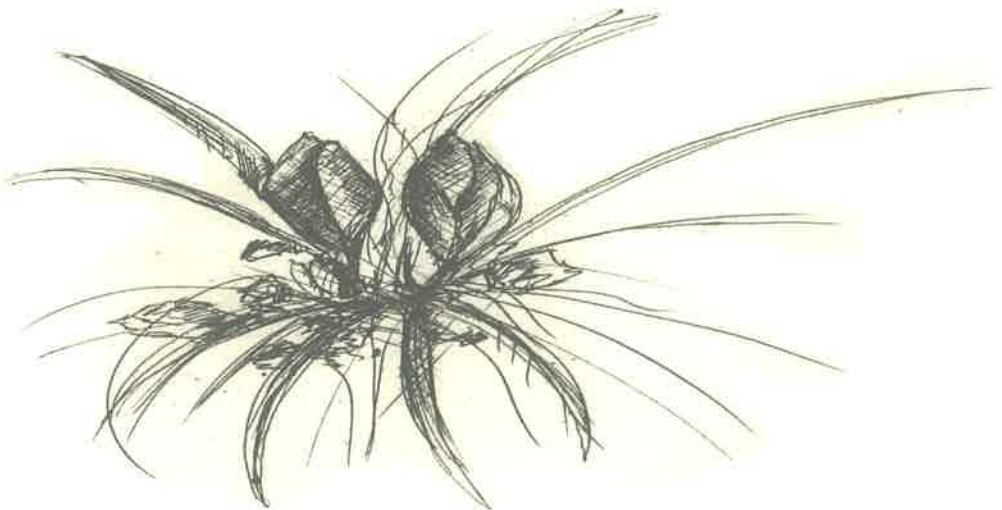
Nafa ki Gul Ağae rameti be Usê Mistê Dızdi, Dewa Alipari ra. Nu, lawike ke vanu, gînena ninu... Eke gînena ninu, terknenê, sonê. Seydi pê cênê, kunê. Do puro, qusır de şêr mekerê, nafa ki, ci kerdû fek ra! Halbuki heni mekerdêne ya ki era vindi kerdêne.

Waxt sonu, waxt yenu. Nu konu zidê ni Gul Ağay, Gul Ağae Gopi. Gul Ağae Memişî, Gul Ağae pil. Usê Memişî be Gul Ağay domanê xalîkanê piyê minê. Ni rew - rew sonê jûbini, yenê. Piyê mı va, “ma baxçe de ronîştayme, kutikê inu biy. Kutikê sur u girşî. Birden kutik lawa! Lawa, voşt... Hetê çeperi ser şî... Peyê çeperi ra jû voz da, şî!”

Newzati vatu, ‘ez Gul Ağay çisen’...

Rozê Gul Ağa jû geme de sonu hewn ra, tîfangê xu ki lewe deru. Uza de nanu pa... Nanu pa, Gul Ağay çiseno...

Waxt sonu, waxt yenu... Se kerd... Çitu kerd? Newzat ki çist, nu da çistene. Belçeti de Silê Memîni vatenê, rolê i ki tey bi. Newzat da çistene. Pîrênê i ki Bese (waya Memê Usivî, Qerebêl ra, cêniya Alê Thoraqî) destê eya ki tey biyu. Pîrênê i anê, erzenê wertê şîlanu, vêsnenê!

WAY DILÊ

Bonê piyê to sosîne, verba na veroci
Way, dilê dilê, verva na veroci
Na werte ra giran giran yenu, malê peroci
Way de, aman aman, malê na peroci

Oncia eşto ra bejna rindeke
Çê', çê', na tirica roci
Way de, dilê dilê, na tirica roci
Derdo, derdo
Çê', çê', qa; mı va,
Destê xo ki destê mı ke, xorê bîfetelime
Çê', çê', dosti şa bê, dîşmeni bîbociyê

Way de, dilê dilê
Qurbanê gulanga vîli
Honde ke ez to dîma nali
Zerri - pişkê mı biy khuli
Koê serê ma mij u dumanî
Çênê na zemani weynedanê
Ver qese danê, dîma poşmanê
Way de, dilê dilê
Ezu to rê naleno

Bonê piyê to sosîne, na bonu ra berzo
Way dilê, aman dilê, na bonu ra berzo
Çê', çê', pîrêno şis u ten'keku
Zê lobotê verê mı, ver ra kunderzo
Way de dilê dilê, ver ra nia berzo

Çê', çê', adır - kîla ke zerrê mı de
Hequ tala tenê ki zerrê to erzo
Tu ke riyê xo çarnena, hardê to bîlerzu
Bonê piyê tu rindeki, çênê, na qulba de
Way, de, aman de, dilê, na qulba de

Qese u xeberê şari ma rê yenê
Çênê, na yel kamo, vace
Way de aman, de aman
Na yel kamo, de vace

Bonê piyê to verba roci
Ešto ra ri, tırıca roci
Destê xo bide mı, bıfetelime
Way de, dılê dılê, rında serani

Çê', çê', qa, mı va,
Na dina de coru merdene to viri nêkona
To xo xortu-mortu de tade
Way de, dılê dılê, xortu-mortu de tade
Way de, dılê dılê, rindeka mı, dılê
Ez be qurbanê gulanganê pey u veri
Honde ke tu dıma mirenime
Zerri - pışkê ma zerre de biyê khuli
Çêberê çê piyê to lêa
Gıran gıran yeno verê cami
Dı pistiki mı guretê pıra
Vanê, şıyo re qaymeqami

Way de, rındê rındê, diyarê na locine
Zerre de wanena, zê na gorgeçine
Derdê ma kotê zerre, zê na eleg u pırocine
Vengê to honde ke ama mı
Zerrê mı biyo eleg u pırocine
Kami va, binê dewe persenê
Çênê na serani
Way de, dılê dılê, rında serani
Zerrê mı biyo eleg u pırocine

Binê çê piyê to de dara khewiye
Nêbeno şödır, ondêra şewe
Zerrê çêyi de veyvi biyê hewiy
Mêro, meşêro, kekê şewe
Ax dılê dılê, dıla serani
Derdê mı to rê biyê tera
Cigerê mı to rê biyê khuli
Zerrê mı biyo eleg u pırocine

Vatoğ: Newzatê Hesê Begi (Newzat Ağa)
Çıme: Xıdê İbi (İbrahim Erdoğan)
Qeyd: H. Düzenli
Pêleke: Nezir Bal

MELE SER

“Yaw, Mele xorê feqire biye. Şîma a feqire ra çî wazenê? Nîka a biya rameti, şîya...
Neyse, madem şîma zor kenê, ez se ki?

Tasildar amo. A waxt tasildar amêne dewu. Yeno çê Mele, phonc xeti wazeno!
Phonc xeti ki çinê. Mela feqıra bêkese phonc xetu koti ra bîvêno!?
Çawuşê ma'ò rameti ki muxtar. Şonp tasildari rê, jü sacia de khane u jü ki astirro
khan anu, nanu ru. Astirro khan ke verê tasildari de no ro, tasildari vato:
"Bu ne muhtar? (Nu çiko, muxtar)" Çawuşi ki vato:
"Evi budur. (Çê xo hondero)
Na Mela feqire koti ra phonc xetu bîvêno? Ha, çê xu nao itha. Jü sacia, jü ki astirro
khanu. Zobina ki thowa çinu."
Tasildar vano:
"Öyle şey olur mu?! (çiyo nianên coru beno?!)"
Muxtar Çawuş ki vano:
"Evi bu kadar (çê xo hondero)."

Mêrde Mele ki a waxt esker bi, Çeto rameti, biraê Memê Çeti. Na rae ki na qeyda
Mele ser imiş kerde. Ez çı zonon, Mela feqire. Tepia ra, na qeyda Mele biye goven-
de. Ebe dawul - zurna ki dewe be dewe şîye.

MELE

Mel, Mel şi
Thomê Mele çino
Mel nêweşo
Wiy wiy Melê
Mel nêweşo
Awa sure eskeri ra
Qerebêl ser rew şo
Mel, Mel, Mel, meşo

Mele pers kenê, jüya de qole
Kota çê Mele, awa gole
Va, ci kon de verê fekê piyê to
Nêzonenu nun - sole"

Mel, Mel, Mel, meşo
Thowaê Meli çinu
Mel nêweşo
Mele phonc xeti gureti
Xo dewe ra gay da
Va, ci kon de verê fekê piyê to
Nêzonenu nun - sole"

Mel, Mel şi
Thomê Mele çino,
Mel nêweşo
Bejna Mele, bejna qole
Kota çê Mele, awa gole
Va, ci kon verê fekê piyê to,
nêzonenu nun - sole".

Wiy, Mel, Mel şi
Wiy wiy Mel
Mel nêweşo
Qeyda Mele qeyda düze
Jü ke Mele nas nêkeno
Jüya de khortkına vêreqıce
Wiy, wiy, Mel vêreqıca
Thomê Mele çino
Mel nêweşo

Vatoğ: Mıçê Koli

Het: Bekpar

Qeyd: H. Düzenli

LAWIKA “DEDO” SER

Ap Mem (Memê Çeti) na lawike Dewa Milku ra **Rızaê Ap Ali** ser vanu. Rızaê Ap Ali dewa Milku ra bi. Serranê 1900ine de hadisa Uzun Ali de namê Rızaê Ap Ali ki vêrenu ra. Fintoze ser qewğa girse vejina. Uzun Ali ki ebe kardi ra Fintoze çisenu. Tırkoğlı ki hêfê waya xu Fintoze Uzun Ali rê ca nêverdanu. Nia: Serranê 1900ine de Tırkoğlı, Misê Koli u Hesê Finte (heni vanê) hewn de Uzun Ali çisenê. Tepia ra, cendegê Uzun Ali ki kenê ra vindi. Hata na waxt ki caê mezela Uzun Ali doz nêbiyu. Taê vanê, dewa Khela de kerdu binê chemi. Taê ki vanê, vêsna. 80 serre ra natu ke hadisa Uzun Ali Qerebêl de qesey bena! Serra 1994ine de, ma Ela Begê Keleşî de qesey kerd. Rametiye ma rê nia va:

“Fintoze biraê Uzun Ali guretu. Heya. Anu Rîfet lazê biraê Uzun Aliyu. Fintoze piyê Rîfeti guretu. Piyê Rîfeti şiyu esker, uza merdu. Fintoze via menda. Usê Qeri biyu talibê Fintoze. Uzun Ali ki Fintoze ra vatu, “Usê Qeri bîzê, ez jê çêneka azebe tu vezen teber”. A ki illay ke **Rızaê Ap Ali** wazena. Sona hewiye ser... Ez van, cêniye kerga korra. Sona hewiye ser. **Rızaê Ap Ali** de remena, sona. Rızaê Ap Ali vanu, “ez yen diyarê Ağaliye, tu bê uza”. Fintoze sona ke Rızaê ap Ali uza çinu. Na sanena cı, dalık u verroz re sona. Uzun Ali ki cêrê verroji re sonu. Çivkê mendu. A ithka be haza mendu ke bivênu.

Na xo chep kena, se kena? Sanena cı, hêgaê Çê Mostweri re sona çê Tırkoğlı. Sîrê ekîniyu, xîstais yenu. Eke xîstais yenu, Tırkoğlı vanu, “lao, kamu, nan sîma ra! Veng era xu fiye!” Fintoze vana, “Ali, ezane”.

Sona çê Tırkoğlı. Anae de gerre kerd, murfeze qelebiya dewe. Verênde vatêne murfeze; esker nêvatêne.

Qelebiyay dewe, dewe biye pırr. Murfezey vanê, “cênike kuya?”. Tırkoğlı ki vanu, “cênike nawa binê destê mı de”. Rızaê Ap Ali ki Ağaliye ra danê ardene, anê... Rıza vanu, “mı thowa cênike nêberda”. Pey de Fintoze rusniye mali, nêzu', se kerd. Warway şiyê mali, neleri veti sare. Çike analığa (damariya) xo ki hona wese biye, analığa Rızay. Ele ki hewiya xuya; xêr kenê cı?

Tepia ra, çı ke bi, Fintoze Rızaê Ap Ali ca verda. Nafa ki Wel guret”.

Ap Mem (Memê Çeti), lawika “DEDO” de vanu:
Ded mordemo de hêf bi
Çıqa mevace, isano khano

Rızaê Ap Ali mordemê serranê 1900 bi. Î serru de Ap Rıza Cığız Memed Ali de fetelinu. Waxtê Uzun Ali de hona xortu. Serru ra tepia, dewa xo Milku ra peya, ovore hetê Gomê Haci ser sonu. Tepia ra ki hetê Dewa Pile ser peya yenu cêr. Serê

Dewa Pile ki kasê, khendê.

Yenu, risenu Vîrardê Kemerî, uza ki gînenû khend re. Çae gîna war, se bi? Hona hona kes nêzanenu. Jû asme ra jêde dewijî ere Rîzaê Ap Ali fetelyiay. Caê de nêdi! Peyniye de Dewa Pile ra, lazê Saraiye, Ali (Ali Balci), tesadufen vîrardê kemuru de, verê jû khendi de, raştê meytê Ap Ali benu! Ap Ali kas re ke yenu cêr, gînenû war u gîndirê derî benu u uza ki risenu rame.

Merdena Rîzaê Ap Ali ra tepia, laz u tornê i, i rê berbay. Tepia ra ki inu Rîzaê Ap Ali kerd xu vira. Çi estu ke Ap Mem (Memê Çeti) merdena Rîzaê Ap Ali ra tepia xeylê benu pozgîn. Albazê xu Rîzaê Ap Ali nêkenû xu vira. Î rê merax kenu u zerrê xu ki cî rê zaf vêsenu. Lawîka "Dedo" mî zaf gos diye. Ap Mem na lawîke zerre ra vanu. Lawîke ra tepia ki zaf benu pozgîn. Haê ke dormê i de, inu ra nîa vanu:

"Guneka Çeti, hêfê Dedi. Aax, ax. Memê Çeti, se kero bîra. Derdî ser, derdî yenê"

DEDO

Dedo, Dedo Dedo
Xilemalê, Dedo
Tariyo, muğurbeo
Vırêndiya to zindano, khendo
Mı va, Dedo Dedo
Xilemalê Dedo
Qa mı va,
Heşto ke kaleka Dewa Pile de
Dedê mı tebera mendo
Dewe de kes nê mendo, bira
Pêro xırabe thalê
Heştu ke fetelinê
Nêvênênê, cendermê qereqoli

Qa, mı va,
Dedo, Dedo, Dedo
Kesê xo ser niama diyene ke
Cênikanê Dedi girê do

Çê Dedi pers kenê, bira
Dewa Pile ra yano
Ded mordemo de hêf bi
Çıqa, mevacê, isano khano

No senê dewro?
No senê zemano?
Bınê Dewa Pile pers kenê, bira
Hêgao, khendo
Kes nê aseno ke
Ezo xorê veng di

Di-rê tenê altunê Dedi biy
Nêzu' ke kami rê mendi

Mı va
Dedo, Dedo, Dedo
Hequ tala ni derdi
Yabun'a vergê hari medo
Guneka Çeti, hêfê Dedi. Aax, ax. Memê Çeti se kero bira. Derdi ser, derdi yenê..."

Vatoğ: Memê Çeti

Qeyd: Muzafer Engin (1991)

Pêleke: Xıdırê Memê Çeti (Hıdır Mutlu)

Arikerdoğ: T. Şahin

YARA MI

“Mı vate, 50 serri raveri cêniya mı biye rameti. Ez via mendane. Tepia ra, mı zerri niye Besere ra. Dewa Alipari ra çêna Îsmailê Mexsudi. Nêşkiyane eya de bızeweji. Mı ki na lawike eya ser imis kerde”

YARA MI

Çê piyê tu diyarê deri
Ez qurban bi kıtanê seri
Tu muriye roşane
Ez to rê arikeri
Destê xu bide mı
Tu xo rê beri
Dina faydesıza, mıradê xu bıcêri
La-lao, qederê tu veri ra siao
Vanê, lacê Meleme meciye
tu azeba, ê Meleme viao.”
Reseno siao ma dımao

Bınê dewe çamo
Kamo ni qesu vano
Beno dışmenê des u dı Îmamu
Koti vana, to rê sond buri
Waxtê zewecê mı hona amo

Peyê Alipari persenê, kerre
Piyê tu vanu:
Kam ke beno talibê çêneka mı
Dewa çêberi de şêru zerre”.
Zowtu dan piyê to re
Piyê to onceno halê serre
Yarê, yarê, lawıku weş vanu,
Lacekê Korpari

Hequ tala anu werê
Konime têvırari
Kam se vanu şêro, vaco
Înam meke qesane şari

Vatoğ: Usê Meleme

Het: Korpar

YARA MI (*varyantê diyine*)

Çê piyê tu pers kenê
Diyarê Deri
Ez qurban bi, kıtanê seri
Çê', tu muriye rosane
Ezı ki to de arikeri
Destê xo bide mı, to xo rê beri
Dina de faydesıza, mıradê xo bıcêri

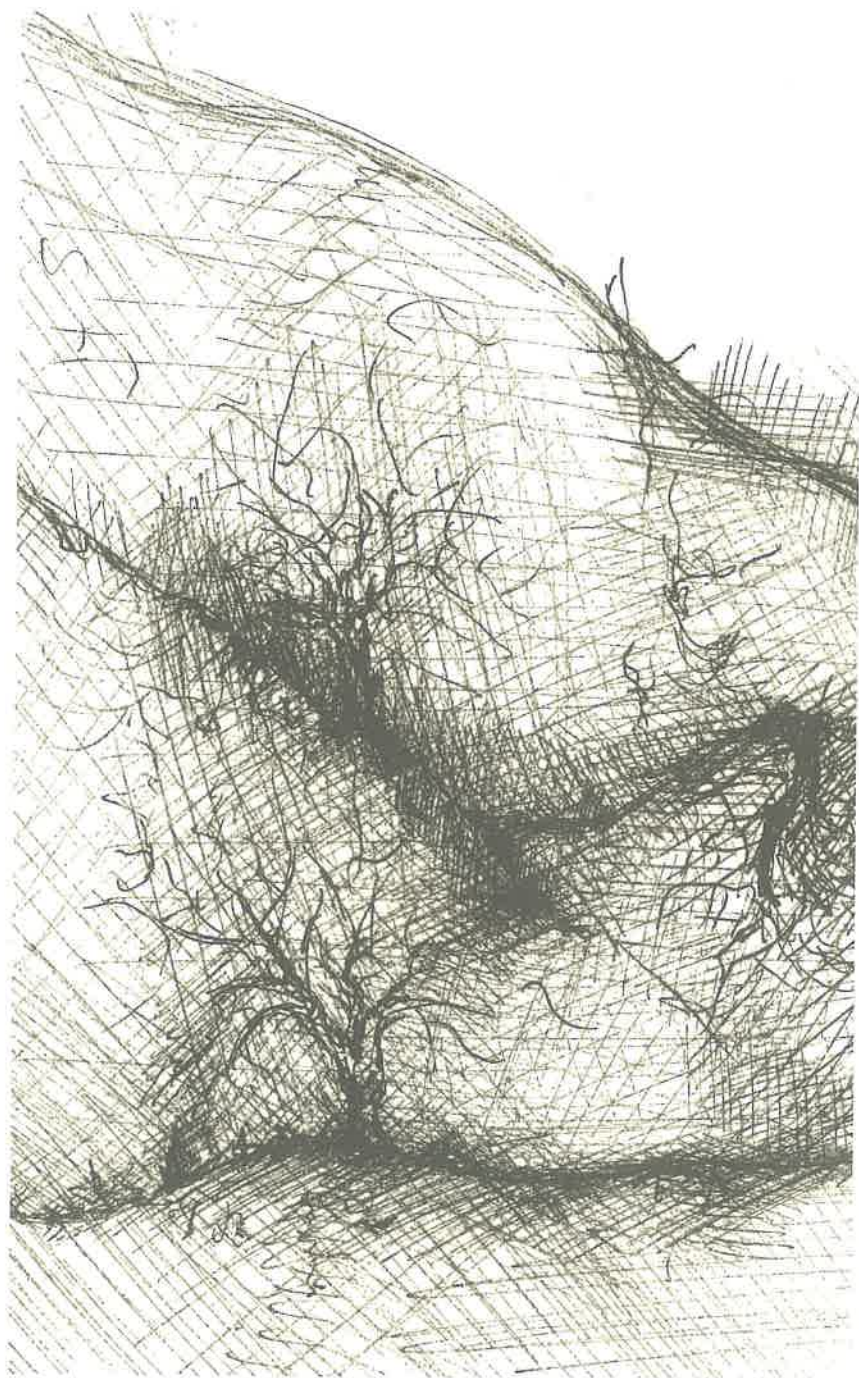
La-lao, qederê tu ver ra siao
To ra vanê, lacê Hesê Beze
Tu azeba, o ki viao
Mı ki va, no qederê mao

Peyê Alipari pers kenê, kerre
Piyê tu vanu, kam ke bi talibê çêna mı
dewa çêberi de şêro zerre
Ezı ki piyê to rê şono pere

Bınê Alipari pers kenê, çamo
Kam ke i qesey vano
Beno dışmenê Îmamı
Koti vana, to rê sond wenu

Vatoğ: Usê Meleme
Çıme: Nezir u Yeliz Bal

LAWIKA "GERIŞA ZIMEY" SER

Hunermend **Süleyman Solmaz** qesey kenu:

“Rınd sêr ke, bira...”

Serê ni koon de, dar u ber çıqa ki zofo. Darê sêvzu, darê muriye, darê gülêsu u darê mewcegu. Wertê honde daron de, dara goze mı ra daha nezdiya. Verê çêberê mı de goze mı rê cirana. Reyê tey sêr ke, çıqa rindeka. Piyê mı siya na goze de niştê-ne ro, phîştia xu ki şanêne na goze. Piyê mı ra raveri çand tenu khalikanê mı phîştia xu şaniye na goze, Heq zoneno bira. Verê çêberê mı de mı de huyina, goze.

Qayt ke, biraê mı... Ni koon de sêr ke. Çıqa ki rindekê. Qaytê ni awun u çemu ke. Reyê goş ser ne, çıqa ki rindek xuşinê. Qaytê roci ke, çıqa ki rindek berreqino. Zerrê mı jon dano. Mekanê khal u pirikano. Nu mekan, mekano khano. Nu mekan, mı rê êê ni roci ziyargiyo. Kılama xo de mı vatu:

Biraê mı, sêr ke
Taw vêrano
Phepug ništo goza dertliye, waneno
Zerrê mı jon danu
Mekano khano

Serê ni koon de ma teyna mendime. Uncia ki xo be xo ra von, teyna niyane. Von, tu mekanê khal u pirikanê xo dera.

Bon zerrewêş. Zerrê ni mekani de bon saregiran. Goşê mı benê tenikek. Çımê mı benê roşti. Na mekan de bon sukıt. Na mekan de theyr u thuri ra has kon. Mekanê khal u piriku pırosino mı re. Ezı ki pırosin mekanê khal u piriku ra.

Serra 1995ine de, uncia tofane amiye. Ciranu pênu bar kerd, şiyay. Serê ni koon de ez be biraê xu ra teyna mendime. Nêşkiyane mekanê khal u pirikanê xu ca verdi. Berbane... Mı va, mıron, bımırı. Hema, na mekan de bımırı.

Mı mal berd Gerişa, Gerişa de Zıme ser berd. Qaytê çêanê ciranu biyane. Çêber kiltıkerdaiyê. Locingu ra dü nêdarinu ya. Çhokê zoniye mı şikiyay. Mı de firre nêmende. Heni caê xo de gınane war. Zerrê mı zof jon da... Tepia ra ki mı a deqa lawıka **GERİŞA ZIMEY** mı vate!

Qeleme be xete ki mı ser çinê bi. Mı se kerd?

A deqa mı jü sala de gırse diye. Serê a sale ra, mı qesê na lawıke yazmış (nusne) kerd! Tepia ra, mı a sale kerde phîştia xu, tey arde verê çêberê ma. Verê çêberi de ki azniye dara Goze. Dot ra ebe çêf xanıma mı ki amiye. A ki heni zonena ke, mı sale serba locinge arda. Amiye sale de sêr kerd, yaziyê serê sale wend! Zaf biye pozgın. Vilê xu kerd çewt, peyser şiyê bon.

Se vaci bira?
Lawiki zûru nêzonenê.
Lawiki zûri nêkenê.”

GERIŞA ZIMEY

Ez veciyu ra Gerişa Zimey,
Veng dono
Kes nêvecinu diyarê na bonu
Malê cirani nino
Nao endi şono
Biraê mî, kuyê ciranê mî?

Biraê mî, sêr ke
Taw vêrano
Phepug niştu goza dertliye, waneno
Zerrê mî jon danu
Mekano khanu
Biraê mî, kuyê ciranê mî?

Ez veciyu ra Gerişa Zimey
Veng dono
Zerrê mî jon dano
Caê pir u khalıkano
Biraê mî, kuyê ciranê mî?

Anê, khilê, waê
No çî nia derdo?
Locine cirani şiyay
Çêber kilt kerdo
Na heqsîzu
ciran na zor de verdo
Biraê mî, kuyê ciranê mî?

Biraê mî, nata bê
Cığara pani
Zerrê mî de cigeri darmedağanê
Uncia kotê werê, derdê Silêmani
Hevala mî, kuyê ciranê mî?

Vatoğ: Süleyman Solmaz
Het: Dewa Ateş Al

ŞERİBANA MEMİKİ LAWİKA “ALİYÊ MÎ” SER QESEY KENA

“Tu mêrikê mî, Ali Rızaê mî, mî ra pers kena. Ez qeda, tu ki caê lazê mî dera. Jê lazê xu, ez to ra has ken. To rê tenê qesey biki...

Aaax, çimeşirinê mî... Ali Rızaê mî binê hardi de, ezî ki nîka serê hardi derane. Keşkia i ra raveri ez bişiyêne binê hardi. Vêsen, pêsen, pojîn...

Ali Rızaê mî tîm dormê mî deru. Ge serê koy de, ge verê çemi de, ge ki berjinê mî de, lewê mî deru. Ez ke son koti, Ali Rızaê mî ki lewê mî deru.

Na dina de her kes xo rê çiyê sae kenu. Ezî ki Ali Rızaê xu fetelin. Lesedergê mî hem lewê mî deru, hemî ki lewê mî de niyu. Mî ra düriu. Cokau ke zerrê mî girinu. Zerrê mî pojînu. Zerrê mî kalxaşînu. Ben têsan. Gonia mî oncina, ben serdîn. Ben jê cemedi. Eke biyane jê cemedi, rozê xu (Ali Rızay) sae ken. Ali Rızaê xu fetelin.

Ez qeda. Tu mî nia rînd areze kena. To rê tenêna qesey biki. Mordemi ke has kerd, benu zerrewes. Mordem ke bi zerrewes, zerarî ki nêdanu keşî. Ezî ki xo be xo, Ali Rızaê xo de qesey ken. Dezê zerrê mî haskerdena. Ali Rızaê xo ra has ken. Î rê tîm düa ken.

Son dewe. Dewa Pile de qaytê pagu ben. Dewe de taê pagu ser vaşî royyîê ra. Tu vilîka xaxsasîki nas kena? Pagu de, dêso rijiyae ser xaxsasîki vejîyê. Ez a deqa motê i xaxsasîku ben. Tepia ra motê page ben. To rê kilmek nia vaji, zerrê mî ki ayne şîyu ru i paganê rijau. Hetê mîno jû de dêse rijiaey u heto bin de ki xaxsasîki estê.

Asme ke vejîye, motê asme ben. Jê cêniya dîcanî, cor de, a asme mî ser vîndena. A deqa asme mî de huyîna, asme qaytê mî bena. Ezî ki qaytê asme ben. Asme de huyîn, asme de qesey ken! Asme ra van:

Ya Ana Fatma

Domananê mî vîleçewt meke

Ali Rızaê xo rê düaciyanê

Domananê mî zerrewes ke

Ya Khalu Sîpê, tu gîrsa

Ya Ana Fatma

Ma rê jûya xêre vase

Ez qeda. Qesê mî to rê gîran mêrê. Sîma astarê sodîri nas kenê? Sîma thowa as-tarê sodîri rê dua kerde? Wertê birri de thowa sîma teyna feteliyay? Roê sîma thowa vêsa? Zerrê sîma thowa nala? Wertê birri de sîma thowa daru de teyna qesey kerd? Mî i daru de qesey kerdu.

Qaytê pelganê daru ben. Pelgê i daru vera vay recefinê! Vera vaê poyrajî, jê i pel-ganê daru, zerrê mî ki ebe i pelgu ra pia heni jê i pelganê dare recefinu. Jê i pelgu ge ben çeqer u jê i pelgu ge ki ben khewe.

Ez qeda. Nêzu' ke, tu mî fam kena?

Zerrê mî ke vêsa, van zerrê mî vêsenu. Eke berbane ki, van, berben. Reyê qaytê

çımanê mî ke, ez qeda. Ez to rê nia derdanê xu eşkera qesey ken. Hema to ra nia ki vaji: Wertê honde hengemay de uncia ki mî vilê xu çewt nêkerdu. Gereke mordem vilê xu ki çewt mekeru.

Ebe dest ra ez xali u hiremu virazen. Ebe dest ez balişnu virazen, resmu virazen, puçu virazen. Neqes ser neqesu neqesnen. Kıla maya xo rê wayır vejın. Kıla maya xu phaçi ken. Kincanê maya xo rê wayır vejın. Kincanê maya xu phaçi ken. Mî ke i kinci phaçi kerdi, ro yenu canê mî. Mî ke a kıla maya xu phaçi kerde, dezê mî benê vindi.

Mî ke hacetanê piyê xo de şêr kerd, ben pêt. Mî ke kulenga maya xu diye, goni yena roê mî. Mî ke dest na tasa maya xo ra, vîleşewtina mî bena vindi. Verê a tase de sarê mî benu berz. Tasa maya xu phaçi ken. Tasa maya xo ra awe simen. Ez qeda. Endi ez to rê çı qesey biki. To rê endi se vaji? Aax, dakıla mî, aax bavê mî; caê sîma gul u nur bu.

Ez qeda, Tewfîqê mî... Ez nia berben, qusîrê mî de şêr meke. Ez piyê xo rê berben. Ez maya xo rê berben. Ez Ali Rızaê xo rê dîa ken. Pêru biy rameti. Hêfê mîletê ma. Hêfê zonê ma.

Hêfê zonê ma ke, zonê ma ki nia benu vindi.

Ez qeda, Tewfîqê mî. Xojî be tu. Xojî be tu ke, tu nia sarê ma ra has kena. Zonê ma ra has kena. Destanê ma phaçi kena u ma ra has kena. Hirê rey xêr vaji... To rê düacıyane. Albazanê to rê düacıyane. Merde u condonê ma rê düacıyane. Ali Rızaê xo rê düacıyane. Van, Aliyê mî. Aliyê mî, caê tu gul u nur bu...

ALİYÊ MÎ

Pınar gözlüm
Şirin sözlüm
Selvi boylum
Tu melema zerrê mı biya
Tu wertağa derdanê mı biya

Nê low, meke meke
Çêberê xu ki mı rê rake
Nê low, tu zaf kota mı viri
Mı pıstınê xu ke, tey wedare

Tu ki zaf kota ra mı viri
Mı pıstınê xu ke, tey wedare
Wiy, melemê zerrê mı
Wiy, wertağê derdanê mı

Wiy vanu, vanu, vanu
Ez tu ser vanu, vanu,
Nê low, Heq bu ke
Ez tu xu vira nêkenu
Wiy, roştia çê mı, Alim

Wiy, astuna zerrê mı
Wiy, şivinga çêberê mı
Mı tu kerda vindi, cano
Sewa tariye de

Ez tu pers kenu
Astarê sodırı ra
Ez tu koti bivêni
De bê, asmu, rozu de

Nê, ez tu pers ken Aliyê mı
Îniyê Muzarı de
Nê, tu mı rê peyser biaru
Wiy, Hequ tala Xızırı de

Vatoğê: Şeribana Memiki
Het: Dewa Pile

KHURÊSÊ MI

“Xorê umîtsızane, kesê mî çînu. Ez binê na oda de teynaru. A roze xestexane de mendane. Kes nêama lewê mî, kesê mî çînu ke bêru. Ziyaretçiyê her keşî amay, yê mî kes çînê bi. Kes mî ser çêber nêkenû ra. Dalsızanê, budaxsızane...”

XIZIR keşî bêomîd mekeru, binê boni de meverderu. Binê boni de mendene zaf zora. Jü cênîka kokîme binê na boni de teyna se keru?
Khurêse xu fetelin.”

KHURÊSÊ MI

Kesê mî çinu
Xorê bêomîdane
Mî xorê dest eştu etegê Heqî
Heqî ra guvan benu

Khurês yenu lewê mî, sonu
Roê xu tîm lewê mî deru
Şiyane mezela Khurêsê xu ser
A sewe Khurês ama çê ma
Mî awe niye ser
Awa Khurêsê xu

(ezu bêomîd, ezo)

Ezu, ezu, ezu
Ezu, dîrbeta bînê bonî
Ezu, ezu, ezu bêkesu
Ezu dalsîz - budaxsîzu
(Khurêsê mî... Khurêsê mî...)

Khurêsê mî vijêrî ama
Qalçaire ra niştu ostore
Jê na dina çerexînu
Henî yenu lewê mî

(Nêzu', kam vêrenu ra, ju hau vêrenu ra?)

Ezu, ezu, Khurêsê mî
Yaralîyîm, Khurêsê mî
Phepuga bînê bonîane
Bêkesane

Vatoğê: Xalîka Suna

Qeyd: 2008, Dewa Morku

LAWIKA SILÊMANÎ

(Süleyman Pelit)

Silêman BIRA (Süleyman Pelit) serranê 1970 de, suka Estamoli de ju qeza de bi rameti.

Kağıtxane (Estamol) de Silêman bira koto ra binê arabi ver u rîşt rama wayiri. Hûnêrmend Hasan Peliti biraê xo rê (Silêmani rê), zaf zaf merax kerdu u lawika ke cêr de, biraê xu ser imis kerda:

MESU BIRA, MESU

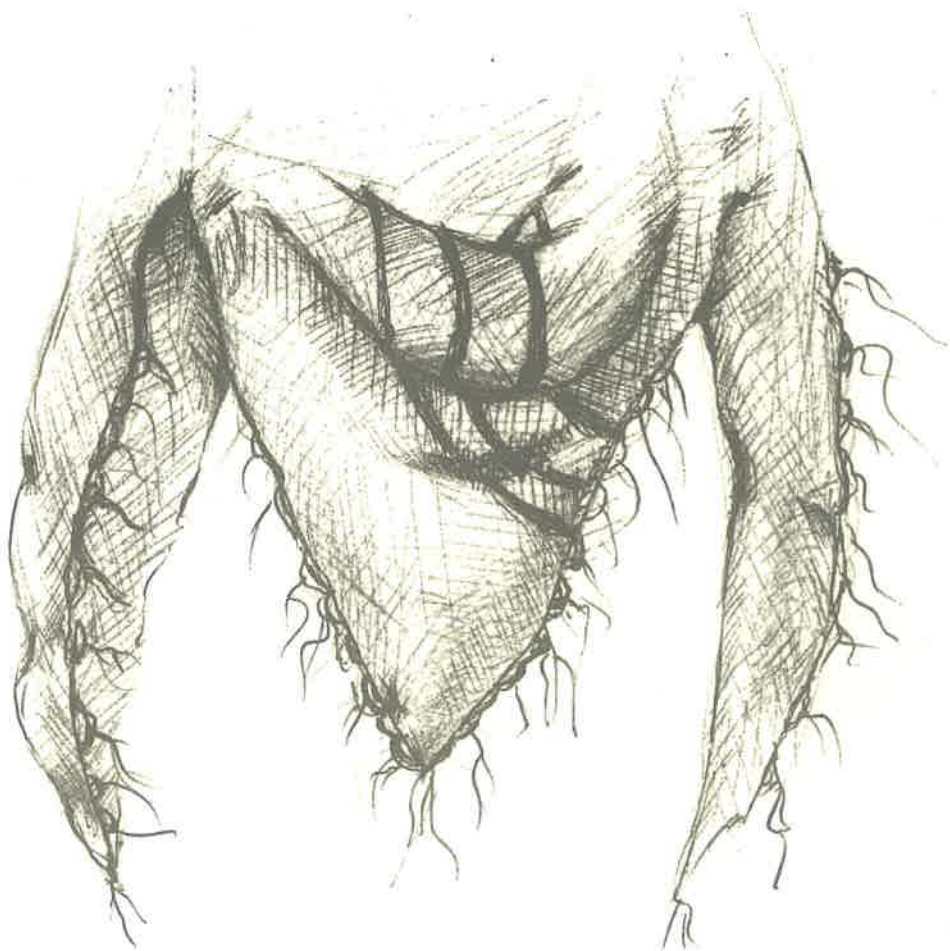
Mesu bira, bira mesu
Na rae re mesu
Virajê Kağıtxaney, viraju tersu
Mesu, gêncê mî, na rae re mesu
Felek biyo dîsmen, hao raya tu ser
Mesu, gêncê mî, na rae re mesu
Felek biyo dîsmen, hao raya tu ser
Mesu, Silêmanê mî, mesu
Mesu, gêncê mî, mesu
Na rae re mesu.

Phepo vajime, theto vajime
Phepo vajime, theto vajime
Şime, feleki ra se vajime
Dîsmen nêbi ke hêfê tu bijime
Dîsmen nêbi ke hêfê tu bijime
Hata ma şime, se bîkime

Nu senê derdu, nia giranu
Nu senê derdu, nia giranu
Dîsmenê tu ki to rê berbenu
Dîsmenê tu ki to rê berbenu.

Vatoğ: Hasan Pelit
Het: Dewa Gurgu

HASKERDENA RIZAÊ GOZELİ

HASKERDENA RIZAÊ GOZELÎ / SARE U HEMÊ BORAJÎ

Şeribana Memuki ma rê qesey kerd.

Nia va: "Ma çê de ronîştê bime. Rîzaê Gozeli ki ama çê ma, ma rê bi meyman. Ez a waxt qîz biyane u qeseykerdena inu ra, çiyu ke mî viri de mendu, nîka ez sîma rê qesey bîki. Rîzaê Gozeli maya mî ra va ke:

'Erê, Turkman, tu heni ke rîndek feteliyêne, jê zarance biya. Zarance... Hesenî ki heni ke zerri nawa to ra, boyna zîmbêlanê xu ta danu. Zîmbêlê xu nîa ki kerdêne jîbkîn. Sat dolîmê ki yenu verê çêberê sîma. Hesenî ra van,

'nê low Hesen, kata sona?' U ki mî ra vanu:

'Nê bîra, kelê ma çînu! Nêzu' ke nu mêret şiyu koti?'

Qayt ken ke tu ki howa serê bonî de fetelîna! Bau, bau. Tu zaranca, zaranca...

Maya mî ki vana ke:

'Haa, hyuu, Rîzaê mî. Rîzaê mî; qa, nîka cîkê mî mendu ke?' Rîzaê Gozeli ki:

'Nê nê; nê nê. Tu hona ki heni zaf rîndeka.' Maya mî ki:

'Ma, qa, talîbê mî zaf biy. Zerria mî ki Çê Memukî rê çînê biye.' Rîzaê Gozeli ki:

'Wertê honde talîbu de, zerria tu kote kami?' Maya mî ki:

'A, îşte, taê vejîyay, Dewa Pasay ra amay. Şêrku ra, Rîzaê Begî u Mamudê Begî. Nî dî bîray ki biy talîbê mî. A waxt ki ez 14 serri de biyane. Her hefte talîbê mî amêne verê çêberê ma! Piyê mî ki vatêne: 'Ez çêna xu nêdan.'

Mî kes ki sae nêkerdêne. Piyê mî ki mî rê zaf rînd bî. Mî rê qutme - qumaş ardêne. Mî rê çiftê khundîrey ardi be, zaf rîndek biy. Mî ke î khundîrey guretêne pîra, serê hardî ra ke feteliyêne, hard çîrkêne. Binê î khundîru mîxîn bî. Ez ke î khundîru ra vejîyêne teber, pay na hard ke nêne, hard reqêne.' Rîzaê Gozeli ki:

'Ma, qa; î sawau (khundîru) ra tu zerrê nî Hesê ma kerd tar u mar.'

Piyê mî ki gevrek gevrek huyîya, va ke:

'Bîra, bîra; a xorê heni vana. Zerria eya ki mî rê biye.' Maya mî ki:

'Heya, cam! Sat dolîmê, kel mane kerdêne, amêne verê çêberê ma. Vatêne: 'Thowa kelê ma wertê malê sîma de estu?' Mî ki cûab nêdêne cî.' Piyê mî ki va:

'Hîîî. Tu toz kerdêne saxî, amêne serê bonî. Toz hetê bonê ma ser eştêne ke ez ki qaytê tu bî. Tu motê çê ma ki biyêne!' Maya mî va:

'Weey, qae, nu... Qa, ma tozê xu tım a het ser eştêne. Qa, Rızaê m', tu ki zaf zerri niye Sare ra.' Rızaê Gozeli:

'Heya, hey, qe qal meke; a zerri hona hona nawa ithaê mı de vınetiya. Sowda Sare serê zerri mı de heni ki bımanu.

Sare ser mı jü ki lawıke imıs kerde. Hemê Boraji, astikê xu mearaşıyê; lawıka mı ke heşinu pê, serba mı 2 teni çüyü kenu hazır! Vatu: 'Jü çü ke şikiya, i çüyê bini ra dan pure. Çêna mı ser çae lawıke vanu?'

Ez ki çüyanê i rê rajiyanê. Van, tek ke sarê mı deru, 2 çüyanê i qebul ken. Lawıka ke mı Sare ser imıs kerde, nia biye:

Sarê, Sarê, Sarê
Namê tu ki, de, gıranu
Nê çê', mınu mal ardu Soraxe
Tu ki çiyê mane ke, bê diyarê boni
Ez mali ca verdanu, yenu, yenu
Mınu to rê çite arda
Erzenu vıyale ser de

Ez Antep de guriyêne, mı perê xu ardi têpêser. Mı va, ez Sare rê çıyo henên xo de tey beri ke dewe de çıyo henên mebu. Mı Sare rê Antep de jü puşıye hênıye. A puşıye ki xo de tey arde dewe. Dewu de qe keşı de jê puşıya mı puşıyê çinê biye. Puşıya mı heni hewl biye. Mı puşıye darde ya. Puşıye qe keşı nêmusnen. Xo be xo van, 'ez se biki? Ez çıtu na puşıye Sare di?'

Roji heni vêrdi ra, mı Sare ki nêdiye. Qafıka mı biya mız u duman. Biyu budela. Kou re, tırru re son. Tad - tuzê dina mı rê bi be thal. Puşıya ke mı Antep ra gureta, a puşıye ki mı kerda xu vira! Maya mı ki puşıye diye u motê piyê mı mende. Piyê mı ra:

'Nêro, Gozel, tu ke na arda, çae nêdena mı? Tu kami rê arda?' Piyê mı ki vanu:
'Nêrê, çıku, çıku? Bia itha, ez ki bıvêni.' Maya mı ki piyê mı ra vana:

'Nê, mı ke nıka musniye tu, tu mı ra cêna, jüya bine rê bena.'

Mı se vati be? Qafıka mı sowda Sare ra bi be tar u mar. Zerrê mı de zelzele ser zelzele biyêne. Mı ke qeseykerdena ma u piyê xu ke heni hesniye, desinde a deqa puşıye amiye mı viri. Mı xo be xu va, 'heywax, puşıya Sare.' Desinde şıyane lewê maya xu. Mı maya xo ra va,

'Daê, puşıye bıde mı, ez to rê daren ya.' Maya mı va:

'Nê, nêdan.'

Peyniye de, mı maya xu qan kerde. Puşıye gurete. Mı jü puşıya bine diye. Na ner-miye puresniye pure, berde maya xo rê. Mı maya xo ra nia va, 'da-daê, bızê. Ez puşıye ken vindi, tu na nermiye bızê. Tu ke nêgurete, nêdarde ya, piyê mı cêniyanê binu rê benu.' Maya mı ki va:

'Nê low, ez nermiye hata key wedari?' Mı ki maya xo ra va,

‘Meke, daê, ez nermiye çarê to ra sani.’

Puşiya Antepi mı kerde pîstinê xu. Sole ser şiyane. Şiyane lewê cêniya Alibegê Boraji. Mı eya ra va ke,

‘Tu be Sare ciranê jübiniê. Mı na nermiye Antep de, Sare rê hêrniye. Sare ra, zaf has ken. Na zerri, zerria **barikêka**, jê perdika hakê sîpêy biya tenîkek. Koti **mendane**, nêzanen. Tari be roşti ki **endi ferq** nêken. Serê zerria mı biyu puç. Canê mı **biyu kud**, teqet ra kotane. Tad - tuzê weşîye mı rê biyu awa thale. Ez na nermiye amanet dan tu. Tu be Xızîri kena, nermiye Sare de. Hema, cı ra mevaze, Rızaê Gozeli to rê nermiye arda. Tu nermiye cı de (qe mevaze, mı arda), Sare reyê na puşîye berzu xu ser, Heq canê mı hona bijêru.’

Cêniya Albegê Boraji nermiye cı rê berde, Sare ra vana:

‘Erê, cigera mı, na nermiye rewra mı dera. Heni sandıqa mı de menda. Ez ki endi biyane kokım. Na nermiye imîsê tu bena, bîzê, berze xu ser.’

Sare ki nermiye cêna, erzena sarê xu ser! Cêniya Albegê Boraji amiye, mı ra va:

‘Tamam. Nermiya tu, howa qafika Sare ra.’

Ez şiyane destanê cêniya Albegê Boraji. Nêşkinu hurendia xo de vîndi. Ez nermiye Sare ser çîtu bîvênî? Mı sana cı, şiyane çê Îzetê Musay. Mı Ap Îzeti ra va,

‘Apo, jü amaneta piyê mı to de deru, piyê mı amaneta xu wazenu.’ Ap Îzet qaytê mı bi! Qaytê hardi kerd u vînet, mı ra va:

‘Lazê mı, thowa ninu mı viri! Hala su, piyê xo ra pers ke, çı amanetu?’

Nê bîra amanet - mamamet çînu. Xorê jûru ken. Heni ken ke ez Sare bîvênî. Çimê mı ki tîm teber derê. Heqî birden Sare mı rê vete, arde. Sare amiye, kote oda! Ez ki xîlê serê xu biyane.

Mı qayt kerd ke nermiya mı howa qafika Sare ser de. Guna sîma vilê mı de bu, pêru recefiyane. Mı va:

Ez qurbanê a çite bi
Çite vana, ezane
Sare vana, ezane
Rıza ki verê Sare de
Nau recefinu

Sare ki mı ra:

‘Wiiy, kırê pi de cı fıştae! Nu se vanu, waay... Bavê mı meheşîyu pê, dı teni çüy serba ni kerdê hazır. Ni ra vaze, itha ra şêru.

Sare remiye, şiye... Mı Sare diye, canê mı ki tenê araşîya ra. Şêrku ser gîran gîran

heni son. Reya de pıra van, pıra ki son.

Şêrku de, şiyane Çê Hesê Xece. Xalîka Meleke bon de biye, cêniya Hesê Xece. Mî Xalîka Meleke ra va,

‘Amîka Meleke, ezu Sole ser ra yen. Mî Sara xu diye!’ Eya ki mî ra va:

‘Low, low, tu kota ra dow a thale dîma. Seferê Memî biyu talîbê Sare. Nîka Sefer ke heşîya pê, dî tenî çûyu ki Sefer to rê kenu hazîr.’

A deqa, birden bi xuras-puras! Va ke, ‘kutku jûbîni guret’. Yoxre ke kutikê Çê Hemê Borajî (kutikê Sara mî), mî dîma amu! Xebera mî ki çîna. Ma vejîayme teber. Jû veng ama gosanê mî. Va ke:

‘Kutikê Serê Sole, kutikê Çê Hemê Borajî.’

Eke va, ‘kutikê Çê Hemê Borajî’, guna sîma vîlê mî de bu, nîa xençerîye zerrê mî de kerde pede. Çüyê mî, mî dest de bi. Serê çüy ki gîpkûn bi. Voştane, şiyane lewê kutiku. Çar tenî kutikê Şêrku kutikê Sara mî ser biy. Çîmê mî biy tari, astîkê mî recefiyay. Kutikê Sara mî binê kutikanê Şêrku de, wertê goni de bi. Mî heni zana ke Sare howa binê kutiku de. Mî heni ke da kutikanê Şêrku re, bi khuze - khuza kutiku. Serba kutikê Sare heni ke dan kutiku re, bi zîngî u tîngîye. Peyniye de mî kutikê Sara xu xelesna.

Kutik wertê goni de mendi be. Kutik ebe khuzaîs ra destê mî lîştî. A deqa mî heni zana ke Sare mî phaçî kena. Mî heni zana ke tenê Sare gîna tenê mî. Mî reyê qayt kerd ke, Çê Begu dorme re mî guretu! Înu mî ra va:

‘Tu serba kutikê Çê Hemê Borajî dana kutikanê ma rê.’

Tepîa ra ki înu ebe çû ra da mî re. Wertê goni de mendane. Çî benuî bibu; mî kutikê Sare xelesna. Hemê Borajî heşînu pê ke mî serba kutikê î, Çê Begu ra werdu pê. Î ki vatu:

‘Ez gonîa xu destanê înu ra ki.’

Mî ki va, ez de vîjdanê î nî. Lazê Hemê Borajî piyê xo ra vanu:

‘Bao, bao, tu çae honde vîcdansîza? Qae, nu lazek Sare ra zaf has kenu. Heni ke has kenu ke serba kutikê ma ki çüyü wenu pê.’ Hemê Borajî ki lazê xo ra vanu:

‘Low, reyna heni mevaze. Çüyê ke mî serba î vîraştê, î çüyü tu ser sîknen!’

Lazê Hemê Borajî şî esker. Dî-rê serri tepîa esker ra ama, nêwes ama. Sare ki Seferê Mîmî rê nîsan kerda. Lazek piyê xo ra vanu:

‘Bao, bao ez zaf nêwesane. Ez mîren. Keşkîa tu waya mî Sare, Rîzaê Gozeli dêne.’ Hemê Borajî ki lazê xo ra vanu:

'Lazê mı, tu na qesa mı ra mevatêne. Na qesa tu mı rê bena derd. Mı ke nisan mekerdêne, mı na qesa tu ardêne ca. Aşıra Dasê Memi be aşira Seferê Mimi zaf gırana. Ez ke nıka qesa xo ra veji, goni vejina.' Lazeki ki piyê xo ra vanu:

'Ez tu fam ken, bau.'

Tepia ra lazek (lazê Hemê Boraji), cêrenu ra cêniya xu. Cêniya xo ra (Turkmana Sılê Alê Mili) vanu:

'Turkman, ez zanen, tu hona veyvıka. Lazekê ma ki hona qışkeku. Ez miren, ni lazeki ma pil ke, hona bızeweyje.'

Nê bira, a Turkmane xo ra zaf has kerdêne. Xo ra heni has kerdêne ke, xo ra toz puf kerdêne. Xo ra heni has kerdêne. Mêrdê xu (lazê Hemê Boraji) bi rameti. Na Turkmane hona çewresê mêrdê xu nêvetu, remiye, şıye. Remiye Dewa Pile. Dewa Pile de Sefilê Alê Milhi guret.

Cêniya Sefili ki merda, 2 teni ki domanê i estê. Turkmane lazê xu ki ca verda, Sefilê Alê Milhi de remiye. Lazek ki hona jü asme deru.

Hemê Boraji zaf deji onti... Lazê xu bi rameti, hona çewresê lazê xu nêveti be, veyve şıye, zeweyje. Jü ki lazeki qışkek ser mend. Tornê xu ki hona jü asme deru, çewresê i ki hona nêvetu! Hemê Boraji berbu, berbu vatu:

Derdê çewreşi gıranu
Derdê çewreşi jü niyu
Derde çewreşi dı niyu
Jü şı,
Jü ki ama

Çewresê diyine
Mı rê yadigarê lazê mı bu
Ya Xızır
Ya Khalu Sıpê
Yen lınganê tu
Çewresê diyine bağsê mı ke

Lazek hona ju asme deru, çewresê lazeki hona nêvetu, Turkmane remiye. Lazek bêcızık mend. Lazek heni tım berbenu. Ni se kenê, se nêkenê, berbisê ni lazeki nêbırrinu.

Ju sonde, sewenême şiliye vorena. Bulisk erzenu, lazek hewnê xo ra urzenu ra, berbenu. Hemê Boraji lazek kenu vırana xu, tornê xu tenê xecelnenu.

Cı estu ke lazek daha jêde berbenu. Herdisa Hemê Boraji de cênu, herdisa i nê-verdanu ra! Hemê Boraji veng'a cêniya xu'ya kokıme danu. Hetu jü ra ki heşirê çımu

verdinê ra herdîsa sıpiye ser. Hemê Borajî a sewe (sewenême), sonu teber. Vera şiliye vîndenu, şiliye ki heni ser vorena. Biyu jê kemere, heni jê kemere binê şiliye de xeylê vînetu. Tepia ra destanê xu darenu ya, qaytê asmênî benu. Ebe berbis ki nia watu:

Ya Xızır
Ya bîmbarekê na dina
Binê na şiliye de
Cigera cigeri rê
Ezu amane çêberê tu

Çêberê bîmbareku
Çêberê reca u minetu,
Ma rê çêber weke
Ezu nornen
Ezu berben

Ya bîmbarekê Qerebêlî
Wertê dezu de mendane
Xandarê hardê dewrêşî
Ya Xızırê Kertê Qerebêlî
Ezu amane çêberê tu
Ma rê jû çêber ake
Huzîrê to de
Cigeranê xo rê
Dî çewresu bivejî
Hona canê mî bîzê

Cîtu ke mî va, şiliye, heni ke vorena, her ca de laşêr sonu. Hemê Borajî binê a şiliye de xeylê cêrenu Xızırî ver. Tebera kes ki çinu a şiliye de. Kutîko de şis yenu lewê Hemê Borajî, kutîk motê Hemê Borajî benu. Hemê Borajî a deqa sonu lînganê î kutîkî! Vîrqoşiyê lînganê î kutîkî benu. Reyê ki verê lînganê î kutîkî de veng'a Heq danu. Nia watu:

Ya comerdê hardê dewrêşî
Binê lînganê nî kutîkî de
Mî xatîrê xu sane
Riyê xu ken lînganê to ra

Tenga mîn'a gîrane ser de
Ezu biyu nêwes
Ya comerdê na dina
Ya bîmbarek
Axîriya tornê mî xêr ke

Tepia ra ebe berbis sonu zerre. Veng'a cêniya xu'ya kokîme danu (name cêniya î ki Nazîfa biye). Nazîfa ra vanu:

‘Su, cızıkanê xu buşiye. Lazek bızê vırana xu, tu yena sıt.’

Nazifa sona, cızıkanê xu şüna, torni cêna vırana xu, a deqa ki lazek ser yena sıt! Bıraê mı, na hadisa raşt. Tornê Hemê Boraji, Efendi hona wesu. Î ra pers ke to rê qesey bıkeru.

Ez koti de mendane, ma Rızaê Gozeli ser qesey kerdêne. Sare Rızay dest ra vejiye, şiye; maya mı, Rızaê Gozeli ra nia va:

‘Nê Rızaê mı, Sare şiye. Ma, Besa Qaşi zaf zerri niye to ra. Tu dıma vêşiye, pêşiye. Tu çae eleqa nêmusniye a feqire ke?’

Rızaê Gozeli gevrek gevrek huyiya u nia va:

‘Heya, heya... Eya zaf zerri nay be mı ra. Çı estu ke zerria mı eya rê dıramê çinê biye. Eya mı rê jü vile vıraşt be. Vile renga reng bi. Bese mı ra va:

‘Mı nu vile serba tu vıraşt. Serba tu mı tam jü hefte emeg da ni viley. Des u dı rengi mı kerdê cı. Sare ki howa şiye. Tu mı bijêrê ki, mecerê ki, mı nu vile serba tu vıraştı. Ha, de bızê.’

Eya ke mı ra heni va, vilê Bese ki mı guret. Mı vile maya xo rê berd. Maya xo ra mı va,

‘Daê, pırên bıderze, ni viley ki pane.’ Maya mı ki va:

‘Nê low, nu vileo rindek kami to rê deşt?’ Mı ki maya xo ra va,

‘Haê ke kotê ra mı dıme, i rindeku jê xu mı rê rindek vıraştı.’ Maya mı ki mı ra va:

‘Ero, Rızaê mı, era dowa thale mekuye.’ Maya mı heni zana ke ez hona Sare dıma son. Maya xo ra mı va, ‘Daê, a dowa qeydiye, hema zerrê mı ra ki nêvejina.’ Bıraê mıno pil Heyder kot zerre, maya mı ra va:

‘Daê, daê, tu zanena, çêna Loqi, Kibare zerri nawa ni Rızkhulê ma ra! Xebera Rujî çina. Ni çêney çae tım zerri nanê ni ra! Mı dıma çae ninê? Ez pilê ninu pêrınanane.’ Maya mı ki i ra va:

‘Rızaê mı; hala, tu tenê vınde. Ez to rê tenê qalê veyvê xu keri... Veyvê mı zaf şên vêrd ra. Ebe astoru ra ez kou ser de fetelnawane. Ta ez berdane bınê Şaxku.’ Heyderê ma ki maya mı ra va:

‘Heya, daê, heya, ezı ki peyê to de biyane.’ Maya mı ki va: ‘Weey; nê low, tu nêbiya, Elifa mı biye.’ Heydi ki va:

‘Heya, da-daê, daê. Elife biye, ezı ki heni zanen ez peyê to de biyane.’

Maya mı be bıraê mı jübini de xo rê heni laxi kerd. İnu jübini de pia zaf yaraniye kerdêne, qese sanêne jübini. Nika bêri Kibare ser: Tım mali verê çêberê ma rê ana

bena. Khezika, borrika, tenê kılmeka. Verê çêberê ma rê Kibe reyê mal ard; hirê rey ard! Rozê uncia mal ard verê çêberê ma. Kotane vîrêniya Kibe. Mî Kibe ra va,

‘Tu sat reyê mali ana, verê çêberê ma re bena. Reyna mal mia ithau! Yoxsa peyêkanê tu sıknen!’ Mî dest de ki jü uşîre biye (uşîre barîkek biye), a uşîre ra mî da peyêkanê Kibare re. Eya ke va:

‘Wiiy daê; wiii, daê!’

Maya mî vatêne: ‘Sare khezika. Reyê qayt ke, na Kibare ki khezika, borrika. Na Kibe caê Sare de bîzê.’

Mî ki va,

‘Ca ki ca... Hema, nêşkin zerrê xu ki.’ Hadisa na Kibe ki Heyderê ma vete werte. Amêne, şiyêne, vatêne, ‘Kibare, Kibare.’

Mî reyê qayt kerd ke Kibare Besere ra rîndeka. Bese çîrkîn biye. Lesa Bese derg biye, yê Kibe ki qîz biye. Hema, Kibe Bese ra rîndek biye. Peyniye de mî va, ‘de, şêrê, mî rê Kibare bîwazê. Lujmiye çîna, şêrê, bîwazê. Mî rê Kibe waşte. Besere amiye lewê mî, mî ra va:

‘Teseliya mî to ra kote.’ Roza bine, jü veng vejîya. Va ke: ‘Bese, Ezîzê Alê Fate de remawa!’

Sare, Seferê Memî de zewjîye. Hemê Borajî ki ebe dezu nala nala, heni bî rametî. Ezî ki Kibe de zewejîyane.”

Çime: Şeribana Memîki

Het: Dewa Pile

ZEYNE

Na lawîke ser, Îlyasê Memê Derezay ma ra nia va:

“Zeyne. Zeyna Mere, Dewa Pile ra biye. Hesê Zerde ki Şaxku ra bi u zerri nanu Zeyne ra! Zeyne ser lawîka Hesê Zerde jûkeke niya. Zeyne ser car-phonc lawîkê Hesê Zerde estê. Su lewê Heqiyê Qeri, lewê Besa Kîpê Mere, i zanenê. Lawîka Zeyne ra mî viri de xora 7 cekuy mendê. Î ki niarê:

Hey, hey, hey
Ez qurbanê porrê pey

Vanu:
Va bu, va bu
Serê Dewa Pile ra yarme yabu’
Hesê Zerde dasvêran bu
Îsmailî ki ma rê emela bu”

Tepia ra ez şiyane dewa Şaxku! Qomê Şaxku ra na lawîke pers kerde. Înu ki Çê Xalîka Pase musna mî. Xalîka Pase ma rê qesey kerd:

“Hesê Zerde zaf rind bi. Ciranina Hesê Zerde qe keşi de çînê biye. Hesê Zerde, jû ke nêwes biyêne, u tim berjin de bi. Yanê, tim berjinê i nêwesu de bi. Asla ser ra nêweştêne ra. A nia deqê şiyêne çê, deqa bine peyser cêrêne we.

Amêne, nêwes pers kerdêne! Ciranu rê ke çiyê bi, a deqa Hesê Zerde hazır u nazır bi. Şaxku de Hesê Zerde mordemu de zaf hewl bi.

Hesê Zerde xorê cêniya xu ke merde, werte de mend. Na rae ki na Dewa Pile ra, i zerri niye Zeyne ra. Nu na Zeyne dîma nia vêsa u pojiya. Nia, ana verê çêberê xo de hêgaê xu estu. Î u hêgaê xu çînitêne. Ania xorê tenê hoa xu ki kerdêne teber, ania vaştiriya xu ki guretêne, verê a hoa xo de niştêne ru. Eştêne a Zeyne ser.

Vatêne:

Zeyneb, urze sodîru
Kam se vanu, vazu
Meylê mî tim to deru

Manga Zeyneba mî sîtara bora
Sersebebê ma baldîza Horâ

Yanê, Hore vana, “meciye”, ya. Hesê Zerde xorê tim eştêne Zeyne ser. Î axırî Zeyne arde. Zeyne zemanê lewê dey de mende. Na Zeyne, İniyê ma na het de bi; amêne, şiyêne awe. İni bover ra bi, awe guretêne, ser ra şiyêne. Ania neya ax kerdêne, wax kerdêne!

Ap Alê rameti, bîraê misaibê mî, bîraê Tiyari va ke, “erê, ez de astê piyê to ra ni, Zeynê!”. Va ke, “nê bîra; na amiye, ebe zerria xo ra nu Hes guret. Na çae na rae ki ax - wax kena? Nu çîku, nia! Na ni Heşi ca verdana.”

Roza bine ma Zeyne ra pers kerd. Ma va, nu çiku, nia, waê? Ni Ap Heşi tu ser tım nia va, va. Tû gureta, arda. Na rae ki tu ax - wax kena! Eya ki mı ra va:

“Nê cigera m’. Qa, zerri bena, heni nêbena. Benu sodır, sodır vêrenu ra. Ez zanen, endi benu peroz ki. Urzen ra ke urji. Van:

‘Nê low, Heso, Heso, urze! Endi urjime ra, bi peroz.’

Qayt ken ke kinc - koli pêru guretê, koti ra ke roşt yena, i quliki pêru guretê! Pençeru ra pia heme ca ebe paçu ra qapan kenu. Cêno ke zerre tari bu u ma ki cîle ra qe meurjime ra! Sodır mebu, ma ki qe cîle ra mevejime.

Mı ra vanu:

‘Zeynê, hona sodır nêbi. Meurze ra.’

Têdima ki sarê mı cênu, nanu pıstinê xu ser. Heni ke mı sıxmış kenu, helmê mı bırırinu.

Wazenu ke qe sodır mebu u ma ki cîle ra qe meurjime ra. Tım cîle de vındime. Mı şêr kerdêne ke cirani haê danê çêber re.”

A, işte nia bi. A has kerdene ra gore, Zeyne Hesê Zerde ca verda. Şiye lewê do-mananê xu.

Ap Hesen tenê mend ke sas keru. Bi kokım. Herdisa Ap Heseni derg biye. Herdisa xu zaf rindek biye. Nia a herdisa nermıke na het u du het ser xorê rindek sane kerdêne. Ebe xu ki khez bi. Khezık u sur bi. Çımê xu ki çaq biy. Zaf rindek bi. Heya, Ap Hesen zaf rindek bi. Hem ki zaf xatırli bi. Mordemina xu ki zaf biye.

ZEYNE

Hey, hey hey
Ez qurbanê porrê pey

Çê', çê' Zeyneb
Derdu, derdu
Nu senê derdu
Nao ke tu dima vêsenu
Hesê Zerdu

Çê', çê' Zeyneb, urze, urze
Zeyneba mı, sodîru
Kam se vanu, vazû
Meylê mı tım to deru

Çê', çê'
Manga Zeyneba mı sîlara bora
Baldîza Hesê Zerde narina, Hora (8)
Namê baldîza mı ki Hora
Nê Zeyneb, ez kata şêri, tu bivêni
Zeyneb, ez se bıkeri?
Tu xu vira bıkeri

Zeyneba mı
Tu mı vira nêsona
hata merdene
Zeyneb, bê
Mın u to pia şime
Koanê ma ser de

8) **Hore:** Baldîza xuya, baldîza xo rê vanu.
Hore dewa Qalcaire ra, cênîya Alê Same biye.

Ez amane Dewa Pile
Çiftê viyali
Mı va:
Buko, Zeynebe kotia?
Thowa niasena!
Va ke
Apo, şiya mali

Verê Dewa Pile pers kenê
Yarme yabu'
Ez dasvêran bi
Usê Gurgi (9) mî ver de emela bu

Dik veng danu
Zeynê, sodır nejdiyu
Mî hona riyê Zeyna xu ki nêdiyu
Erê, Zeyneba mî, Zeyneba mî

Erê, va bu, va bu, Zeyneba mî
Kertê dewe ra yarme yabu'
Hesê Zerde emela bu
Usê Gurgi ki va çawus bu
Tu ki ma rê awe biarê

Erê, Zeyneba mî, Zeyneba mî
Qutmiya ke mî to rê gurete
Eya pîra meciye
Têriya sîpiye pîraciye

9) **Usê Gurgi:** Dewa Pile ra bi. Î waxtu de u ki wazenu Zeyne de bîzewejîyu!

Çê', çê', mînu mal berdu Zerde
Zeyneba mî, berdu Zerde
Nê çê', tu mî rê serev bia
Mînu to rê ulle vanu

Erê, mî va, Zeyneba mî
Bia, jû lew pani
Hetê mî ra çite arde
Surata şise ser de

Vore vorena
Vora lolaxe
Zeyne itaciya tu ke esta
Şime Çê Hemê Qewaxe

Erê, mî ki mal berdu Zerde
Hesê ma rê Zeyneba ma
Hao saci ver de
Erê, mî va:
Zeyneb, bia, jû lew pîni
Hetê mî ra leçege arde,
Surata zere ser de
Çê', çê', mî va, Zeyneba mî

Nia ki meke
Ez ki to rê, de, vêsenu
Va ke:
Lo-low, mı ra duri su
Ezu sonu
Hao ke dewe de, mı bekle kenu

Va bu, Zeyna mı, va bu
Yarme vera dewe yabu'
Hes çawus bu, Das emela bu
Zeyna mı yemegu vezu
Îšta ma pênu pia ki abu
Va bu, Zeyna mı, va bu

Muriya binê Şêrku rîšta
Nê çê', xu ta mede, Zeyna mı
Tu Dewa Pile de pênu ra usta
Va bu, va bu
Zeyneba mı, yemegu vezu
Îšta ma pênu pia ki abu
Zeynê, Zeynê
Zerria mîna bele şîye
Urze, urze
Mın u to pia şime
Koanê ma ser de

Vatoğ: Hesê Zerde

Het: Dewa Şaxku

Cıme: İlyasê Memê Derezay, Xalika Pase, Şeribana Memiki, Gulfa Memiki, Mala
Ali Rızaê Memiki, Xalika Werde u Xal Ali

ROE' SER

ROE' SER

Hesê Ağay ebe thomîrê xo ra qeyda Roe cınite. Zerrewêşîye ra lawîka Roé ser ma rê qal ard ra u va ke:

“Dêrsım ra mordemi yenê, Sole ser gurinê. Xebatkarê, xebatkar biyê. Wertê ni Dêrsımu ra jü zerri nanu çêna Rızaê Muzırî, Fade ra. Fade destê xu nêdana ni Dêrsımıji. Sona jüyê bini de zewejina. Hata, Fade hirê-çar mêrdey kerdi. Peyniye de Fade şîye, Ezizê Alê Fate guret.

Ezizê Alê Fate zaf dêne Fade re. Hata, ebe çüyu ra Fade çiste. Heya, Fade Dêrsımıji nêcêna, sona, risena ciamêrdanê binu. Neya ser nu Dêrsımız Fade dıma zaf vêsenu u derdê zerrê xo ra vanu:

ROE 1

(Na lawîke serba Roe bu)

Binê dewe ra sona vae
Ez vejîyane diyarê kemera şiae
Ezu diyarê kemera şiae ra
Vanu, vanu, to rê vanu
Melemê, Melemê, to rê vanu
Caila mı, to rê vanu
Veyvika mı, to rê vanu

Sodır sonu, sonde yenu
Rindeka xu lew kenu.
Caila xu, lew kenu
Nê, çênê, mı va
Vanu, vanu
Melemê, to rê vanu

Vatox: Bava Xıdır

Cıme: Hese Axay (Hasan Toprak)

ROE 2

Aaax, aax
Erê, Fadê, Fadê
Welat ma rê jü bu
Merdene ma rê dı bu

Ser be roa ma bu
Ser be cana ma bu
Ser be roa ma bu
Ser be yara ma bu.

Destê xu ma de
Welat ma rê jü bu
Roê, roê, roê
Welat ma rê jü bu.

Koê serê ma ki,
Kou ra yanu.
Koê serê ma ki
Kou ra berzu.
Pirênê yara ma ki
Vanê, pêru kunederzo
Roê, roê, roê
Vanê, pêru rindek deştu.

Hequ tala
Adıro ke zerrê ma de
Tenê zerrê to ki erzu.
Roê, roê, roê
Zerrê to ki erzu.

Ser be roa ma bu
Ser be cana ma bu
Destê xo ma de
Welat ma rê jü bu
Roê, roê, roê
Welat ma rê jü bu

Şênê tu ki şisu
Mendo ru vora koê Doxsani
Dıdanê tu ki rindê
Pêru mendê ru, de, mırcani.

Roê, roê, roê
Mendê ru pêru, de, mircani
Ser be yara ma bu
Ser be roa ma bu

Destê xu ma de
Welat ma rê jü bu
Roê, roê, roê
Welat ma rê jü bu.
Namê tu giranu
Nêşkin ke wedari!
Piyê tu çalimliyu
Nêşkin xorê cı ra vaji

Roê, roê, roê
Nêşkin ke cı ra vaji.
Rızaê Muzırî çalimliyu
Nêşkin serba tu şêri, cı ra vaji.
Roê, roê, roê
Vanu, cı ra vaji

Ser be cana ma bu
Ser be yara ma bu
Ser be rında ma bu
Ser be cana ma bu

Destê xo ma de
Welat ma rê jü bu
Roê, roê, roê
Welat ma rê jü

Cıme: Hesê Ağay
Het: Dewa Pile / Sole

NAVRUZE SER

Sair Xıdır Ağa hetê qeza Bekpari de,
dewa Muxtaru ra bi.

Xıdır Ağa zerre nanu Navruze ra. Navruze ki zerre nana Xıdır Ağay ra. Cı hêf ke
hurdımêna zobina çê de zewejıyaey benê. Uncia ki Derê Semıke de yenê têlewe.
Waxt ra tepia Navruze bena rameti. Xıdır Ağa merdena Navruze rê zaf merax kenu.
Henı ke merax kenu, serxos-serxos fetelinu...

Rozê Xıdır Ağa hetê Dewa Pile ser sonu. Caê ke i be Navruze tey pia feteliyê. Caê
ke dızdeniya amê têlewe, yenu na ca. Yenu Derê Semıke. Uza de zerrê sairi zaf zon
danu. Derdê Xıdır Ağay zerre de benê têra u vanu:

NAVRUZE

Erê, wiş, wiş
Na çike biye
Ebe minê sey biye
Erê, zerrê mınno nia girino
Way, way, nia girino
Erê, vanu, jê kelê serê adırı
Zerrê mınno nia girino

Derê Semıke pers kenê
Nia binê çamıki
Way dina, se biki?
Qeseyê ke mı be to xorê vatê
Pêru vanu, biş şanıki
Erê, wiş, wiş, wiş
Na çike biye, ebe mı

Dina sey u bêkes biye
Nêrê, ezu xorê koti?
Amu binê na dewe
Nêrê, ocağê na feleki
Way, vanu, çê vêşae
Ezu amane binê na dewe

Gıran, gıran
Xorê şiyane wertê na dewe
Çiftê vorekê Navruza mı

Verê dêsun u dûaru de
Erê, wiş, wiş, wiş
Na çike biye, ebe mı
Dina, vanu, sey u bêkes biye

Nêrê, peyê çê piyê tu
Kemero qoro
Ez cêr ra gıran gıran amane
Navruza mı, kemero qoro
Nêrê, vanu, ez u amu
Heq bo, vanu

Caê tu ki cao nia xoro
Çiftê voreki, Navruza mı
Verê dêsun u dûaru de verday
Erê, wiş, wiş, wiş
Na çike biye, ebe mı

Dina, vanu, seye biye
Nêrê, zımıstano, ğezebo, puko
Way, way, nia puku
Zımıstano, ğezebo, puko
Nêrê, vanu, canê to Navruze
Bınê hardê serdını de damış nêbeno

Dina zıqo
Bınê hardi de dina serdino
Nêrê, vanu, ez damış nêbenu
Erê, wiş, wiş, wiş
Na çike biye, ebe ma biye
Dina sey u bêkes biye

Nêrê, zerrê mıno
De, gırino, way
Dina vana, axıkê mı yeno
Nêrê, vanu, ez zê kelê seri
Dina vana, awa adırı

Erê, wiş, wiş, wiş
Way, way
Na çike biye, ebe ma
Seyê dina
Bêkesê dina
Na çike biye, ebe ma?

Nêrê, zımıstano, ğezebo, puko

Wiy, wiy, nia puko
Uca bi çê felekê vêşai
Çiftê vorekê Navruza mî
Verê dêsun u dûaru de verday

Usar yeno
Van ke, hard şêno
Yel u qom miradu cêno
Canê to Navruze
Binê hardê serdîni de
Damiş nêbeno
Erê, wiy wiy, wiy
Na çike biye?
Ebe ma biye

Vatoğ: Xıdır Ağa
Çime: Xal Ali (Dewa Pile)

NAVRUZE (varyant 2)

Çênê, raya şona vîrarde ra
Destê xo destê mî ke
Ma ki şime têververe
Dilegê mî ke Heqî ra esto
Miradê min u to keno

Derê qamişîni pers kenê, çamîki
Sersebebê ma ap u amîki
Qeseyê ke mî to rê kerdê
Pêro biy zur u şanîki

Wiy, wiy, na çike biye
(Kerê?) xebera Navruze ewro veciye
Hêfê tu veyvîka cênca teziye
Cigera min'a seye biye letiye

Erê wayî, wayî
To rê (beterone?) felekê çê vêşai
Dî biy, dî vorekê Navruze
Binê dêsû de verday

Navruza çiçega usari
Faydesıza, dina, zê na vore
Derdo ke da ma
Nêdo vergê yabanê hari
Çito sebır bıkeroy
Maya tû'ya bêçare

Çê', çê', usaro, hard şêno
Heme kes fetelino
Miradê xu cêno
Kefê sabuni kot çımanê
Navruza mın'a (negsone?)
Teyna ez nê
Dina alem to rê vêşeno

Çê', çê', zımıstano
Gezebo, puko
Hard serdino
Canê tu nazıko
No derd gırano
Qena lukoy

Navruza mın'a koy
Darde we, rewka doym
Ez qurbanê peyê porri
Ez veciyane serê bendi
Navruza mı kerda verê khendi
Nesib nêbi
Lhapê herre to ser keri
Teseliya mı bıkuym

Vatoğ: Xıdır Ağa

Çıme: Xalıka Zeyne (Zeynep Doğan), Ela Bıray

Qeyd: Mikail Aslan u Nezir Bal

AŞIQ ĞERİB U SASENEME

Vanê ke: *Des u dı aşıqu ra xora aşiq Ğeribi mıradê xu guretu. Xızır rıştu Aşiq Ğeribi.*

Waştiya Aşiq Ğeribi Saseneme jü tase dana Berziganızbaşı u vana:
 “Na tase xo de bızê, tu ke rıšta kancin suke, ebe na tase ra awe vıla ke.”

Berziganızbaşı taa hata Heleb sonu. Suka Helebi de thurrikê xo ra tase vezenu u a tasa Saseneme ra awe kenu vıla. Aşiq Ğerib çıtu ke tase vênenu, tase desinde nas kenu. Xılê tase benu u Bezirganbaşı ra vanu:

“Nê bira, na tase, tasa mına.” Bezirganbaşı ki, Aşiq Ğeribi ra vanu:

“Destê waştiya to de jü kardia u destu bin de ki ağuyu. Haê waştiya tu jüyê bini de zeweznenê, a ki nêwazena, Feqire ki howa raya tu ser pina. Veyve hao ser cınenu, a ki qebul nêkena”

Aşiq Ğerib a deqa de veng’a Xızırı danu, cêrenu Xızirê bimbareki vero. Xızıru tala, Xızıro kokım a deqa de yenu lewê Aşiq Ğeribi, cı ra vanu ke:

“Çımanê xu pêrocine u terrikê mı ser ronise.”

Aşiq Ğerib nisenu terrikê Xızirê kokımı. Têdıma ki Xızıro bimbarek vanu: “Çımanê xu weke; maya tu çımu ra biya kor. Na herra ke binê linganê ostorê mı dera, na her-
 ra lhapê bızê u cêbê xu ke. Tepia ra çımanê maya xo ra ke, maya tu bena wes.”

Aşiq Ğerib ebe congirê xo ra konu zerre. Qayt benu ke çımê maya xu biyê kor.

Congirê xu cênu u perda danu pıru. Maya Aşiq Ğeribi ki vana ke:

“Nê bira, bira, kamu uza? Nejdiyê congirê Aşiq Ğeribi mebe!” Aşiq Ğeribi ki vanu:

“De, daê; sanki ezı ki aşiqê tıyane. Thowa nêken, meke, xorê tenê bıcenı.”

Têdıma ki herra Xızirê kokımı cêbê xo ra vezenu, kenu çımanê maya xo ra. Çımê maya Aşiq Ğeribi benê wes. Tepia ra Aşiq Ğerib muğırêbê sodiri de sonu lewê Sase-
 neme. Uza Saseneme rê hirê teni çekuyu vanu:

“Ezu düri ra amu

Tu dara zerrê mına

Erığa amnania”

Tepia ra ki congir cınenu, danu perda ro u konu tewt. Tewtê Aşiq Ğeribi de Saseneme gulanganê xu perda ser erzena, na rê. Aşiq Ğerib dormê xo de çerexinu, jüya de bine vanu. Saseneme xu erzena vırana Aşiq Ğeribi. Destu jü de kardi u i destê bini de ki ağu estu. Aşiq Ğerib a deqa heni ke congir cenenu, benu jê adirê suri. Tewtê Aşiq Ğeribi de Saseneme ki mıradê xu cêna. Vırani finê jübini ra u pia ki mıradê inu benê dı mıradi.

Qeseykerdoğ: Xatuna Qadi (90 serre dera)

Ca: Qerebêl (Şêvaz), Dewa Kemu – 2011

PASÊ GERIBÎ

Pasê Ğeribi dewa Zeyva ra bi. Î ser nia vanê:

“Mıntıqa Qerebêli de en kemane cınitêne”.

Sair **Hesê Musay** (80 serre deru) Pasê Ğeribi ser nia va,
 “ez be i ra albazê jübini bime. Kemane zaf wes cınitêne. Hemî ki zerre ra cınitêne.
 Ez şiyêne dewa Çewdere, mı qayt kerd, jü hao here ser kemane cınenu, dot ra yenu!
 Mı tey şêr kerd ke Pasê Ğeribiu.

Here ser kemane cınitêne! Daru ser cınitêne. Fekê chemun u wertê cemati de cınitêne. Î tım kemane cınitêne. Zerri nay be Zaida ra. Feqırek aya dıma vêsa u pêsa”

Xal Ali ki nia qesey kerd:

“Sarab ra has kerdêne. Susê sarabi tım dest de bi. Ma Zeyva ra amêne Dewa Pile.
 A roze ki şiliye vorêne. Derey delgê awe de sonê. Amayme verê chemi, çı bême:
 Awa henêne esta ke ma tersayme chem kume. Peyniye de ma pêru amayme naver.
 Pasê Ğeribi bovera mend. Tenê ki serxosu. Peyniye de kot chem. Susê Sarabi ki dest
 deru! Birden awe nu kerd têsêr - tebın ra, xo de berd! Ververê chemi de vozenime
 ke i bixelesnime.

Lese ra qız bi, awe de nêvenenime. A birden ma susê sarabi awe de ferq kerd. Suse
 awe de dardi be ya. Darenu ya ke awe susê sarabi mekuyu. Peyniye de ma Pasê
 Ğeribi chem ra vet, ard naver. Suse ke heni dest deru u susê sarabi de çip pê guretu.
 Qaytê susê sarabi benu ke hala awe kota cı ya ki nêkota cı!”.

Kibara Rızaê Gozeli ki nia va:

“Serra 1930i de ez des hirê serri de biyane. Hona domanane, mı ki zeweznenê!
 Zewejıyane.

Veyvê mı de ki dawul - zurne çinê biye. Veyvê mı ebe kemane bi! Pasê Ğeribi ebe
 kemane ra veyvê ma kerd. Zaf rindek kemane cınitêne”

Dewa Morku ra **File**, Pasê Ğeribi ser nia qesey kerd: “Lese ra qışkek bi. Kemane
 zaf rindek cınitêne. Domanu ra zaf has kerdêne. A waxt ez doman biyane, ama çê
 ma. Çarê mı phaçi kerd cêbê xo ra jü sae, saya de gırse vete diye mı! Weşiyê xu kerdı
 be. Vatu: “Ez ke merdane, mı dıma burê, bısemê. Mezela mı sere ki kemane bıcinê.”
 Heni ke kerdu. U ke merdu, cendegê dey dıma kemane cınenê, heni benê, kenê
 mezele.

Dewa Zeyva ra (dewa Pasê Ğeribi), **Şeribane** ki nia va:

“1960 de jêmistani zaf serd vêrdêne ra. A waxt ki elekçiy (asıqi) amêne, şiyêne

dewu. Jêmistani çêy ke thal biy, elekçiy amêne, xorê kotêne cı. Usarı ki vejine, sonê diyarane binu. Ni elekçiyu ra taê yenê, jêmistani dewa ma de manenê. Wertê ni elekçiyu de jü ki çeneke azebe bena. Namê na çeneke ki Zaida biye. Zaf rindeke bena u porrê xu ki derg biyu. Pasê Ğeribi zerri nanu Zaida ra, dıma vese-nu u pêsenu. Çı estu ke Zaida ri nêdana cı. Nu Pasê Ğeribi benu phepug. Heni ke benu phepug, vejinu daru ser, daru ser kemane cınenu. Nia ki vanu,

ZAİDA

Dambaşını loğlamaya
Zaide'yi yollamaya
Zaide gedikten aştı
Oturdum ağlamaya

Atladım, girdim bağa
Ayağım değdi toprağa
Sevdiğimi bana verseler
Girmem daha kara toprağa

Kekliği bıçağladım
Tüyünü saçağladım
Zanettim ki Zaide'dir
Yastığı kucakladım

Kayalar kertilir mi
Kara lastik yırtılır mı
Ergen oğlan, cahil kız
İnkârdan kurtulurmu

Kemanımı çala çala
Çıktım ince dala
Korkarım ki dal kırıla
Zaidem yele kala

Mem yana, Mem yana
Mem yana, kim yana
Mem yana yana
Mem yana, heqsız yana

Denizde alabalığ
Zaida konuşma benimle
Burası qelebalığ

Mem yana yana
Mem heqsız yana
Kekliği bıçağladım
Tüyünü saçağladım
Zanettim ki Zaide kucağımdadır
Yastığı kucağladım

Mem yana, Mem yana
Mem yana, kim yana
Mem yana yana
Mem yana yana
Heqsız yana

Söyleyen: Pasê Ğeribi

Yöre: Zeyve Köyü

Kaynak: Şeriban Özcan, Xal Ali (Ali Gülmüş)

ESQÊ ÎSAFE

Piyê maya mı u bau mın`u gırs, Uşên Efendi zerri nay be Kejima ra. Kejima ki Dewa Poyrazu ra, waya Albegê Boraji biye. Dewa Pile de çêna Munzırê Şaku Îsafe ki zerria xu koti be khalikê mı. Baê mın`u gırs zanenu ke Îsafe zerri nawa dey ra. Hema, çimê i de Îsafe feqire ki qe nêasena.

Sowda khalikê mı a waxt teyna Kejima rê biya. Zerria Kejima ki khalikê mı rê esta. Çı estu ke mordemê Kejima nêverdanê u vanê ke, “ma çêna dewa xu nêdanimê teber”. Î waxtu de piyê Kejima ki merdu. Kejima bêpi menda u lazê Ape Kejima ki wazenu ke Kejima de bızeweyiyu. Hetu jü ra ki Poyrazu nêvindenê u vanê, “ma çêna dewa xu teber nêdanimê”. Her kes çiyê vanu u fiziline bena jêde. Axırı zerrê dewe de benê, Kejima danê lazê api.

Hona ke Kejima nêday be lazê api, a waxtu Dewa Pile de nia ki benu: Dewa Şaxku ra Çê Qeru benê talibê Îsafe. Khalikê mı Uşênı ki a taw pirika mı ki nêwazenu. Zerria xu Îsafe rê çina. Muzırê Şaku ki (piyê Îsafe) qayt kenu ke khalikê mı (lazê Îbê Dergi, Uşên) Îsafe nêwazenu. Qaranê khalikê mı ra benu, çêna xu dewa Şaxku de danu Çê Qeru.

Heto jü ra ki pirika mı Îsafe watu: “Lazê Îbê Dergi mı mecêru ki ez keşi de nêzewejin, zerria mı teyna i rê esta. Çı estu ke piyê Îsafe Muzır qaranê Lazê Îbê Dergi, Uşênı ra, benu, çêna xu danu Çê Qeru.

Peyniye de veyvê pirika mı kenê u têdima ki benê dewa Şaxku. A sewe ke benê

Şaxku, cila pirika mı ki bon de kenê ra. Bon de textikê aldani benu, text sere ki cile kenê ra. A deqa pirika mı xo be xu vatu, “hona ke destê ney mı nêgînu, gereke ez ewro na dewe terk kerî.” Nêzu’ ke a waxt waştîyê xu kam biyu? A sonde pirika mı Îsafa bon de waştî ra nia vatu:

“Ewro mı meyman ke, ez badu kon cile”. Waşte ki vatu: “Tamam. Tu ewro meymana, tu çı ke wazena, ez heni ken.”

Waşte sonu, konu cile u konu ra. Pirika mı ki xorê hard de ju cile fina ra. Qafika xu ser ra kulike veyvike ana war u uza cile ser nana ru. Kincê veyvike ke dewîzu kerdê eya ra, i kincanê xu ki vezena u kulike ana ra balişna ser. Kincu ki cile ser jê wucîdê xu fina ra u werğane ki ana ra i kincu ser! Ana ser ke kulika veyvike balişna ser jê sarê mordemi biasu. Heni kena ke waşte ke heşîya ra xu ser, eke qaytê cile ke kerd, heni bîzanu ke Îsafa hona howa zere cile de rakotiya.

Waştî sonu hewn ra. Îsafa (pirika mı) desinde urzena ra u a sewenême ki dewa Şaxku ra remena. Hetê Çengelu ser sona; Çengelu hetê Kudîzu deru. Tepia ra raştta raşt xu sanena hetê Aldaşiye ser. Reyê qayt ke, pirika mı çıqa fenawa u rae re nêsona, xu ta dana vîrardu. Heni ebe helm ra, herbi u lerjiye ra Aldaşiye ser sona. Heni kena ke Şaxku ke eya dima amay, rêçanê eya mevênê! Heni vîrarde re sona u peyniye de yena, heni ebe araq u ters ra, rîsena mezelanê dewa ma (mezelanê Dewa Pile).

Muğîrbê sodîri de ki yena u rîsena çê. Çêberê Çê Rîzay a waxtu dî perri bi u na çêber ki gîrs bi. Tu çê dinu nêdi, na çê nîka rîjiyu u o çêber ki nîka çînu. Pirika mı Îsafa qaytê i çêberi kena, qayt kena u çardaxe de maya xu vênena. Mae dest de fiske biyu u maya xu howa xo be xu heni nornena. Reyê nata u reyê bota sona. Nar u dorê çardaxe de xorê heni nornena u çerexina. Berbena u vana ke:

”Îsafa mı, Îsafa mı
Mı qesê tu nêkerdi
Tu nîka uza se kena?
Nê low, lazê Îbê Dergi
Tu Îsafa mı kami ra ustun cena?”.

Heni ebe nornais nata u bota sona. Gorre ki pîrrê malîu, kutîk birden lowenu. Kutîk ke heni lowenu, desinde Îsafa a deqa xîlê gorre bena. Sona, kona wertê malî. Sona lewê kutîki u kutîki kena vîrana xu. Kutîki phaçi kena, kutîki ki a deqa heni destanê pirika mı lêsenu! Kutîk lînganê xu anu ra şênê Safe ser u heni khuzenu. Safe, a deqa kutîki phaçi kena u vana:

“Ezane, ezane
Melowe, soretê mı
Ezane, ez Îsafane”
Kutîki ki hau gorre de heni khuzenu. Lowaisê kutîki ra maya Îsafa vejina teber u vana ke:
“Kamu uza?” Îsafa ki maya xo ra gîranek vatu:
“Daê, ezane; daê, ezane.”

Maya Îsafe ki a deqa heni motê çêna xu bena, vana:

“wiyy daê, Îsafa mı, ez ğeyal vênên ya ki hewn derane?!” Îsafe ki watu:

“Nê nê, khıla mı, nê nê. Ezu, ez Îsafane. Mae vana:

“Tû çitu nia amawa?” Îsafe ki watu:

“Ez nia nia amane” Maya Îsafe ki watu:

“Ma, nıka ez amaena to çitu piyê to ra vaji?” Îsafe ki watu:

“Daê, çitu ke vana, va vase. Endi peyser nêson Şaxku. Daha nêson a çê.”

Maya Îsafe sona zerrê oda u mêrdê xo ra nia vana:

“Nê low, Muzirê Şaku, hewnê to çitur yenu? To Îsafa mı bêzerri diye, qe to rê merax nêbenu?! Nêzu’ ke a feqireka mı nıka uza se kena. Eke peyser bêru, tu se kena?”

Muzirê Şaku ki watu:

“Erê, khulê mı qurdi meke, qaranê Lazê Îbê Dergi ra mı heni kerd. Zerrê mı ki jê zerrê tu vêsenu. Tû heni zana ke ez hewn derane”. Maya Îsafe ki watu:

“Ma, eke Îsafe ke peyser bêru, se kena?” Piyê Îsafe ki watu:

“Ma, kaşkıaa”.

Eke heni watu, a deqa Îsafe ebe maya xo ra pia kona oda. Muzırı ki cile deru u eke çêna xu Îsafe ke heni birden oda de vênenu, xafilde cile ra xıl benu! Sas biyu, vanu ke: “Pısımlay, pısımlay, nu hewnu ya ki hayıgu”.

Îsafe verê piyê xo de a deqa berbena, vana ke:

“Bao, endi mı cı mede, mı tu nêsıkta, şiyane. Hema destê keşi nênişt mı ra. Ez maya xo ra çitu ke biyane, hona heniane.”

Hona qesey heni fekê inu deru, heni pia ki qesey kenê. A deqa de kutık ki heni ke lowenu, heni ke lowenu! Şaxku heşiyê pê ke veyvıke çına! Ebe tıfangu ra yenê Dewa Pile. Raştı raşt ki sone Çê Muzırı. Taaq, taaq danê çêber re. Muzirê Şaku çêber kenu ra. Pilê dewa Şaxku kamu sa, nêzanen, i watu ke:

“Muzirê Şaku, çêna tu çına, mao eya fetelinime. Ma va, raveri xebere to dime, benu ke jü de remawa? Benu ke çiyê bibu u meşte bêru tu mevaze, xebere nêdiye mı.”

Rızaê Saku ki watu:

“Thowa nêbiyu, thowa nêbiyu, çêneka mı nowa lewê mı de”. Pilê dewa Şaxku ki vanu:

“Çiyu nianên coru benu!” Rıza, piyê Îsafe ki vanu:

“Benu bıra, benu. Ez qesa xo de vınetane u mı çêna xu diye sıma. Malê sıma çıqa ke şiyu, na gorre ra dı qatı berê. Arda sıma çıqa ke şiya, bıjêrê çialê berê. Bulğırê sıma çıqa şiyu, dı qatı berê. Ez çêneka xu endi nêdan sıma. Mesrefê sıma ke çıqaru, mesrefê sıma ki u pêru ki dan sıma. Kıncê sıma ki çêneka mı uza ca verdê; nao kıncanê xu’yê khanu ra amawa. Na dina ki jü bu, ez endi çêneka xu nêdan sıma”.

Mi raveri va ya: Dewa Poyrazu de, Kejima lazê Api de zeweznenê. Teseliya khalikê

mı ki qeydina u endi nêşkinu Kezbane de bızeweyiyu. Têdima ki qayt kenu ke Îsafe taa dewa Şaxku ra remena, yena. Îsafe serba i remena u peyser yena Dewa Pile.

Uşêni (baê mı), watu ke:

“Na çı sowdawa, nia! Îsafe serba mı remena, yena”.

A waxtu ki her kes zanenu ke Îsafe watu, “ez serba Lazê Îbê Dergi Uşêni peyser remane, amane”.

Îsafe Lazê Îbê Dergi Uşêni rê wazenê u têdima ki veyvê Îsafe kenê. Ania... Îsafe ra maya mı biye, ezı ki maya xo ra biyane. Nika ki ezu to rê esqê pırıka xo nau nia qesey ken. Ez qurbanê eya bi...

Eywaax, eywax... Hêfê pırıka mı be maya mı.

Ez qeda. Maya mı esqê maya xu ser derga derg mı rê qesey kerdêne. Îsafe (pırıka mı) jü ki a waxtu lawıke imıs kerda. Maya mı gegane ki na lawıke vatêne. Cı estu ke a lawıke şiya mı vira!

Cıme : Şeribana Memıki

Ca : Dewa Pile

Taw : 2012

❧
GOME SER
❧

GOME SER

Welate ma de Gomey biy...

Gomê Çaqi, Gomê Peskoviji, Gomanê Deri, Gomê Balê Welatiji, Gomê Derezey, Gomê Heydê Ceye, Gomê Dalka Memê Koli, Gomê Qeri, Gomê Mıçê Hene, Gomê Memê Feri, Gomê Şamedi, Gomê Musê Guli, Gomê Mamê Daşi, Gomê Menceki, Gomê Alê Dedali, Gomê Warê Vêsai, Gomê Geribi. Gomê Hesê Yeme u Gomê Korta Khali zobina Gomey biy... Çı hêf ke ni gomey nika pêru biyê page! Heni ascenu u waxt yenu ke namê ni gomû ki benu vindi.

Dewa mı Morku ra dı bıray, Seydê Hemê Çaqi be Alê Hemê Çaqi, Gomê xhalikê xu (Gomê Çaqi) ser, kılamu vanê (cêr de şêr kerê). Na vindibiyaene rê zerrê inu ki zaf zon danu. Jê ni dı bırau, zerrê mı ki zaf zon danu. Gegane geyalê xo de son Gomê Derezey. Khal Dereza ebe herdîsa xu'ya sıpiye ra Derê Komeşi de verba mı yenu. Yenu u carê mı phaçi kenu. Gegane ki son Gomê Pir Sey Memed Ali (Mencek), Gomê i de destanê Ap Menceki phaçi ken. U ki carê mı phaçi kenu. Vijêri sewenême ki mı be Ap Çaqi ra jübini de qesey kerd. Geyalê xo de ez şiyane Gomê Ap Çaqi. Tepia ra, Ap Çaqi mı de tenê qesey kerd u mı ra nia va:

“Ax, lazê mı, ax... Ma na Gome de bime pil. Naza bime vêsan u naza ki bime mird. Verê ni kou de ma veng'a Heqi da. Îtha binê asmêni de ma qaytê astaru kerd. Î astarey ki zaf rındek biy.

Hardê dewrêşi ra ma has kerd. Asmêne paka u tijia sodiri rê ma zaf dîa kerde. Ma vatêne,

‘ya wayir, tu gırsa, rısqê çê ma, ma ra kemi meke. Tu hazır u nazıra.’

Ax, lazê mı, ax; qe pers meke! Ez serê kou de waxtê teyna biyane. Vêsan mendêne. Heni têsan u vêsani ki hata son guriyêne.

Her roz çarsey bîze dîtêne. Mı ser çıqa şiliye voriye? Çıqa vore voriye? Heq zane-nu. Mı dîa kerdêne. Mı sarê xu avore dardêne ya. Xızırı rê dîa kerdêne. Vatêne, ‘ya Xızır, rama xu ma ra kemi meke.’

Lazê mı, tu ni destanê mı pers kena? Ni deşti tım guriyay. Ni deşti qılaşiyay ra. Ni destu ra goni amiye. Mı qaytê lhapanê xu kerdêne. Mı destê xu vera asmêni pê guretêne. Asmên ra vatêne,

‘ya Khalu Sîpê, na dina qıza. Tu gırsa. Karê na dina ra nêtersenime. To ra has kenime. Hirê bırau ra has kenime. Hirê bırau ra... Ya Ağbaba, ya Gul Ağbaba, ya Geyig Baba. Dina qıza, sîma gırsê...’

Ax lazê mı, ax... Ma kemeranê welati ra zaf has kerd. Cokau ke ma ni kemeri xo rê kerdê jiyar u diyar. Ya Ağbaba, ya Gul Ağbaba, ya Geyig Baba... Ya Dındile, Ya Îlaliya Zerde... Ez qeda, ni awanê chemu ra ma porrê xu şûtu. Qesa “şampuan”i nêzanime. Zerrê mordemi ke pak nêbi, ebe sabun çıqa qîlêr vezena, veze. Zerreqîlê-rın manenu.

Tu ni bêcikanê mı pers kena. Ez qeda... Ni bêciku mal dît. Ni bêciku mangî dîtî. Ni bêciku puçi viraşti. Ni bêciku thoraq u run ard meydan. Ni bêciku nun potu. Ebe boya, xu thit-vit kerdene cıka? ‘Manikür-pedikür’ cıku? Ni qesu nêzanenime. Famê

ma nêresenu ni qesu.

Ez qıda. Sıma namê Gomê mı ebe namê mı dekernenê. Vanê, Gomê Caqi. Na Gome de ma vengê bequ gos da. Vengê thüyê u vengê phepuqi gos da. Hardê dewrêşi ra mı genım da arê. Mı genım berd ari. Ez qeda, wertê sıma ra çand teni kemeranê ari nas kenê? Heni asenu ke wertê sıma ra zaf teni kemeranê ari ki nas nêkenê!

Ez qeda, qafikê sıma bêitıqat zaf biyê qulencın. Mejgê sıma biyu tar u mar. Sıma biyê qurnaz... Dugelanê sari de sıma biyê qılêrın. Sıma zonê ecdadanê xu ca verdu. Zonê ma, sıma rê mêras bi. Sıma mêrasê ma rê wayirêni nêkenê. Ez endi sıma ra se vaji? Ez qeda, vicdanê sıma çae nia biyu qulencın?

Ax lazê mı, ax; welatê xo de ez diyarê kamcin koy veji? Kamcin ko ra qaytê sıma ki? Sıma fetelin, lazê mı... Gomê xu fetelin... Nu Gomê mı çae nia biyu page! Kuyê, domanê mı? Hesê mı be Hemê mı şiy koti? Çênê mı Seme be Rebe kotiê?

Sıma mal u naxirê mı se kerd? Halê na lozıngê cıku, nia?! Sıma biyê pil. Cı estu ke jê meytu biyê pil. Mordem lozınga ecdadanê xu cıtu kenu xırabın? Aqılê mı nêreşt weşıya sıma. Zerrê sıma zaf biyu husk. Sıma biyê jê dara puce. Dara puce ki pelganê khewu nêvezena. Ax lazê mı, ax. Sıma lozınga mı nia kerda xırabın.

Hêfê sıma... Sıma nia honde biyê qız. Nia honde biyê vılecewt. Verê pizegırsu de biyê jê pısinge. Zonê sıma, sıma dest ra vejıyu! Sıma biyê lal... Arabê sıma, apartmanê sıma estê. Qe qal meke, lazê mı. İtıqatê sıma u zerrê sıma zaf vuriyu. Sıma biyê zobina, ez sıma ra se vaji? Nıka peyser uncia son mezela xu. Verê çımanê sıma ra ben vindi.

Tu qesanê peyênu mı ra pers kena. Ez qeda, dorme Gomê mı de nisangey estê - nisangê jıyar u diyaru. Sıma ke ni jıyari xu vira nêkerdê, zerrê sıma paku. Xora ke kerdê xu vira, zerrê sıma qılêrını.

Sıma ra qesa mın'a peyêne. Zonê maya xo rê, zonê ecdadanê xo rê wayir vejıyê. Sıma ke wayır nêvajıyay, se benu? Tabuta sıma şia sona binê hardi.

Heni bıkerê ke çêberê sıma jê mezele mebu ya. Welatê ma, welatê ecdadanê mı jê mezele mekerê. Zonê xo rê, jıyaranê ma rê wayır vejıyê. Gomê mı ki page mekerê."

Nia bi...

Sewenême sate 03:15 de şıyane Gomê Ap Caqi! Ap Caqi mı de phonc deqey qesey kerd. Mı se kerd? Sıma wendoğu rê vatena i nusne kerde. Tepia ra Ap Caq peyser uncia şı...

Mezela Ap Caqi Gomê Caqi dera. U nıka jıyara xo ra, Jıyara Gul Ağbabay ra zaf nejdiyu... Her daim rama Xızırı ki i ser ra kemi mebu.

GOMÊ ÇAQÎ SER, SEYDALÎ QESEY KENU “MISAİBE MI DARE”

“Ez dewa Morku ra lazê Hemê Caqiane. Namê mî ki Seydaliyu. 1954 de amane riye dina. Ez ke jû serre de biyu, maya mî biya rameti. A ke merda, mî benê lewê pirika mî. Benê dewa Qalcaire. Hata mektebe verên ez dewa Qalcaire de mendane. Têdima ki amane dewa Morku. Naza senik mendane.

Tepia ra, şiyane Gome. Gome de mendane. Na Gome ra vanê, Gomê Caqi. Gome de ma zaf teyna mendime. Xora dî çêy bi. Apê mî Hesê Caqi u piyê mî Hemê Caqi uza bi. Dewanê ma de gomey zaf biy. Nejdiyê 20-30 gomey bi.

Gome de, cî ama ra sarê ma ser? Ge tersayme, ge berbayme. Ge bime pozgîn, ge bime sa. Domaniya mî, xortiya mî Gome de vêrde ra. Dewe ra jêde ez Gome ra has ken. Domaniya mî, roê mî Gome deru. Gome ra zaf has ken.

Gome de teyna şiyêne mali. Uza teyna biyane. Kes çinê bi ke tey qesey biki. Tu vaze, kami de qesey biki? Mî xo be xu daru de qesey kerdêne. Xo be xu kou de qesey kerdêne. Xo be xu kemeru de qesey kerdene. Dar u kemeri albazê mî bi. Mî derdê xu hardê dewrêşî rê qesey kerdêne. Hardê dewrêşî ra niyaz guretêne, quwete guretêne.

Ez qurbanê biraê xu. Nî qesanê mî xu vira meke. Mî dar u ber de qesey kerdêne, inu ki mî de qesey kerdêne.

Rozê amane gome. Mî piyê xo ra va,

‘Bau, ez jû dare de biyane mîsaib. Kami de mîsaib bi? Kes çinu ke ez tey mîsaib bi.’ Piyê mî ki mî ra va,

‘Lazê mî, tu çae dare de biya mîsaib? Na mîsaibine koti ra amiye tu viri?’

Tu ki zanena. Wertê qomê ma de mîsaibine zaf muhima. Caê xu ki gîranu. Mîsaibine iqraru. Pîlanê ma, ma ra vatêne:

‘Mîsaibine ke mebiyêne, asmên gînêne hard re.’

Heni ke wertê hardê dewrêşî be asmên de iqrarine esta. Cokau ke asmên cor de, hardo dewrêşî ki cêr deru. Eke heni mebiyêne, asmên gînêne war. Cokau ke itîqatê qomê ma de mîsaibine zaf muhima.

Mîsaibê mî dare. A dare hona heni vînetiya. Howa Gomê ma de. Honde ke mî weşîya xu ramite; qaytê mîsaibê xu ben. Qaytê a dare ben. Nêverdan kes bîbîrrnu. Mî be a dare iqrar da jûbini.

Dî serri raveri şiyane Gomê ma, Gomê Caqi. Şiyane uza, i daru qaytê mî kerd. Mî qaytê inu kerd. Tu vana, i dar u kemeru mî de qesey kerdu, i dari pozgîn pozgîn qaytê mî biy.

Heni uza gînane hard re, helmê mî birriya.

Gonia mî biye berz. Pozgîniye ra tenê mend ke qelbê mî vînderu. Biyane zobina mordem. Peyser şiyane domanina xu ser, niştane ru, berbane. Gom de zaf çî ama ra mî viri.

Jêmistan bi. Gom de teynarane. Vore ki zafa. Verê çêberi de kutiku jübini guret. Mı ki va, kutiku jübini guretu. Mı çêber kerd ya u desinde verg be kutiki ra pia koti zerre! Jübini guretu, hard de jübini gırr kenê. Tepia ra, ez barrane u qêrrane. Verg rema. Mı kutik pê guret, kerd zerre. Kutik sere ki çêber kılıt kerd. Vergê bini ki biyê! İnu ki xu dardu ya!

Rozê piyê xo de, mı mal berd yabu'. Jêmistan mal benime yabu' ke mal xo rê koçên buru. Çığır re mal benime. Her daim ki dı teni sonime mali. Teyna nêşiyêne, piyê xo de şiyêne mali. Tepia ra peyser cêrêne ya. Derê Xori ra vejıyane, amane şüye ser. Mı qayt kerd ke verg verê mı deru! Raya mı ser deru. Çığır ki zaf tengu. Verê mı de, çığır de vınetu! Wertê ma de 4-5 meturi bi. Heni jübini de vejıyayme! Verg lınganê xo ra vore pızknenu mı ra!

Heni kenu ke ez xu sas bıki. Mı nata qayt kerd, bota qayt kerd. Qayt kerd ke bıremi. Nêşkiyane bıremi. Bıremi ki verg pey ra nisenu ra mı ser. Birden cesaret ama mı. Mı çüya xu kerde berz.

Kerde berz ke verg re deri. Puredais cıku, koti ra puredi. Ters ra quwete mı de nêmenda. Tersu ver mı çüyê xu kerdı berz. Barrane u qêrrane. Vergi voz da.

İ dima ki car - phonc teni vejıyay! İ ki remay. İ binu ki xu dardu ya! Heni tersu ver amane, rıştane Gome. Bi son, piyê mı ki sonde ama. Mı cı rê hal-mesel qesey kerd. İ ki va, "lazê mı, verg ke bêrê, tu wenê". Mı va, amay. Sodır mal ken raşt, rêcanê vergu ki musnen tu."

Roza bine şime ayne ca. Ma ke şime uza, uza de vergu bıze gurete! Piyê mı tıfang teqna. Bıze pencikanê vergi ra xelesniye. Tepia ra, qaytê rêçu bi. Qayt bi ke heqıqeten ki vergi amê. A deqa piyê mı uza zaf bi pozgın. Mı ra va, "eke tu buwerdêne, mı se kerdêne?"

Şêr ke. Rozê uncia mal derane. Kutikê ma bi. Çip u rındek bi. Çengel pıra bi u mı ki cengelê kutikê ma de pê gureti be. Nia xorê kutiki de kay ken.

Jü kemera de gırse biye. Hetê kemere ser ebe kay kerdene şime. Peyê kemere de, birden raştê haşı bime! Wertê ma de hirê metri ya biy ya çinê biy. Haşı lingê xu dardi ya. Ezı ki ters ra caê xo de cemediyane. Ne şikin bıremi, ne ki şikin veng veji.

Kutiki apurê haşı da. Haşı çapale diye kutiki re, kutik dı metre düri est. Tepia ra ki lingê xu nay ru. Gıran gıran mı ra koti düri. Eke şı, tenê ke kot düri, henı ki rema.

Qayt ke, henı ke anurlıyu, lewê to de çalımlıyu, to ra nêtersenu u gıran gıran sonu. Tenê ke kot thalde, remenu.

Nıka ez Estamol derane. Cı estu ke roê mı Gome deru. Welatê mı deru. To rê sond wen. Ebe sond qesey ken. Gomê ma zaf konu hewnê mı. Hewnê xo de Gome zaf vênên. Tü ki zanena, nıka Gomê ma biyu page. Ez şıyane pagu ser. mı i pagi diy. Na lawıke ki mı xorê uza vate. Derde mı bi têra.

Merax kerd, biyane pozgın. Jiyare serê Gomê ma de jü tumu. Cao de berzu. Em-salo de bin bıdi. Serê jiyare ra heli ke feteliya, ya verg amu ya has amu. Ya bıza ma berda ya ki miye berda. Heli ke feteliya, telike estu.

Coka lawıka xo de van, jiyara ma ser fetelinê, çiftê heliy. Peyniya lawıka xo de ki van, Çê Caqi biyê bel be beli. Yanê, bime ağme. Bime vıla. Çêy ke biy ağme, dewi ke biy ağme, qomı ki benu ağme. Heni niyu?"

Cêr de Tornê Caqi, Seyd Aliyê Hemê Caqi gos bıdime. Kılama xo de, "MI VA, WAY" de, hala Gomê Caqi, Gomê khalikê xu ser se vanu:

MI VA, WAY

Diyar u jiyaru ra fetelinê, çiftê heliy
Wayi, wayi, wayi
Vanê, malê Çê Caqi biyu bel be beli (20)
Wayi, wayi, wayi, bel be beli
Mı va, way, bêrê, şime ma Cala Memê Koli.
Wayi, wayi, wayi

Vanu, mı va, way, konu mı viri Serê Cala Memê Koli.”
Wayi, wayi, wayi
Hetê ma de şüya Gomanê Deri
Wayi, wayi, wayi, Gomanê Deri
Hetê jüy rê ki vanê, diyarê kemeranê Qeri.
Wayi, wayi kemeranê Qeri

20) **Bel be bel:** Mal ke bi cêra, bi lete u jübin ra birriya ra, vanê, “mal **bel** bi”.

Mı va, way, bêrê, ma şime Tumê Guleri
Way, way way, Tumê Guleri
Mı va, way, konu ma viri, diyarê Tumê Guleri.
Way, way, Tumê Guleri
Ax way way
Vera Gomê ma rê vanê, Diyarê Şüye.
Way, way way, Diyarê Şüye
Benu son, çam de wanena thüye
Way, way way, thüye

Mı ra vanê, Gome vêran biyu, wayîrê xu kuyê?
Wayi, wayi, wayi
Ax wayi, wayi
Serê İniyê ma ra esta çame
Wayi, wayi, esta çame
Adım be adım (21),
Gomê ma de xatîrê Cane (22)
Mı va, way, pers kerê, kata şiya xanedane.
Wayi, wayi, wayi
Ax wayi, wayi

Vatoğ: Seydaliyê Hemê Çaqi

Het: Dewa Morku

21) **Adım be adım:** Zonê ma de. “Game be game” vajinu.

22) **Cane:** Xalciniya xuya. **Cane** rê vanu. Cêniya Hesê Caqi biye. Omîrê Cane Gomê Caqi de verd ra. A ki rîşte rama Heqi. Sairê ma sonu Gomê Caqi. Naza de raştê pagu benu. Zerrê xu ki zaf zon danu. Cokau ke xalıka Cane rê vanu, “**kata şiya xanedane**”.

JİYARA İLALİYE

JİYARA ÎLALIYE

Bıra, bıra; Gomê ma Caqi, daê
Overe sonu Derê Viyale
Bıra, bıra
Daê, daê
Tek banê xu estu
Awa xu'ya thale
Bıra, bıra
Bau, bau
Daê, waê, khilê

Nê low, bıra, bıra, bıra
Bêrê, şime diyarê warê ma Gomê Caqi
Bau, bau
Daê, daê
Khilê, waê
Nê low bıra, vejyane diyarê Şiya Sure
Bıra, bıra; Şiya Sure
Derê xu estu, Derê Khavire
Bıra, bau, bau

Nê low bıra, bıra, bıra
Bêrê, şime diyarê Gomê Caqi
Bau, bau
Daê, daê
Kilê, waê
Jiyara ma ra vanê, Jiyara Gulağ Baba”
Verbe xu estu Jiyara Îlaliye
Risenê pê vora xu'ya khane be newiye

Nê low, vanê Jiyara ma rê Jiyara Îlaliye
Bıra, bıra; Jiara ma rê vanê, Jiyara Îlaliye
Heto verên de estu Jiyara Îlaliye
Bıra, bıra; Dewa Deriye

Bıra, bıra, bıra
Bêrê, şime warê ma Gomê Caqi
Bau, bau
Daê, daê
Kilê, waê

Serê deri de vejînu Gulağ Babau
Gulağ Babau
Ovorde nisenu pa Gomê Khani
Bıra, bıra, bıra
Hergı caê xu ayrı ayrı xatıra
Bıra, bıra, bıra
Bao, bao
Bıra

Nê low bıra, bıra, bıra
Bêrê, şime warê ma Gomê Çaqi, bıra
Bao, bao
Daê, daê
Kılê, waê

Vatoğ: Alê Hemê Caqi
Het: Dewa Morku

GOMÊ ÇAQİ

Bıra, bıra, kata sona
 Bıra, bıra, bıra
 Derê Hesu
 Derê Viyale
 Bıra, bıra, bıra

Meymanê xu estu
 Ax, Derê Vialê
 Bıra, bıra, bıra
 Bêrê, şime Gomê Caqi
 Bau, bau
 Daê, daê
 De way

Veji na diyarê Şiya Sure
 Bıra, bıra
 Şiya Sure
 Verbe xu estu, Derê Khaviri
 Bıra, bıra
 Rîsena pê, awa xu'ya khane be newiye

Hergı caê xu estu ayrı ayrı xatıra
 Bıra, bıra, bıra
 Bêrê, şime Gomê ma Caqi
 Daê, daê
 Bau, Bau
 Khilê, waê

Jiyara ma rê vanê, "Jiyara Gulağ Babay"
 Daê, Daê
 Derdê xu estu Jiyara Îlaliye
 Daê, Daê, Daê

Rîsena pê awa xu'ya khane be newiye
 Bıra, bıra, bıra
 Bêrê, şime yaylê Gomê Çaqi
 Daê, daê
 Bau, bau
 Khilê, waê, waê

Vatoğ: Alê Hemê Çaqi
Het: Dewa Morku

BALÊ WELATIJI

BALÊ WELATIJI

Sîma ke hetê Koê Îlaliye ser şiy, duri ra Dewa Deri vênênê. Tenêna ke şiy, nafa ki raştê chemê Koê Îlaliye benê. Tepia ra, tenêna ke wertê birrê çamu de sîma şiy, na rae ki uza wertê birri de sîma jü gomeo de zaf rindek vênênê! Namê ni gomi ki Gomê Balê Welatiji. Cî ra Gomê Balê Welatiji vanê.

Balê Welatiji, na gome ra bi. Ni hardu de ama riyê dina. Sairi welat u qomê xo ra ki zaf has kerdêne. Balê Welatiji sairo de hewl bi. Dewe be dewe feteliyêne u lawîki vatêne. Zonê Zazaki ki rindek qesey kerdêne. Eke şiyêne dewu, dormê i, dewizu ra biyêne pîrr. Mobet ki biyêne xori. Mîleti cî ra lawîki waştêne. Î ki ebe zerrewêşîye ra qomê xo rê lawîki vatêne.

Vanê, waxt ra tepia Balê Welatiji mîradiya. Hetê Dewa Pile, Şaxku, Khela u dewa Morku ser niama. Ni dewu ra mîradiyu (herediyu). Sebeb ki uncia jü cênika...

Bêguman, lawîkê Balê Welatiji jêderê. Hema cî hêf ke, keşî ni lawîki arê nêkerdê. Lawîkê Balê Welatiji biyê vindi. Na hal ser zerrê mî zaf zon da. Heni ke zon da, mî hewnê xo de Balê Welatiji di.

Mî lawîkê Balê Welatiji sae kerdi. Cî hêf ke teyna dî lawîki koti ra mî dest. Ni dî lawîku de pêtina zonê sairî asena. Fekê i ra ki mî rindekiya zonê Zazaki diye. Lawîkê Balê Welatiji zonê Zazaki kenê ahengdar, kenê hewl... Lawîka Zewejî ra emsalo qışkek:

Dot Têrcanu
Naver Erzînganu
Mî xu ta da ke, bonê Canu

Lawîka Vore de ki zonê sairî xeylê quwetînu. Cêr de ni cekuyu de ki şêr kime (nia dime):

Vore vorena
Vora lolaxe (17)
Çüyê mî bide mî
Şêrî Qewaxe
To çae pêru porê mî kerdu palaxe.

Çî hêf ke sair Balê Welatiji serra 1998îne de bi rameti. Nîka cêr de lawîkanê dey de nia dime

17) Lolax: Vore be şiliye ke pia voray, cî ra vora lolaxe vanê.

ZEWEZ

Dot Têrcanu,
Naver Erzınganu
Mı xu ta da ke bonê Canu

Vejiyane kertê Qerebêli ke
Mız u dumanu.
Mı nia da ke
Dabanê lınganê mı zon danu.

Verê Khela pers kenê
Kemero şisu.
Mı zeweznenê
Dıramê domanu.
Qafika sıfare
Piyazê thuji
Kam ke qeydu vanu,
Balê Welatiji

Vatoğ: Balê Welatiji
Cıme: Ali Baba (lazê Bava Guli)
Qeyd: Tevfik Şahin, Mustafa Balcı

VORE

Vore vorena
Vora lolaxe.
Çüyê mı bide mı
Şêri Qewaxe

Tu çae pêru
Porê mı kerdu palaxe
Hewesê tu domanu rê estu
Bê, şime şiya verê qewaxe!

Vatoğ: Balê Welatiji

Cıme: Ali Baba (lazê Bava Guli)

Qeyd: Tevfik Şahin, Mustafa Balcı

LAWIKA BOJO SER

Xalika Yeme qesey kena (cêniya Ezizê Çhule):

(...)

Xalika Yete: Înu lawıka Thoraqi imış kerde. Na destane ki dewe be dewe ağme biye! Seydi zonê ma de zaf lawıki vatêne. Çı esto ke şiyê mı vira.

Tevfik: Ap Seyd thowa kincê rındeki guretêne pıra?

Xalika Yete: Heya. Kincê rındeki guretêne pıra. Rınd qaytê xo biyêne. Zof ki lewend (çapkın) bi.

Tevfik: Cıtu!?

Xalika Yete: Çê xo de cile de rakote biyane. Şewe bi be lete. Endi bi be şewenême. Mı honde mal dıtu u zof qefeliyay be. Heni şiyu hewn ra. Şewenême sate 2 ya ki 3 biye. Cile de mı xo hetê raşti ser ta da. Jü hao hetê raşti de, jüya bine ki howa hetê çhepi de! Cile de ma bime hirê teni. Jü cênıka de bine arda, kerda cıla ma.

Tevfik: A cênıke kam biye?

Xalika Yete: Mevacı, daha rındo.

Tevfik: Lawıka Boji erzenu kami ser?

Xalika Yete: Minasıb niyo, mevacı. Aybu. Domanê eya nıka pêru biyê gırs.

BOJO

Ez gıran gıran şiyu bınê dewe
Loweno, loweno
Ma nêverdano têlewe
Low nia meke, Bojo
Hêlık buri, Bojo
Raya Seydali de
Seydali xu berzo zerre
Roc veciya, peroco

Şona hêga ke tu howa tey
Şona kolu ke tu howa tey
Tu linga ma de gurina
Hata key?
Low nia meke, Bojo
Hêlık buri Bojo
Raya Seydali de
Seydali xo berzu zerre
Roc veciya, peroco

Bojo siao, sênê xo siso
Hevali vanê:
Seydali destthal meşo
Honde ke vace, piso

Ezu şonu diyarê dewe
Kutku kerdu hewe hewe
Jüye howa mali kena gewe
Bojo, vînde ez şêri lewe
Tk kono muxtarê dewe
Low nia meke, Bojo
Hêlık buri, Bojo
Raya Seydali de
Seydali xo berzo zerre
Roc veciya, peroco

Boj dım kenu gırkın
Xo şanenu peyê birri
Low, nia meke Bojo
Seydali hêlık buro, Bojo
Raya Seydali de

Seydali xo berzo zerre
Roc veciya, peroco

Bojo, vınde, Bojo
Boj nêvındeno
yare bivêni
Boji konu binê çeberi

Gıran çêber weke
Çêber çırrenu
Bojo, vınde, to rê gerre kenime
Dımê to de cênime, danime to re
Bojo, vınde

Mı va, peyê çê piyê to birro hurdiyo
Boj loweno, gıreno
Diko sur veng dano, şödır nezdiyu
Mın u rında xo kotime jü vırari
Ero diko, diko; zowto dano to re
Lüya sure bêro, to xo rê bero

Boj koto zidê mı
Low, nia meke Bojo, melowe
Paiz seçim esto
To kon muxtarê dewe

Mın u rında xu kotime jü vırari
Boji rêçê mı fetelnay, berdi fike
Mı va, Bojo, zaf melowe
Paiz seçim esto
Tu kon muxtarê dewe

Mı va, peyê çê piyê to bırrêo hurdiyo
Şiyane rindeka mı howa soci ver de
Ez diyo, çite arde çım - burî ser de
Mı heni zona ke zerria mın'a bele şıye

Vatoğ: Seydê Ezizê Çhule

Çıme: Miradê Ezizê Çhule (lazê Ezizê Çhule), Usê Uni

LAWİKE QEREBELİ

MELEM YARÊ

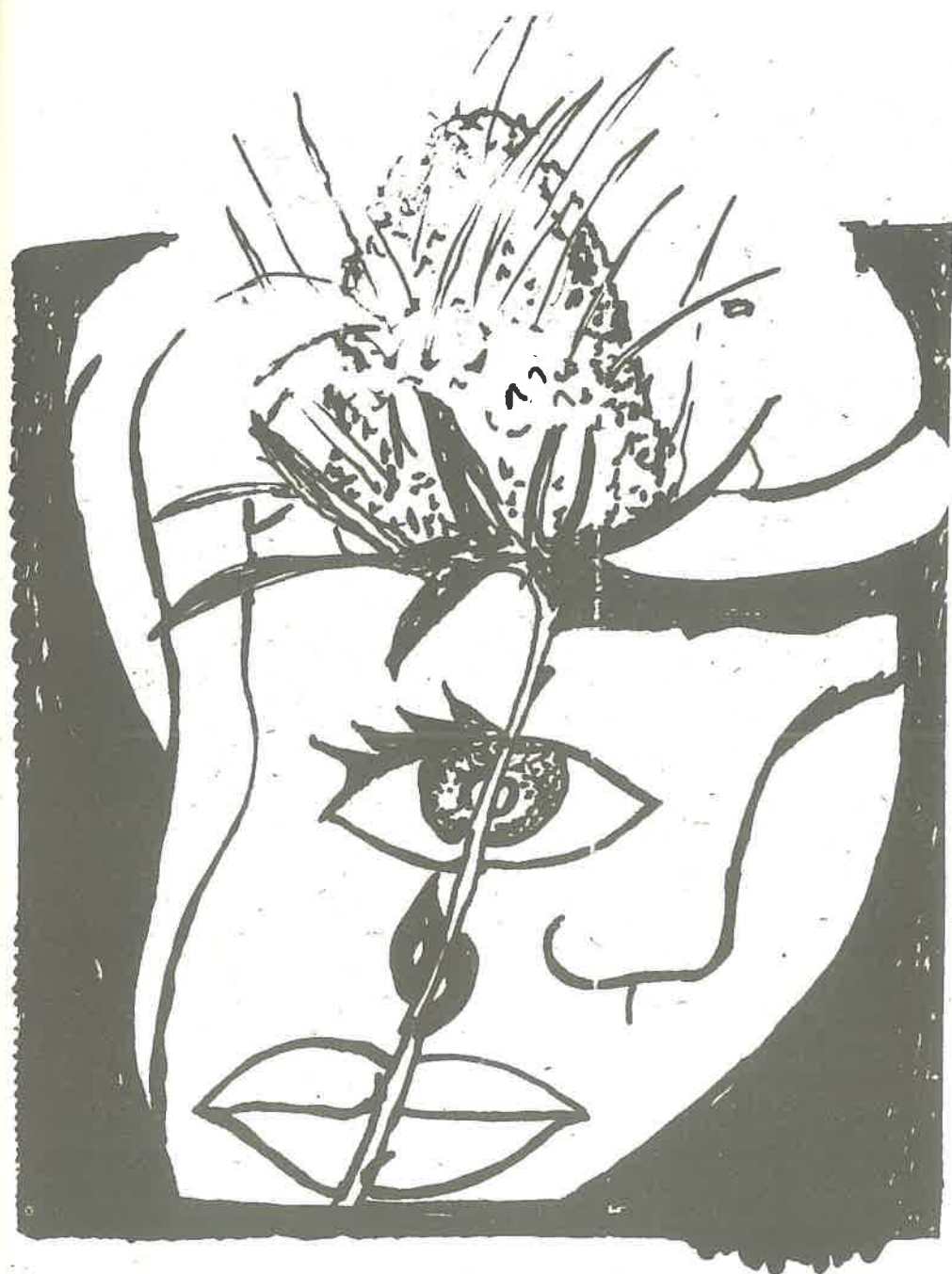

Melemê, Melemê
Tu ki xanîma yeli
Bejna tu ki menda re sıvika serê têli
Nê, çênê, mı va, mîradê mın u tu bıkeru
Xızırê Kertê Qerebêli
Melem yarê, jükek yarê

Nê, çênê, mı va, cıku cıku?
Melemê, cıku?
Nê çê', tu na gongılê mı cae sıkıtu?
Melemê yarê
Nê çênê, mı va, na gênciya ma ke vêrde
Faydê na kokımîne mın u to rê cıku?
Melem yarê

Ne çênê, mı va, vanu, vanu
Melem, to rê vanu
Nê çê', xatır be tu
Ezu daha sonu
Sodır sonu
Sonde peyser yenu

Vatoğ: Bava Xıdır
Çıme: Bıraê Cewdere
Het: Qerebel / Dewa Cewdere
Pêleke: Tevfik Şahin

DİDAR XANIMÊ

Verê çêberê piyê to de na kemeri
 Erê, way way, na kemeri
 Nêrê, ez vejyane verê çêberi ke
 Didar xanıma mı biya ver, nowa cêr ra yena
 Talıb Îsmaili nêverda xorê tey mird şêr kerî

Erê, wiy, wiy, jükek Didarê
 Erê, wiy, wiy, xanım Didarê
 Nêrê vana, vana, biya qerare
 Nêrê, Hequ tala anu werê
 Mın u tu konime têver u têvırari

Nêrê, verê çêberê piyê to de na hêgau
 Erê, rındê, rındê, na hêgau, wiyy
 Verê çêberê piyê to de na hêgayi
 Erê, wiy, wiy, na hêgayi
 Didar xanıma xu remnenu
 Ben Çê Hesên Ağay

Erê, qolındê tu dan maina Xıdır Ağay
 Erê, rındê, rındê, Xıdır Ağay
 Erê, wiy, wiy, jükek Didarê
 Erê, vorê vora, taliyê mın u to ra, biya lolaxe

Erê, çênê, çênê, xanıma yeli
 Çênê, bezna tû'ya rinde surıka serê têli
 Erê, wiy, wiy, zerria peyêna
 Nêrê, kutikê sîma diyar ra zaf lowenu

Erê, wiy, wiy, zaf lowenu
 Maya kokıme vejıya teber, şêr kena, vana,
 "meterse, genım şunu, ezu yenu, kewra"
 Erê, wiy, wiy, kewra, yenu

Erê, wiy, wiy, jükek Didarê
 Erê, wiy, wiy, xanım Didarê
 Erê, va bu, va bu, xanım va bu
 Erê, vışna de yarmu yabu'
 Mı sowda sona wesa, weşıya ma bu

Erê, wiy, wiy, sowda ma bu
Erê, vanu, vanu, to rê vanu
Serba canê tu Didarê, ezu mirenu
Erê, wiy, wiy, ezu mirenu

Vatoğ: Heyder Bava
Cıme: Meme Zenkari
Het: Qerebêl / Dewa Zeyva
Pêleke: Melek Sönmez

TARIYO ÇÊNE

Mı va tariyo çêne çêney
Derdo derdo
Qa mı va, xele serru fetelino
Çê çêy zereki mı ki torê rinde
Heq bu khulo dırbeteno

Çê çêy asma qere ki torê çina, çêney
Cıme Meme Ceti ra, va rında tu ki dina
Derdo, derdo
(qa mevaze derdu, bela vase)

Qa mı va tariyo çêne çêney
Çê çêy nao ama waxtê şami
Minu giran giran xu çinetwe
Rinde rinde amo
Çêney rinde, verê cami

Mı va çê çêy
Tû mıra hala şonde nata bi
Çê çêy zerre de yeno vengi isane xami
Tariyo çêne çêne
Derdo derdo
Qa mı va, xele serru fetelino
Çê çêy zereki mı ki tore rinde
Heq bu khulo dırbeteno

Qese u qeyda: Anonim
Het: Qerebêl
Çıme: Xidê İbi (İbrahim Erdoğan)
Qeyd: H. Düzenli
Pêleke: Nezir Bal

KALIRMI BÖYLE

Ayrılık günleride geldi yerışti
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dertlerimiz gene birbirine karıştı
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dostum benim burada çektiğim cefa
Sizin orada sürdüğün sefa
Muhamedin divanında olağ murefa
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dostum gel sizinle burada barışağ
Muhamedin divanında görüseğ
Çoğ düz ekmek yedig gelin helalleşeğ
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dost yüzünü gördüm kaynar fırgatlı
Yanar derininde ateşi odun odun
Hasret kavuşturan Bozatlı Xızır Xızır
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dostum belki Xuda`dan böyleymiş ferman
Muhammed Mustefa derdimize derman
Muradlar vericide ol Şahı Merdan
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dost elinden dolu bade içilir
Özü çürük olan orda seçilir
Feryad yaralarım açılır
Dost bu hasretlik kalırmı böyle
Dostum bu gurbetlik kalırmı böyle

Cıme: İbarihim Dede

Het: Dewa Mecid

Qeyit: Tevfik Şahin

NA DÎNA RÊ MEYMANU

Vengê xu nêvezen
Veng nêken
Binê na boni de
Verê na lozinge de
Ez nia bêsitaru

Na dina rê meymanu
Omrê mî ebe dîa
Zerrê mî de derdi
Ebe na derdu
Ez nia bêsitaru

Cigera mî
A waxtu
Hard khewe bi
Hêgay zaf biy
Asmên rîndek bi
Vîlîki rîndek biy
Heywani zaf biy
Dari zaf biy
Weşîye wes biye
Hewnê ma wes bi

Hewnu vênên
Haê ke merdê
Amê, qesey kenê
Roê inu dormê ma deru
Î ma vênênê
Ma inu nêvênênime
Nia, cigera mî
Ez qurban
Hala mî rê vase
Tu vêsana
Ya ki têsana
Nia koti ra yena?
Nia sona koti?

Vatoğe: Xalîka Pase
Het: Dewa Şaxku
Serre: 2005

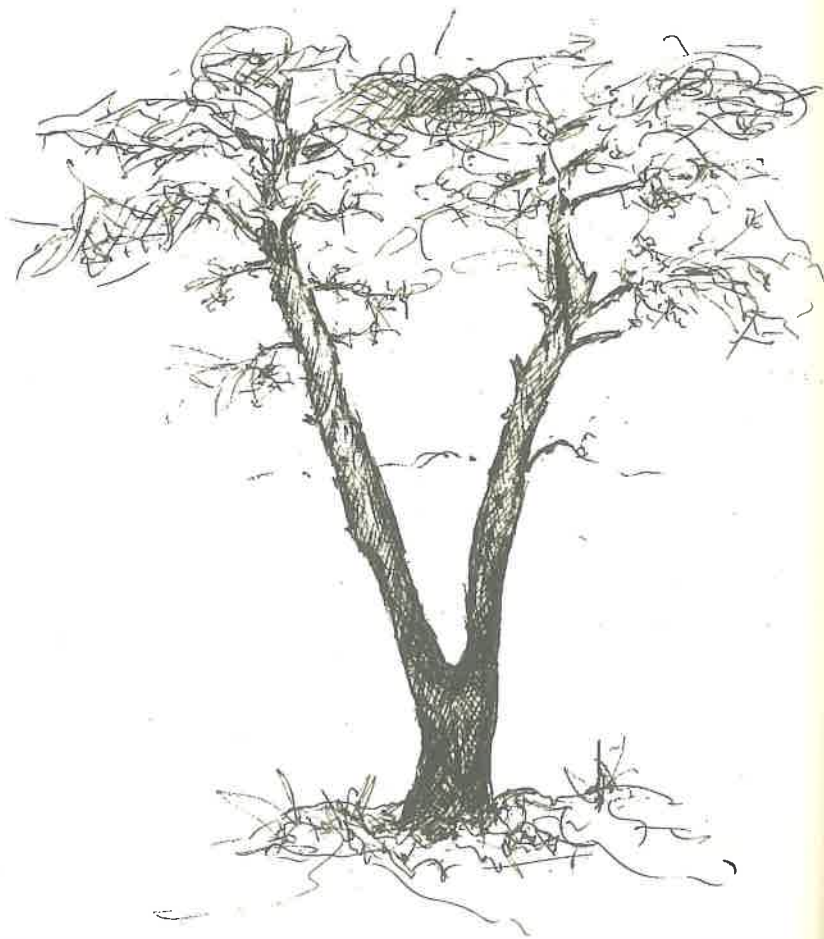
MA

Ma
Lhapê ma
Cane ma
Ma

Kam bi:
Misaib
Kewra
Îqrar
Nur bi
Ma bime

Vatoğe: Xalika Wake
Ca: Dewa Cewdere

DO DO BIBE

Doê mino, doê bize
Bize werda, gul u nergize
Doê xu sanenu ra
Runê xu vezenu
Dan, xorê, jiyara qize

Doo, doo, qulp pani
Textik çino, xo pey sani
Xo peyê doy de rosani
Doo, doo, bibe; rono, cı be
Neşibê meymanê mı be
Doê mino, doê miya kulike
Kulike cêr ra amiye, biye holike
Seytano kor vanu:
"Su, ci de astê ma u pi ke"

Doê mı, doê tuske
Vızıku werda tuske
Kermu kerdo fiske - fiske
Doo, doo, bibe; rono, cı be
Neşibê meymanê mı be

Doo, bibe, bibe
Mala mı be
Doo bibe, bibe
Cana mı be
Runo, cı be

Doê mı, doê nalike
Bırake voz da peyê holike
Qa, mı va, hona ke kes çino
Bê, xorê se kena, bıke
Doo, doo, bibe; rono, cı be
Neşibê meymanê mı be
Doê mino, doê samiye
Doê xu vezenu
Ronê xu vezenu samiye
Ronê xu danu
Cênu pıra, sam u qutmiye

Doê mîno, doê miye
Doê xu sanenu
Meske danu şîye
Ronê xu vezenu
Danu boa Yelgedigiye

Doê mî germînu
Doê mî serdînu
Howa ke cêr ra yena, yara mîna
Yara mî, sam u qutmiye ra

Mî yara xo ra va:
Ez qurbanê sam u qutmiye
Yare biye hêrsîn, qariye
Şalpe diye mî re
Ez gînu bînê meşke re
Doo, doo, bîbe; rono, cî be
Neşîbê meymanê mî be

Doo, bîbe; mala mî be
Doo, do bîbe
Cana mî be
Hequ tala eşkera ke
Doê mîno germîno
Doê mîno serdîno
Kam ke doê mî de qarîno
Her de cî no
Bîrake voz da peyê holîke
Bîrake ke çînê biyêne
Ronê mî vejîyay be
Doê mî, doê thoraqî
Do, do, bîbe; rono, cî be
Neşîbê meymanê mî be

Doo; bîbe, bîbe
Qurban bîbe
Doo; bîbe, bîbe
Mala mî be
Doo; bîbe, bîbe
Canê mî be

Doê mî doê nalîke
Bîrake voz da peyê holîke
Qa, mî va, hona ke kes çîno
Bê, xorê se kena, bîke
Doo, doo, bîbe; rono, cî be
Neşîbê meymanê mî be

Do kena pa, tey kay kena
Memed Aliyê Zelxe yenu
Doy ca verdana, tey kay kena
Doo; bibe, bibe
Qurban bibe

Sîma ke veyve pers kenê, veyva taci
Hesa sîma ra, Memed Ali ama
Hem lew na pa, hem paç kerde

Vatoğ: Meme Monki
Cıme: Mamudê Monki (Bekpar)
Het: Bekpar
Pelege: Tevfik Şahin

SODIR NEJDÎYU

Peyê bonê to de
Bırru nia hurdiyu
Rındê, rındê, rındê
Bırru nia hurdiyu

Çê', çê', dik veng danu
Sodır nao nejdiyu
Rındê, rındê, rındê
Sodır nau nejdiyu

Lüya sure bêru
Diki beru buru
Haaa hii
Kes ki meheşiyu pê
Mın u to jübini phaçi kerdu
Caê mın u xu bere,
Diyarê boni ra rake
Çênê, çêberê boni ake
Hao ke ama, şî, vazu
Xoji be tu be na bırake
Wiiy, wiiy
Bojiyê xu'yê şîsê zerdi ma rê balişna ke
Rındê, rındê, ma rê balişna ke
Haaa hii

Vatoğ: Mamê Sılê Koli

Het: Dewa Pile
Cıme: Şeribana Memıki

MI VA

Banê piyê tu tenê bırru hurdiyu
Dik veng danu, sodır ki nejdiyu
Lüya sure bêru, dikê ondêri buru
Ma hona riye rında xu ki nêdiyu
Mı va, bınê dewe kemeru tiku
Mı çüyê xu guret, çê rında xu ki bivênine
Kutikanê mêratu mecal nêda
Ez nau re wertê diku

Mı va, verê çê piyê tu ki hêgaê vami
Gure - gure şıyane verê na cami
Mı va, çê'-çênê, çêber ake
Çê to ra ki yena boya isanê xami
Tu ke neqerde mı ri ra huyina
Mı ra dızdeni çerez kena cêbanê kami?

Mı va, pençerê piyê tu
Delê, şêr kenê, ser de
Mı qar kerd
Muxtaru duzliyu çêberi ver de
Vanê, çê'-çênê, bê, na çêber ake
Nu kamu, çê to de?

Mı va, koê serê ma ki kou ra wesu
Mı va, rında mı, bê çê ma ki, dı-rê roji mesu
Mêrdê tü'yê kelpê kutiki qesey vatê
Vaze, lazeku qız ki nêwesu.

Mı va, şime diyarê na Cengeli
Ma sere fetelinê, cıftê heliy
Mı va, çê', çê', rındê, nata bê, lewê pani
Ta verda re xu, şıye thaldê na cêri
Mı va, bınê dewe de darê de cıfti
Mı va, ezu sonu cala qurbetiye
.....?
(Çekuy areze nêbenê)

Vatoğ: Begê Çeki
Het: Dewa Cewdere
Cime: Mesut Gülkanat
Pêleke: Tefik Şahin

SEYÊ MI

Veciyane diyarê Gunase
Tirane ki biye yawaşe
Xorê tey beno yoldaşe
Ezo qederesia

Şono, şon tariyo
Ma u piyê her kesi yeno
Seyê mı ki deston de sêr keno
Cigerê mı nae çito qebul keno?

Bînê dewa Bekpari viyalê khewi
Reyê bîşiyêne verê yel u qomi
Naca çıqa vaci, bivaci
Dara mı de vineto, doxtorê belediya

Estamol çıqa suka de şêna
Şo, mı va, doxtor, tı mı se kena?
Xebere bîderê Rızaê Derezay
Neweşiya ondêre xêr mı nêkena

Nêr kerdo, koto ra rae
Lîngê mı nêşonê Estamolo vêşae
Herê, wayi wayi, xîlemalê, wayi
Xebere bîdê Rızaê Derezay

Ezo cirano de amane werê
Oğrê mı bi ya, ermiş biyane
Gınane deşta Çamşixi re
Herê, wayi wayi
Xebere bîdê yel u qomi

Derdo, derdo; xîlemalê, derdo
Dı teni seyê mı biy, jü ki merdo
Cigerê mı nae çito qebul keno?
Nêweşiya ondêre xêr mı nêkena

Herê, wayi wayi
Xebere biruşnê Rızaê Derezay rê
Lingê mı nêşone Estanolo vêşae
Dı teni seyê mı biy, jü ki merdo
Cigerê mı nae çıto qebul keno?

Het: MuxtarAli

Vatog: Uso Qebedai

Ap İbraim qesey keno:

“Ax ax... Na kılame ki haca ra, naca ra yena. Taê ki vanê, Dêrsım ra yena. Ooof, of...
Ezo bêkes nêzonon”.

ÇÊ, ÇÊ' ÇÊNÊ

Cemê şoni tariyo, çênê, çênê
Qa mı va, xêro, ser ro fetelino
Çê' çê', zerrekê mınno to rê khulo
Heq bo, khulo, dirbetino

Çê' çê', asla coru qaybetiye çina
Çi-miyê Çê Memê Çeti ra, rında fekê dina
Qailiya mı çina, çimê kesi to gıno
Canê mı fekê mı de, ezu to dıma

Kunime tari, çênê, çênê
Çê', çê', nao ama, waxtê şoni
Mı gıran gıran xo çinıt we, rındê, amo
Çênê, rındê, zerre, canê

Çê' çê', to mı ra va,
bê, nê low, şonde nata bê!
Mı va, şono, tariyo, amo waxtê şami
Vilê xo kerd çewt, amo verê cami

Çê', çê', zerre de yeno, vengê isonê xami
Xilemalê, xorê çüyê xo gına çale
Çê', çê', gıran gıran diyarê na Çengeli
Ewro ma ser fetelinê, çênê, çênê,
Heq bo, çiftê omıda heliy

Mı va, çênê, nata bê,
Xorê boa Heqî, lew pani
A fişte ra bejna ten'keke
Voz da, çiftê heliyê cêri

Ero yaro, yaro, yaro
Vana, nê low, a siskîre (12) vece,
to rê buşi, honde qilêr paro
Vana, Nê low, tenê ki qesey bike, lalo
Heq ewro dormê ma de heşaro.
O ki vano:
Çê', çê', çitika xo, rindê, rindê
Xo verda, rinda xo rê zaf zelalo

Het: Dewa Paşay
Çime: Xîdê İbi (Ibrahim Erdoğan)
Vatoğ: Anonim
Qeyd: H. Düzenli
Pêleke: Nezir Bal

12) Hetê aşira Çarekîzu de ki “**pêşkîre**” vanê.

Lawîka NERME

Sukê Misê Koli ma ra nia va: “Na kılame ki cêniya Qer Ali ser vaciye. Dewa Şaxku ra **Tele** biye (çêna Dasê Abaşi). Cêniya Qer Ali Tele ser vaciye. **Seyd Kheki** heni kerd (Dewa Paşay ra), i vate.”

NERME

Nermê, Nermê, Nermîna
Derdu rê, khulu rê dermana
Ez dina de na rêçberine ca verdono
Nerme ki mı rê sermiyana

Nermê, Nermê, Nerma ma
Çımê xo siaê, qeremuxa
Kami cı ra se vato?
Kami cı rê şeytanine kerda?
Nerme mı rê serdîna

Nermê, Nermê, Nermê
Nerme qeremuxa
Nerme şona dere re
Zav - zêç şono verver re
Nerme ewro mı rê serdîna

Nerme jüya ten'keka
Nerme derga, bariya
Dot ra xo eşt vırani
Min u to kotime têvırari
Çor roci ma ser nêbeno tari
Nermê, Nermê, Nerma ma
Sare oncena, serba ma
Nermê, Nermê, Nermuxa
Sisa, zerda, pemuxa

Nermê, Nermê, Nerma ma
Roce, tici germ ama
Çae tu sare oncena?
Elbet verba ma
Nermê, Nermê, Nermuxa
Sisa, zerda, pemuxa

Nermê, Nermê, Nermê, Nerma ma
Roci, tici, germia ma
Nerme sarê xu şüto
Porrê xu pey de munito

Nermê, Nermê, Nermê, Nermına
Her derdi rê dermana
Emser geçim mı rê lazım niyo
Nerme mı rê sermiyana

Nerme manga şari doşena
Şito kal fırr kena
Howt roci de viyar kena
Roca heştine xo ver kena

Nermê, Nermê, Nerma ma
Her derdi rê dermana
Geçim ma rê lazım niyo
Nerme ma rê sermiyana

Vatoğ: Seydê Xheki
Het: Dewa Paşay / Şaxku
Çime: Memê Çeti, Sukê Misê Koli

YARÊ

Ezo çêber de şiyane
 Rinde howa saci ver de
 Ezo gıran gıran şiyane
 Rinde howa saci ver de
 Çım ke gına ra mı
 Çite arde ra çım-buriye ser de

Erê, yarê, yarê, yarê
 Ezo zê phepugê usari
 Tu dıma wanenu
 Erê, yarê, yarê, yarê
 Hequ tala keno werê
 Mı be tu keno têver u têvirari

Verê çêberê rında mı de
 Kembro suro
 Bonê rında mı ki
 Bonu ra doto
 Erê, qa, mı va
 Yon çê şıma, şona
 Der u cıran mın u to de qarino
 Erê, yarê, yarê, yarê
 Hequ tala keno werê
 Mı be tu keno têver u têvirari

Nêrê, qa, mı va
 Kam se vano, va vaco
 Ez ki mezele de yon lewê tu
 Erê, yarê, yarê, yarê
 Ez ki zê phepugê usari
 To dıma, de, bıwani

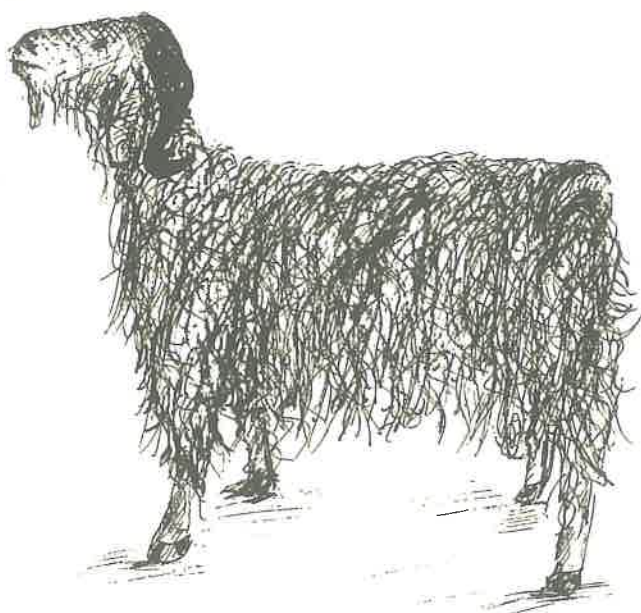
Vore vorena
 Vora lolaxe
 Hebê porr sarê mı ra nêmend
 Hêrşa mı biye palaxe

To ra ke qariyane
 To cênu ra
 Vozenu ra
 Kon volte

Vore vorena
Vora na lolaxe
Erê, yarê, yarê, yarê
Hequ tala keno werê
Kam se vano, va vaco
Ez ki mezele de yon lewê to

Vatoğ: Memê Çeti
Het: Dewa Paşay
Çıme: Xidê Palay

MALO ȘIA

MALO ŞIA

Korta Khali ra fetelinu
Nêrê, zerrê mîno jon dano,
khulo, dîrbetîno
Coru qailiya mî ki çîna,
çimê kesi bêçikanê linganê ae gîno
Mî va, de, way, de way
Xilemalê, way
Coru nîno ontene, derdê malê siay

Bînê Korta Khali pers kenê
Bîra, xeylê dîrî
Howa ke mî kerde, Topalê Hesi
Honde ke malî ver ra feteliyane, bîra
Fîrra zonîyanê mî biya kemi
Coru nîno ontene, derdê malê siay
Mî honde kîncî xo ser çîrr kerdi, nêverday

Bînê gomi pers kenê, bîra
Îniyo, bon u viyale
Honde ke weşu endî, xorê nî derdu rê, de, bînalî
Coru nêşono mî vîra, bîra
Derdê nî Hesê Topalî
Ezo çiftê qorranu, de, yê sîru biyo, bîra
De, cemû, de, cematû biyû
Ardo, Korta Khali de kerdu şîanê malî
Ezo gîran gîran şîyû serê nî kemerî
Ver de şîaneu, nêzon ke kata şêrî
Cîranu, ahabun u dostu ra,
Ero, mî pers kerdi, gêncê Dewa Derî
De way, de wayî, de way
Way, way, way
Çimê mî akardi manenê
Kes çînu dest pîrakero
Coru nîno ontene, derdê malê siay

Ezo ke î qorru sîre biyû
Heq razî bo, ehbabanê khanu ra
Erê, mî pers kenê
Khekê dewa Derî
Erê, way, way

Xilemalê, way
Coru nino ontene, derdê malê siay
Sero pistiki mî ra nêmendî, pêro çîrr biy
Ez yê qorru biyu
Ez yê sirru biyu
Ez amu Korta Khali de biyu şiane
Nowa ke ebe mî kerde, Hesê Topali

Lewê mî de vîcawê domano
Emrê Heqî ke dereso (cî reso)
Meytê mî ebe heştan'a,
diyarê na koy ra maneno.
Dormê gomey pers kena
Birri, sîncî
Nowa ke ebe mî kerde
Waa Usivê Gonci

Vatoğ: Memê Çeti
Het: Dewa Paşay
Çime: Xidê Memê Çeti, Hesê Hemi

CANÊ

Canê Canê Canê
Çimê xo gulerê
Didani sisê, fek de zê mercanê
Lewê xu tenikê
Lewê vaşi, lewê Têrcani

Fekê xu qickeko
Fincana fekê Muzîrê Erzingani
Şiyêne sisu, zerdu gewru
Kerdu ya, pheeepooo

Vora Koê Mîrcani
Nata bê, xorê lewê pani
Thon da ra peyê koşi
zê şekerî, zê dukani

Nêrê, de, yarê yarê
Xilemalê, yarê

Phepug minê sey ro medo
Nao ama, şianê pari

Haê ke yarê xo rindekê
Xorê heta desta şöduri
Konê têver u têvîrari
Haê ke zê mî werte de mendê
Mevindi, de, bıqari

Herê, de, canê, canê
Dê, canê, canê, canê
Nata bê, lewê pani
Verê çêberê piyê to
Vano, hardo de gewro
Dot ra veciye
Soylîxa (13) xo eşt ra mî
Mî heni zona
Aşma phoncêse biya newe

Vatoğ: Memê Çeti

Het: Dewa Paşay

Arikerdoğ: Xıdırê Memê Çeti (lacê Memê Çeti)

13) **Soylîxa:** Benu ke wendoği na qesa “soylîxa” areze mekerê. Manê xu, sewq ya ki sewle ki vajinu. Zonê Tırku de manê xu “güzelliğin üzerime bir ay gibi saçıldı”.

HELE YARÊ

Çênê, mî va, dina tersa
Tu ki ama, ebe hêrsa
Serba yara ma bo
Çênê, serba rında ma bo
Çênê, destê xo destê mî ke
Welat mın u to rê jü bo

Hele yarê, yarê, yarê
Şêrê, mın u to de
Xorê va bıqariyê
Hele çênê, çênê
Va şêrê, bıqariyê

Nêrê, tariyo, tariyo

Roc şono kou ra
Çênê, qemişê Kirmanc Ali mebe
Jû dîdano to ra
Hequ tala to rê derdu pêda kero
Va taê vacê, yîlancîğa
Taê vacê, nê, moro

Hele yarê, yarê, yarê
Nêrê, to ra vanê, çêna şari
Nêrê, Kirmanc Ali zê phepugi bîwano
Vanê to ra, çêna şari

Vatoğ: Kürt Ali
Het: Dewa Paşay

DÎNA

Way de dina, dina
Faydesız, de, dina
Mı va şenık xo ta de
To de ki nina

Mı va, bînê, çêyi bonê derey
Çênê, derdi yenê, derdu sere
Mı va, dina damış be
Zerre de damış be
zê waxtê usari
Gole de kerkele de, damış be

Mı va, suc rade eşqliya şoni
Mı va, ez kotiane?
Amane diyarekê boni
Nê low', vana, 'tu mı dana çistene.
Meke, bêro malê şoni'
Way de, dina, dina
Faydesız dina

14) Lawîka DÎNA Qerebêl de wertê aşîra Gınîzu de vajîya. Dêrsîm ra hunermend **Yılmaz Çelîki** kasetê xu **Biya Düri** de na lawîke arde ra zon. **Xızîrê Kertê Qerebêli** ni hunermendê ma ra rajî bu. Na lawîke ki merdene ra xeleşîye u tarîxê ma de ki caê xu guret.

Mı va, bınê çê piyê to de
Nao axure de esto
Vana, 'low, Çê Seferi lêstu
Mı va, bê, damış be
Zerre, de, damış be
Zê awka usari
Gole de kerkele de, damış be

Mı va, şonde,
şonde, çênê, şonde
Ez ke amane
Pısingê, tu zê vorrekê Koê Sıpi
Peyê çêberi de yan de
Çê', çê', keku ma meke
Î tenê u het de thon de

Mı va, de, damış be
Zerre, de, damış be
Zê awka usari
Usari gole de kerkele de

Vatoğ: Mıstê Tenıki
Het: Dewa Zengaliye
Qeyd: H. Düzenli
Pêleke: Nezir Bal

WETENO KHAN

WETENO KHAN

Naê ke şonê ver be vay
Çênê ni wetenê khani
Naê uncia ma ra asay
Mı va, çênê, bê
Şime xorê dewa ma

Va ke:
Lo-low, dewa ma vêran biye”.
Çê', çê', koê serê ma
Gul bo, şan bo
Hengista bêçika to
Ma rê nişan bu

Çê', çê', bê
Têververe şime
Ma sero reqe - reqa
Tıfanganê Şêxşanu bo
Çênê, çêber de şona
Rinde hao soci ver de
Çênê hetê mı ra
Çite arde ra surata xu ser de
Mı va, çê', çê', nata bê
Lew pani
Ta verda ra bejna bari'
Vêrde ra koşe

Vatoği: Hesê Usi, Khekê Usi
Het: Dewa Poyrazu / hardê Qerebêli
Çıme: Dayka Yete u xalika Zeyne
(Yeter Karademir – Zeyneb Doğan)
Qeyd: Mikail Aslan, Nezir Bal

DOĞRI BÊ

Doğri bê, doğri bê
Bê çê ma
Va, mı va, sonu, tariyu, mevêre ra
Vanu, bê meymanina ma
Doğri bê, doğri bê
Bê çê ma

Va, mı va, çêber çirrenu
Bozo belek pey de girrenu
Yarê yarê, bozo belek pey de girrenu
Yawas bê, yawas bê
Çêber çirrenu
Bozo belek pey de girrenu

Yawas bê, yawas bê
Derguse nawa virêniya to de
Vêrdinê ra derguse
Doğri bê, doğri bê
Doğri bê çê ma
Gıran bê, gıran bê
Bê cıla ma
Guçikê werğane yawas wedare
Doğri bê, doğri bê
Bê çê ma
Sonu, tariyu, mevêre ra
Gıran bê, gıran bê
Bê cıla ma

Va, mı va, çêber çirrenu
Bozo belek hau pey de girrenu
Yawas bê, yawas bê
Bê çê ma
Sonu, tariyu, mevêre ra

Gıran bê, gıran bê
Bê sere qulba ma
Yawas bê, yawas bê
Bê serê qulba
U teres mêrdê ma
Serê qulba ra wele sanawa

Gıran bê, gıran bê
Rêçê tu beli benê
Yawas bê, yawas bê
Bê serê qulba

Teresu, durjiyu, mêrdê ma
Xainu, teresu, mêrdê ma
Serê qulba ra wele sanawa
Gıran bê, gıran bê
Rêçê tu beli benê
Yarê ma, gıran bê
Bê çê ma

Mêrdê ma şiyu Mamekiye ra
Çıftê xaşi ardê
Xasê mali ardê
Mı to rê xırmançuko bınên ca verdu
Xırmançiko bınên yê yarê ma
Gıran bê, gıran bê
Bê çê ma

Va, mı va, sonu, tariyu, mevêre ra
Vanu, bê meymanina ma
Doğri bê, doğri bê
Bê çê ma

Cıme: Hesê Ağay
Het: Mamekiye/Dêrsım

WERÊ HEYÎ HEYÎ

Werê, heyi heyi, ez qurbanê porrê peyi
Werê, heyi heyi, ez qurbanê miyanê bari
Çênê, binê dewe pers kenê, vanê, viyalê kami?
Werê, heyi heyi, vanê, viyalê kami?

Nê çê', Hequ tala kenu neşib
Ezî ki reyna yen yel u qomi
Werê heyi heyi, ez qurbanê porê peyi
Werê, heyi heyi, ez qurbanê miyanê bari

Nê çê', ma ser fetelinê, vanê, çiftê heliy
Werê, heyi heyi, çiftê heliy
Werê mî va, rindê, nata bê, xorê jû lew pani
Zalîme voz da, kotê peyê celi
Werê, heyi heyi, kote peyê celi

Nê çê-çênê, ez şiyane ke rında mî howa saci ver de
Zalîme çite arde suratanê zerdu serde
Werê, heyi heyi, çite arde suratanê zerdu ser de
Werê, heyi heyi, ez qurbanê porrê peyi
Werê, heyi heyi, ez qurbanê miyanê bari
Çite ke arde suratanê zerdu ser de
Werê, heyi heyi, ez qurbanê porrê peyi
Werê, heyi heyi, ez qurbanê miyanê bari

Vera çê piyê tu pers kenê, vanê, kemeru reştu
Werê, heyi heyi, vanê, kemeru reştu
Nê çê', nu feqîr nîka yenu, bîfeteliyu
Taê vanê, dîzdu, taê ki vanê, puştu
Werê, heyi heyi, taê ki vanê, puştu
Werê, heyi heyi, ez qurbanê porrê peyi
Werê, heyi heyi, ez qurbanê bejna bari

Vatoğ: Musê Qurdi (Musa Gürlevik)

Het: Bekru

SAXANIME

Erê, Saxanım
Felek ama
Çê tu kerd vêran
Ezu berben
Dılapê çımı
Çımê mı de

Cirani, cirani
Saxanıma mı
Wele biye tu ser
Çê tu ki bi vêran

Darê tu biyê husk
Cirani, cirani
Cirana mı
Saxanıma mı
Wele biye tu ser

Vatoğe: Xalika Înte
Ca: Qerebêl/Dewa Milku

DORME

Ciranu bar kerdu
Dorme de dez estu
Sanki her kes merdu
Jü ez mendu
Jü ki Rıza mendu

Dezu ra bime pırr
Dezu ra bime mırd
Jü ma
Jü Firdose
Jü ki Ali Heyder mendu
Derdi amay
Derman ki şi
Nia teyna
Vengê ma kotu
Astıkê ma ki şikiyê

Vatoğê: Xalika İnte
Ca: Dewa Milku

ÇÊNA ŞARÎ

Erê, vanu, vanu,

To rê vanu

Melema mı, to rê vanu

Nêrê, qa, ezo şono

Şonde yeno

Yarê yarê, to rê vano

Erê, yarê, yarê, yarê

Nêrê, to ra vanê, çêna şari

Werê, heyi heyi

Nêrê, qa, mı va,

xo ki şenık ta de

Ocağşêna, çê vêşai

Erê yare, yarê, yarê

Nêrê, to ra vanê, çêna şari

Erê, vano, vano vano

To rê vano

Tu dima ki ezo mireno

Erê yarê, yarê, yarê

Nêrê, to ra vanê, çêna şari

Nêrê, qa, mı va,

şenık xu ki ta de

Ocağşêna, çê vêşai

Nêrê, binê dewe hêgaê hêrgi

Melema mı, hêgaê hêrgi

Nêrê, qa, mı va,

Şari ki yê xu çinıtı

Yê mı, yê tu wencia de

Nêrê, yarê, yarê yarê

Nêrê, to ra vanê, çêna şari

Nêrê, qa, mı va

Rında mı ki şiya hewn'a

Cori qemiş nêbenê veng'a cı di

Nêrê, yarê, yarê yarê

To ra vanê, çêna şari
Erê, vano, vano vano
To rê vano
Tu dîma ki ezo mirono
Erê, yarê, yarê yarê
Nêrê, to ra vanê, çêna şari
Nêrê, qa, mî va
Şenik xo ki ta de
Ocağşêna, çê vêşai

Nêrê, peyê bonê çê piyê to de
Melema mî, birro hurdiyo
Nêrê, qa mî va, diko sur veng dano
Xıdır, urze, şödır nao nezdiyo
Erê, yarê, yarê, yarê
Nêrê, to ra vanê, çêna şari

Nêrê, qa, mî va
Rında mî ki vırana mî de
Qa, mî va, wenca de şiya hewn'a
Coru qemiş nêben, veng'a cı di

Vatoğ: Usê Meleme (Korpar)

Çıme: Xidê Palay (Dewa Palbêxi)

MALÊ PEROCI

Çê piyê tu verbe veroci
Nao yeno, malê peroci
Şaneno bejna tû'ya rindeke
Tirica aşm u roci
Destê xu bide mî, destê xu veci

Mal u mîlki roşon
Şon lewê Bexcet Xoci
Bonê to bonu ra berzo
Pirêno siso, ver ra kunederzo
Zowt dan to ro
Hardê to hardu ra yan bîlerzo

Bînê dewe şilani
Cêni u çênê na zemani oynedanê
Ver qese danê, dîma poşmanê
Hequ tala mî phepug kero
To rê bîwani
Coru inam meke, qesanê na zemani
Koê serê ma dumanê

Vatoğ: Anonim

Çime: Usê Meleme

RICALAMI

Nê çê', na çêber de vejîye
Rîndê, rîndê
Mî va, bê, rose
Ta dana, lesa tenîkeke
Ricala mî, xanîma mî

Veyvîka mî şîye be kose
Mî va, bê lewê mî de ronise
Va kê, la-lao, sar vênenu
Meke, lêlê roştêka malê sonî
Ax leminê, berxa mî, tu hevala mî
Ax leminê, to kheja mî
Wiy leminê derdu

(...?! Qesey areze nêbenê)

Bojiye raşt derg ke
Ma rê balişna ke
De bê, de bê, de bê
Cîgara fekê mî de, bê
De bê, de bê
Veyvîka na canu de bê

Vatoğ: Hesê Musay

Het: Dewa Borku

WAXTÊ MA

Waxtê ma de bonu ser loğe biye
Waxtê ma de çê ma ebe kemer bi
Waxtê ma de eşq bi, roo rindek bi
Ma esqê nıkay?

Ma pia loğe onte
Mı be delale
Pia huyiyayme
Pia berbayme
Pia roc di

Waxtê ma
Cığara fekê mı
Delala mı
Aaax... Ax

Vatoğ: Hesê Musay
Het: Dewa Borku

ÇÊNA ŞARÎ

Vera dewe siao hêrgo
Ez eskeru, to rê derdo
Rocê vanê, ğerib merdo
Yarê, yarê, çêna şari
To ra vanê, çêna şari

To ra vano, riyê xu ade
Destê xo vîlê mî ser rade
Na bejna xo şenik ta de
Yarê, yarê, çêna şari
To ra vanê, çêna şari

Ez eskeru, Manisa de
Mektubi yenê dî-dî
Guna mîna, vîlê to de
Yarê, yarê, çêna şari
To ra vanê, çêna şari

Vatoğ: Seydê Ezizê Çhule
Çime: Dewa Melu ra, Mîrad

QEDERO ŞİA

Wayi, wayi, xılemalê wayi
Ezo qedero şiao
Korte pers kena, rında mı, merxi
Naê to rê yenê, belekê vergi
Felekê dina ma sero fişto çerxi
Wayi, wayi, xılemalê, way,
Ezo qedero şiao

Germo, germê na amnani
Çê', çê', no halê mın u tu çıku?
Zerrê mı to ra şikiyu
Mı rê sondi bure
Teseliya mı to ra bıkuyu

Destê xo bıde mı
Şime şiya boni
Hao ke wertê ma de têvızırine (fızılîne) keno
Hequ tala ey berzo lê qetrani
Ezı ki cêr kıle tani

Vatoğ: Anonim
Çıme: Yeliz u Nezir Bal

TÊVIRARÎ

Nê çê', mî va, vore vorawa
Hewa tariyu, rindê, rindê
Erê, destê xo ma de
Ma şime koê cori ware
Wiy leminê, wiy, wiy
Erê, Hequ tala vanu
Verê ma kenu têver u têvirari
Yarê, yarê, têvirari
Wiy leminê, wiy, wiy

Nêrê, mî va
To ra vanê, xanîma yeli
Bejna tu menda re sıvîka serê teli
Nê çê', mîn u tu rind bime
Destana wertê Qerebêli
Way leminê, wiy, wiy, wiy

Nêrê çîku, cîku cîku?
Melemê, cîku
Tu gongîlê (18) zerrê mî sıkıtu
Qac, mî va
Gênciya ma ke vêrde ra
Faydê kokîmine cîku
Wiy leminê, wiy, wiy

Vatoğ: Hesê Caqi
Het: Dewa Morku

18) “Gongıl” Tırkiyu. Zonê ma de ki “zerri” vanê.
Hesê Caqi hurdîmêna zonu de waştiye rê gerrê xu kenu!

YARE

Verê çêberê piyê to de
Şilana gurızine
Hala pers kerê
Na yare çae biya murızine
Sarê tu şütu ebe çile
Tey nêverdu hile
Ez qurbanê a mae bi.
Tu mı rê kerda pile

Ezu şiyane
Howa saci ver de
Hetê mı ser çite arde
Surata zerde ser de
A surate mı zaf lew kerde
Mı va, bê, nia meke
Xorê zon lew bıki
Cêr ra yena, hêdi, hêdi
Têlê porê xo bide mı
zımêlanê xo ra girê di

(Kirdaski, Tırki, Zazaki)
Tu wer meke, wer meke
Çavreşê mi ger meke
Ez to rê yaralıyım
Mı rê derdu pêda meke

Tu kheça delala
Tu bılbila sere bağia
Tu şirina
Hengura serê tasa

Vatoğ: Hesê Çaqi
Cıme: Kibara Gozeli
Het: Dewa Morku

NÊ ÇÊ'

Nê çê', mî va,
Verê çêberê rînda mî de lode (19)
Ez to vênenu hewnê xo de
Na dewe pîrrê veyvîk u çênêku bu
Cîmîkê minû bezna to de.

Nê çê', bînê dewe de bendê vae
Dewe de fetelînê, veyvîkê sûrelay
Derdê sûrelae ke amay
Îlam derdê tumanêşiae

Vatoğ: Hesê Çaqi

Het: Dewa Morku

19) Lode: Koli rê vanu. Koliyê ke nijiyê pêser. Î koli rê "lode" vanê.

RINDEKE RA HAS KERDENE

Welatê xo de mî jû raye diye
Ax, daê
Sofê bıray de nêfetelin
Pesew u peroz mî rê biyu toz u duman
Nazli yare rê, mî mektube rusniye
Bêrê raya eya rê

Wertê rindeku de mî namê tu nêdi
Lesa selviye, gepikesura rindeke
Meleku ra mî cîsnê tu pers kerd
Famê mî de lewhemgên rindeke
Na cau de rindeku ra has kerdene gunawa
Mî zaf ejiyati onti, na zerrê xo ra
Na qurbete de mî ax kerd
Rozê bêru
A roze ki bımîri serê lewanê tu ser

Aslê xo ra vejîyane, raa mî biye hirê
Ez kamcin rau re şêri?
Jübîni ra têrakerdene zora
Ez kamcin rau re şêri?

Ebe piyê xo ra duri de fetelina, yara mî
Ezî ki hardê pêsu de fetelin
Jê sowda Keremi, sond u sodır merax de
Ewru gem u qısawete sare mî dera
Biberbi, se biki?

Ewru roza cêrabiyaena
Qısmetê mî hardê pêsu de ama
Biberbi, se biki?
Ewru roza cêrabiyaena

Vatoğ: Hesê Çaqi
Het: Dewa Morku

LAZÊ MI

Koê Yerivani mîzu
Nê low, kemeru, Yerivan
Xain Yerivan
Zalim Yerivan

Lazê mî, goceganê pîstinê xu weke
Tu ki bivêne, Yerivan
Xain Yerivan
Zalim Yerivan

Lazê mî, ko ayre
Duman ayre
Çim-buri ayre
Kemen ayre

Çimê dîsmeni kor bê
Bêyare feteliyane waxtê, ayre
Xain ayre
Zalim ayre

Lazê mî, hitane
Gol de beqe serde çina
Perrê mî şikiyê
Mendane qurbetiye de
Kam ke ğeribu, oncenu dabance
Ma ki mendime qurbetiye de
Lazê mî, awe be
Sona Xarmeste

Çerexina, sona, dosta delale
Vêran bê, çolê Îstanbuli
Kam ke wes yenu, nêwes sonu
Xain yar
Zalim yar

Vatoğ: Hesê Caqi
Het: Dewa Morku

LEMIN

Tu jü dês be, ezı ki rae
Adırê to de bivêşi, qulê tu bi
Waxtu ke destê yare gına destê mı
Mejgê mı de, lemin, lemin, lemin
Ez derdinane, lemin, lemin

Gılanê xurma ra jü oda vıraşte
Zerre fişt ra, salanê eceli ra
Jü yare arde, ware ra
Tersen ke destê mı ra felek rew bijêru
Nê daê, lemin, lemin, lemin
Ez derdinane, lemin, lemin

Jü oda vıraşte, hezanê mı çinu
Kesê mı çinu, zerre de xo ta du, bîfeteliyu
Textıka seraiye se biki?
Çımê tü'yê rındeki zerre de çinê
Ax lemin, lemin,
Ez derdinane, lemin, lemin, lemin

Bi hirê roji
Yare kerte ra şiya
Tıfang harme de, destê mı de suse
A yare ra cia mendane
Kou re son, rau se bıkeri?
Mejgê mı de, lemin, lemin
Ez derdinane, lemin, lemin, lemin

Vatoğ: Hesê Çaqi

AX RINDEKA, MI AX

Ni buriyê ke to de
Nêzanen ke se biki
Memîradiye, dilber, memîradiye
Qıdaê tu bijî
Eke tu ke mîradina, ezî ki bêri uza
Zerrê ma de mîradiyais çinê bu
Ax rindeka mî, ax

Hewa bi tari, vore vorena
Çımê mî ser de şî
Yare key yena
Jü sarê mî estu, daim yare dîma
Îtha ra dot, rae koti re sona
Ax rindeka mî, ax
Tu gula sure be ki vore nêbena
Çê', tu ke ezrail bê, can nêcêna
Yare ewru hesar vînde
Bivoze itha, itha de vînde
Tu ki jê mî waştî nêvênena
Ax rindeka mî, ax

Puçê ipegi guretê pîra,
wertê yel u qomî de
Lawanta verdawa xu ser,
poro munetae boe danu
Nazlî yare gurete wertê Tırku ra
Çê', tersen ke peyniya xu cia biyaena
Ax rindeka mî, ax

Vatoğ: Hesê Caqî

RİNDEKA MI

Xu verdu ra, astora mın'a qırre
Yar yar kota ekın
Wiy, wiy, wiy
Bıderê tıfangê mı
Koê benamey mı rê biy ray
Rindeka mı, eman

Vêsan vêsan tu silt ki
Verê to de heyran bımani
Wiy, wiy, wiy
Çênê, tu ke yara rašta,
Reçberine ca verdi
Dewa sîma de naxır bırami
Rindeka mı, wiy

Ağaê Erzingani
Bar kerdu, sonu kou
Wiy, wiy, wiy
Ewru hewa xırabınu
Tersen ke vorenu
Vorenu, bena hit, nazli yara mı
Rindeka mı, oy, oy

Qısım kısım kısım
Ca demar demar
Şiaê, çım - buriyê tu
Çımê tu kemanê

Miyanê tüê'yê bari rê bibi kemer
Miyanê xo ra ke, kemer
Şikinu ra tu ez
Ez, ez, oy

Vatoğ: Hesê Caqi

DEWA MORKU

Serê banê Morku
Dewe, dewe
Dewa ma rê vanê, Morku
Dewe ra sonu, bira
Wae, Warê Beze re
Ezu sonu bira
Khilê, Warê Beze re

Vejinu diyar
Diyarê Gome kerti, ware
Khilê, khilê, bêrê
Bêrê, waê, bêrê, bêrê
Hala bêrê, na Gome maê kani
Bêrê, bêrê
Hala bêrê, bira, bira
Na Gomê maê khani
Peyê bonê ma de biyu khewe, birru hurdi
Çand serriu xebere çina
Elbet biyu khewe, birru hurdi
Birru hurdi
Bira, bira, bêrê
Bêrê, vêran biyu Gomê Çaqi

Vatoğ: Aliyê Hemê Caqi
Het: Dewa Morku

FINCANE (23)

Herê, waê, wa
 Gerisa verbe vae
 Ez ke nêmerdane
 Fincana xu remnen
 Ben Çê Memed Ağay
 Qalındê Fincana xu
 Danu astorê vîleşiy

Bînê dewe viyali
 Fincana mı tencık guret
 Şiye bînê mali

(...??)

Vatoğ: ?

Cıme: Xalıka Werde

Het: Dewa Qalçaire

23) Cı hêf ke Xalıka Werde na kılame tam niarde ra xu viri! Ma ra nia va,"cigeram, na lawıke honde yena mı viri. **Dewa Qalcaire de, waya Menceki, Fincane ser vajiya.** Kami vata, ezi ki nêzanen".

A DARE

A dare
Dara puçe
Zê a dare
Na hard ser
Acê nıkay

Vanê ke, vînde
Nafa ki vanê, bê
Şiyane wertê inu
Ne inu ez nas kerdane
Ne ki mı i

A dare
A dara puçe ki bîrnenê
Bêname, binê a dare de
Herê, erzenê ma ser
Nafa ki vanê, jü mezele
A mezele ki bêname
Ma ki kenê wele

Vatoğe: Besa Palbêxe

Ca: Palbêxu (Dewa Paşay)

Taw: 2009

ERO MİRCAN (24)

Mı va ke, ero Mircan, urze
 Urze, pia şime, sungu arikime
 Gırgoçini haê serê boni ra khurtnenê
 Urze, pia şime, sungu arikime

Ero Mircan, urze
 Mı be tu 60 serre qe nêda pêru
 Zerreqê Koê Îlaliye, urze
 Gırgoçini haê serê boni ra khurtnenê
 Ero Mircanê mı; urze, pia şime
 Şime, pia sungu arikime

Vatoğê: Xalika Werde

Ca: Dewa Cewdere, Qerebêl

24) Xalika Werde ni qesey mêrdê xu Mıstefay ser imıs kerdê. Sodır rew ra veng'a mêrdê xu dana u qeseyê ke cor derê, ni qesu ra ki mêrdê xu Mıstefay hesnena ya. Howa ke resm de asena, Xalika Werde ebe xuya.

CORU NİNA

Mekanê tu Estambolo
Zewq - neşe vanê, bolo
Ez feqiro, cêbê mî tholo
Coru nina, coru nina

Zaf rindeka, mî şaş kena
Xu dime ra ki kaş kena
Coru nina, coru nina

Na eteg, na fistana xo
Vera dîşmeni sûs dana xo
Derdê ma rê çare çino
Coru nina, coru nina
Derdê ma rê derman çino
Coru nina, coru nina

Sarê xo ciono, şono dewe
Şimon hata nê mê şewe
Derdi zerrê mî de biyê khewe
Coru nina, coru nina

Çime: Süleyman Solmaz, Ali Solmaz

Vatoğ: Anonim

Het: Qerebêl

YAZGULE

Şiliye vorena, şiliya veraşoni
Ezu gıran gıran şono diyarê boni
Mı va ke, Yazgula mı
Bia, xorê jü lewê pani
Va ke vınde, bêro linga malê şoni
Wiy Yazgul, wiy Yazgul

Mı va ke, Cibo bıra
Mı rê Yaze wazena, bıwaze
Tı ke Yazgule nêwazena
Ewraqe oncon Waliyê Sêvazi

Yazgule fetelina Qerezon de
Yazgula mı fetelina Qerezon de
Wiy, Yazgula mı
Wiy, cana mı
De bê, şime verê şoni

Çê', çê', şiliye vorena
Berezon ra
Yazgula mı fetelina Qerezon ra
Wiy, Yazgula mı
Can, Yazgula mı

Ez xorê kude - kude şıyo diyarê boni
Mı va, Yazgule mı rê wazenê, bıwazê
Nêwazenê, ewraqe don Waliyê Sêvazi
Yazgula xo rê bırrnon altunê Qazi
Wiy Yazgul, wiy Yazgul

Vatoğ: Alê Qadi
Het: Dewa Kosu
Çime: Aysela Alê Kose, Sultana Alê Kose u
Şeribana Memıki
Qeyıt: Tevfik Şahin

SEYIKÊ MA (25)

Mino nêtê kerdo
Ezu şono qurbetiye
Veciyo diyarê Gunaşe
Tirane amiye
Îstasyon de biye yawaşe

Nişto cı
Hevalon de biye yoldaşe
Wayi, wayi, wayi
Serdo, germo
Jü seyikê ma bi
Vanê, merdo

(.....?)

Vatoğ: Uso Qebedai

Het: Bekpar

25) Lazê Usê Qebedai Estamol de beno rameti.
Uso Qebedai ki na lawike lazê xo ser vanu.

ERÊ KHANÊ, KHANÊ

Rae yena, şona, raa Derê Xani
Rindeka mı', nata bê, xorê lewê pani
Ez to ra zaf hes kon, zê isonê khani
Mı to rê guretê, şalê na dukani
Ez to ra zaf hes kon, zê isonê khani

Mı to rê guretê, şalê na dukani
Erê khanê, khanê, şalvarê tu khanê
Ez to rê bicêri, newanê dukani
Erê khanê, khanê, şalvarê tu khanê
Mı to rê guretê, newê na dukani

Çênê, vaê yeno, vaê na poyrazi
Şaneno têla porrê tu, kerdo ğaz be ğazi
Amnon nao ame, şî; kewtime payizi
Mı ke veng'a cı da, xo fina nazi.
Erê khanê khanê, şalvarê to khanê
Mı to rê guretê, newê na dukani
Erê, khanê khanê, şalvarê to khanê
Ez to rê bicêri, newanê dukani

Şix vano ke, bira, nêşona mı vira,
Koti ke raştê mı bena, gonîa xo kon tıra
Fika xo çînta, verê cewî dera
Omrê mı qediya, pêro raya to ra.

Erê khanê khanê, şalvarê to khanê
Ez to rê bicêri, newanê dukani.
Erê khanê, khanê, şalvarê tu khanê
Tenê nata bê ke xorê lewê pani.

Vatoğ: Şix Mahmud

Het: Dewa Paşay

ERÉ YARÉ

Ezo amo diyarê dewe
kutiku kerdo hewe hewe
Çêber yake, bêri zerre
Nao ama, nê mê şewe

Erê heyi, yari yari
Ez qurbanê bejna bari
Erê yari, yari yari
Ez qurbanê miyanê bari
Çêber yake, bêri zerre
Kutikê dewe biyê hari
Çêber yake, bêri zerre
Nao ama, şono tari

Bê, pia şime diyarê gole
Dewe ewro biya thole
Bê, pia şime diyarê gole
Ewro dewe biya thole
Yemê Tuzla, Derê Sole
Rae yena, şona dewe

Erê yari, yari
Ez qurbanê bejna bari
Erê yari, yari yari
Ez qurbanê miyanê bari
Çêber yake, bêri zerre
Nao ama, şono tari

Nowa cor de yena, şona
Nêzu' ewro kata şona?
Nowa cor de yena, şona
Nêzu' uncia kata şona?
Dewe biya pîrrê şeytano
Ç1 waxto nina, nêşona
Wertê ma de şeytani estê
Ç1 waxto nina, nêşona

Erê yari, yari yari
Şix qurbanê miyanê bari
Erê yari, yari yari

Ez qurbanê bejna bari

Çêber yake, bêri zerre
Kutikê dewe biyê hari
Çêber yake, bêri zerre
Nao ama, şono tari

Vatoğ: Şix Mahmud

Het: Dewa Paşay

HESRETA MI

Biya adır, gına na zerria mı re
Çıtu biari ra zon, ax hesreta mı
Saê Pir Sultani, esqê Feratia
Çıtur biari ra zon, ax hesreta mı

Nêzon rozu vaji, qudretu vaji
Nêzan isyan vaji, nêzan hêf vaji
Nêzan dina newiye rê goçu vaji
Çıtur biari ra zon, ax hesreta mı

Ge ge bena qewğa de gonesure
Ge ge bena haştiya lızgê zeytune
Ge ge bena mucıla de hewesine
Çıturi biari ra zon, ax hesreta mı

Garip Şahin, hevali yenê vengê mı
Yenê, gos nanê ser, çiku derdê mı
Serba to çisenê, serba tu çişinê
Çıtur biari ra zon, ax hesreta mı

Vatoğ: Garip Şahin

Het: Dewa Morku

DEMENU

Demenu veciyay kou, çheku ra
Cenık u ciamêrd u çêneku ra
Hayderê apo, xalo, wa u bira
Hayderê, şime lewê Demenu

Demenu, way Demenu, Demenu
Hayderê, şime lewê Demenu
Aşira ciamêrdan u çêrana
Ez heyranê çêranê Demenu
Demenu vanê, teslim nêbenime
Ma serva welatê xu mîrenime
Mîrenime, ma hardê xo nêdanime
Hayderê, şime lewê Demenu

Demenu, way Demenu, Demenu
Hayderê, şime lewê Demenu
Aşira ciamêrdan u çêrana
Ez heyranê çêranê Demenu

Garip Şahin, bime wa u bira
Hiris u heşt nêsono ma vira
Îbê Seykhali, Hemê Cıbê Kheji
Hayderê, şime lewê Demenu

Demenu, way Demenu Demenu
Hayderê, şime lewê Demenu
Aşira ciamêrdan u çêrana
Ez heyranê çêranê Demenu

Qese u qeyde: Garip Şahin
Het: Dewa Morku

HAL SE BENO

Vore vora, nişangu de
Ezo şono raya to ra
Tu cion, şon na dewe ra
Hala meke, hal se beno

Vore vora, teber serdo
Derdê to zerrê mı werdo
Nêzon, ma Heqî rê se kerdo?
Hala meke, hal se beno

Tu zenguna, Alamanya de
Ez feqiro, dewa ma de
Çênê, kesi ra mevace
Hala meke, hal se beno

Vatoğ: Anonim

Het: Bekpar

Çime: Ergulê Caqî

Nia

Roz hao vejinu
Nau yenu düri ra
Mergu ser
Kou ser
Birri ser
Piyê mı şî
Maya mı şîye
Bînê na koy de
Şiya na viyale de
Ez nia teyna...

Bıraê mı şî
Maya mı şîye
Piyê mı şî
Ciranê mı şî
Bînê na koy de
Ez nia teyna
Aaax, aax...

Vatoğe : Xata Qadi

Ca : Dewa Kemu, 2006

NA ODA

Na oda ı di:
J mıstan di
Usar di
Amnan di
Paiz di
Na Oda,
Vore diye
Şiliye diye
Roz di
Na oda
Waxt hao sonu
Herbi v renu ra
Ma ki sonime
Benime sanıke
Na oda de, ma cı di,
Ma na oda de ı n di
Ro  ma na oda deru
Zerr  ma zerre deru
Na oda
Ma ra pia
Ebe ma ra
Bena sanıke
Rijina

Vato e: Xalıka Sadete
Ca: Dewa Cewdere

GERİB

Wayi, wayi, mı va, zerrê mı zon danu
Kertê Qerebêli rê roê mı sonu
Tecilê mino vêsae cı ra zaf yanu
Ğeribiye gırana, miyanê mı sıkıtu
Wela hardê xo rê ğerib mendu
De wayi, wayi, nu cı halu?!
Wayi, wayi, mı va, zerrê mı zon danu
Koo sipê yenu mı viri, ver de Otli Çıman
Heto jü Dındula, bîrrê Pilatanu
Deşta düze, iniyo serdın Tewrananu
De wayi, wayi, nu çı halu?!

Tumê şıay, kertê oraji, Nisanganu
Heto jü cerdu, warê Merxê Qumluğanu
Holikê cêri, holikê cori, pey de Xırxılanu
Caê ma warê khalık u pırıkanu
Wareo şirin, warê Otli Çımanu

Qese u qeyda : Beser Şahin
Het : Dewa Şaxku

PHEPUG

Dezena, vêsena, zerria mı dezena
Biya phepug kou ra, sewe - sodir wanena
Dezena, vêsena, zerria mı dezena

Yeman, yeman, yeman, yeman
Yeman, yeman, Berxe duman

Melema mı, maya mına
Melema derdê zerrê mına
To rê vaji, Qemberi vaji
Berxe waya xu, tornê tu vaji
Derdê wau u bırau vaji

Yeman, yeman, yeman, yeman
Yeman, yeman, Qember yeman

Senema mı, waya mına
Cigera waya mı dirbetına
Derdê cigera xo rê çizena
Hardo dewrê ra Qemberi pers kena

Yeman, yeman, yeman, yeman
Yeman, yeman, Berxe, yeman

Qese u qeyda: Beser Şahin
Het: Dewa Şaxku

XALIKA MI

Mı va, tı koti ra yena
Kata sona, xalıka mın'a kokıme?
Kata sona, daê?
Va ke, ezane miren
Xebera tu mı de çına
Nêwesane, biraê mı,
Xebera tu mı de çına
Sonu çand doxtoru
Mı ra vanê, yê tu qanseru
Biraê mı, qanseru

Mı rê çinu hewnê sewe
Nêzu', se benu, nu halê mı, bira, halê mı
Zerrê mı pırugınu, cigerê mı zon danê
Mı rê bıwanu, phepugê vera usari

Biraê mı, biraê mı
To ra ber kesê mı çinu, biraê mı
Ez kata şêri, bêkesane
Biraê mı, bêkesane
Ax xalıka mı, ax

Şiyane Elmanya, Emerika
Mı ra va ke,
tu çae ama, dermanê qanserı çinu, xalıka mı
Xora ke ez merdane, Uşênê mı,
ceneza mı berê dewe
Estamol de meverde
Hequ tala mı destanê keşi ver mekeru
Uşênê mı, biraê mı

Vatoğ: Kulani (Zaralı Hüseyin)

Het: Dewa Borku

KEMERO SURU

Bınê dewe kemere suru
Rindeka mı pey de munitu
U çıqa porru, rindeka mı porru
Nao ke ama, sonu tariyu
Roz kou ra sonu
Nêzu', nu halê mın u to rindeka mı se benu?

Mı va, çê sîma kotiu?
Rindeka mı, ez nêzanen
Cigera mı, ez nêzanen
Va ke, çê ma, sîma ra dotu
Tu çitu çê ma nêzanena?
Cigera mı, nêzanena
Ezı ki amane çê sîma, feteliyane
Rindeka mı, çê tu nêdi
Va ke, çê xu rotu
cigera mı, rotu

Çê sîmaê tezey nêzanen
Rindeka mı, kotiu?
Jükeka mı, kotiyu?
Amane, feteliyane, çê sîma nêdi!
Rindeka mı, nêdi!
A sewe tebera mendane
Verê dêsü de
Verê çêberu de
Vaze, Uşênê mı, vaze
Derdê tu giranê, derdê tu zafê

Vatoğ : Kulani (Zaralı Hüseyin)

RINDEKA MI

Ez ke şiyane boverê purdi
 Rinde yena hurdi hurdi
 Çıqqa rindek vıraştê, rindeka mı, çım - buri
 De bê, ricala mı, de bê
 Gonia xo de to ra ki

Mı va, bêri, tu bıwaji, piyê to ra
 Rindeka mı, piyê to ra
 Xora ke tu nêdawa mı
 Xu darde ken, riyê to ra
 Tu ki bê, namê xu yazmış ke
 Darê mezela mı ra
 Serê mezela mı ra
 Tu ki bê, namê xu yazmış ke
 Serê çêberê ma ra
 Serê mezela mı ra

Mı rê çinu hewnê sewe
 Nêzu', se benu, halê mı?
 Bê, destê xu destê mı de
 Qurbanê lesa rindeke
 Qurbanê lesa tenikeke
 Bê, destê xu destê mı de
 Qurbanê lesa barikeke
 Qurbanê lesa tenikeke

Uşên vanu, kata şiyane, tu tey beri
 Rindeka mı, tu tey beri
 Bê, destê xu destê mı de
 Kam qarinu, bıqariyu
 Rindeka mı, bıqariyu

Vatoğ: Kulani (Zaralı Hüseyin)

Het: Dewa Borku

RINDEKA MI

Rindeka mı niama
 Cigera mı jon dana
 Kes mı ra pers nêkenu
 Tu ça honde zaf şımena?
 Derdê mını gırano
 Roştia aşme to şanu
 Çênê, ewro çand rocio
 Mı rê şödır nêbenu

Sefer vanu, ezo şonu
 Reyna endi peyser nino
 Çênê, mı de qesey meke
 Piyê tu heredino

Vatoğ: Sefer Tunç

Het: Bekpar (Gomê Memed Ağay)

MI EWRO HEWNÊ DIYO

Mı ewro hewnê diyu
 Hewnê mını, hewnê şewe
 Çênê, balişna mı be tu ki arda tèlewe
 Nêrê, heyi, heyi, heyi
 Melema mına, heyi
 Cigera mına, heyi

Nêrê, vono, vano, to rê vano
 Melema mı, to rê vono
 Çênê, zê phepugi na usari
 Ca ca vındono, wanono
 Çênê, binê dewe çair u çimen
 Melema mı, çair u çimen
 Cênê, destê xu ki destê mı ke
 Na memleket ra vecime, şime

Nêrê, vono, vono, to rê vono

Melema mı, to rê vono
Wiy Melema mı, to rê vono
Çênê, zê phepugê na usari
Ca ca vindono, wanono

Çênê, binê dewe lewê çitu
Wiy Mela mı, lewê çitu
Çênê, vono, yare kincê rae mı rê şûtê
Wiy Melema mı, vono, şûtê
Nêrê vono, vono, to rê vono
Çênê, zê phepugê na usari
Ca ca vindono, wanono

Vatoğ: Sefer Tunç

Het: Bekpar (Gomê Memed Ağay)

NÊRÊ HEYÎ, HEYÎ, HEYÎ

Mı ewro hewnê diyo
Melema mı, hewnê şewe
Çênê, balişna mın u to ki arda têlewe
Nêrê heyi, heyi, heyi
Melema mına, heyi
Nêrê heyi, cigera mına, heyi

Nêrê, heyi, heyi heyi
Ez qurbana porrê peyi
Nêrê heyi, heyi
Melama mına, heyi

Nêrê, vono, vono
Melema mı, to rê vono
Hequ tala di-rê serri omır do ma
Çênê, dem u dewran bîramime

Nêrê heyi, heyi, heyi
Melama mına, heyi
Nêrê heyi, heyi, heyi
Cigera mına, heyi

Nêrê heyi, heyi, heyi
Ez qurbanê porrê peyi
Nêrê heyi, heyi
Melema mîna, heyi

Çêber de kôtu zerre
Ricala mî howa soci ver de
Çıtu ke ez şêmige ra kôtu zerre
Çite arde ra surata zerde ser de

Nêrê heyi, heyi, heyi
Ricala mîna, heyi
Nêrê heyi, heyi, heyi
Ez qurbanê porrê peyi
Nêrê heyi, heyi, heyi
Melema mîna, heyi

Vatoğ: Sefer Tunç
Het: Bekpar (Gomê Memed Ağay)

VAR GÎT DILO

Dost be dostan bêwar nabî
Dost be dostan bêçar nabî
Rîya Xadê bêyar nabî
Var gît dilo doste, yare

Dost bê dostan yadê raxe
Hem baxçe ye hemî bağ e
Hem sultan e hem çirağ e
Var gît dilo doste, yare

Dostê sağê li rev hev in
Hem bi ro ne hem bi şev in
Kar û zarar tev bi hev in
Var gît dilo doste, yare

Bazar kî xe çêkim ji dostan
Be hev geşînîm deh û du hostan
Ez dertlî me, derman ji dostan
Var gît dilo doste, yare

Rîya dostan rêke pan e
Dil be dostê xe dizane
Şeş cîhet û lamekan e
Var git dilo doste, yare

Raya Xadê rêke düz e
Em çi dibêne, ew dibîze
Dertlî dostan Seyd Ezîz e
Var git dilo doste, yare

Gotin : Seyd Ezîz
Herem : Gunde Mecîd
Çavkani : Îbrahim Dede
Tomar : Tefîk Şahin

GULE

Hay wer hay wer hay gule
Gul dotmama bavemînê
Gul nasiba canemînê

Gul çu berya va wî zenan
Şîngîl ketyê de bızınan
Gul çî bîriya gîskan
Şîngîl ketye hîngîlîskân

Hay wer hay wer hay gule
Gul dotmama bavemînê
Gul nasibe canemînê

Gotin : ?
Herem : Gunde Canbegan, Qoçgiri
Çavkani : Xaltî Cebo
Tomar : Tefîk Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

TÜRKÇE DOĞAÇLAMA ESER

(Dıbe) Baxçan içinde gezdirdim
Hem oxudum hem yazdırdım
ben nere gittiysem kötü kader
benim önümü kestirdi
sabax kalktımserinde
of çektiğim derinde
ben nere gittiysem kötü kader benimle gelirdi.
armut dalda durur
her birinin gurbeti çıkmaz hapis kalmış bir yerdedir
ere wıy lımın bir yerdedir bir yerdedir

Söyliyen : Cebo Hala

Yer : Gunde Canbegan, Qoçgiri

Kayıt : Tevfik Şahin

Çeviri : Sunal Erdoğan

KINIM KINIM

Kınım kınım direj nabım
Zere zerrê bozmuş nabım
Ağa te ber ranabım
Paşa te cêvab nadım

Kın kuştinê bı xençere
Dewa kine dâra terrê
Kınım kınım direj nabım
Zere zerrê bozmuş nabım
Ağa te ber ranabım
Paşa te cêvab nadım

Kın qır seksen perê
Fistan derkêt ser kemere
Wıy kine kınım kınım direj nabım
Zere zerrê bozmuş nabım

Gotin : Anonim?

Herem : Gunde Canbegan, Qoçgiri

Çavkani : Xalti Cebo

Tomar : Tevfik Şahin

Werger : Sunal Erdoğan

GULE

Hay wer hay wer hay gule
Gul dotmama bavemine
Gul nasiba cane mine

Gul çu berya va wi zena
şingil ketye wa bazinan
hay gule gule gule le gule gule gule

Gul çu zerya way giskan
şingil ketye wa hingiliskân
hay wer hay wer hay gule
gul dotmama bavemine
gul nesiba cane mine
hay le gule gule gule

Gotin : Anonim?

Herem : Gunde Canbegan, Qoçgiri

Çavkani : Xalti Cebo

Tomar : Tevfik Şahin

Werger : Sunal Erdoğan

JURDA HATİ

Jurda hati dadıbirı
Sılav nadê radıbirı
Dîl akıl (cîp) têmam nekır
Dest mal gırtı berda jeri

Jurda hati dadıketû
Şev lı nav nıgan dadıketû
Ge go wıy lımıne xuçke go xalî lımıne
Jınıke go meke bıla bukujîn
Hewye têne seremınê

Jurda hati dinik dinik
işlik surîk yaxe çinik
deste xwe destemınkê
Em jı herın baxçe hûnık
Le Gule Gule Gule gule
Le Gule Gule Gule gule

Ro kî xwe da dıbe çıma çıma
ser qanikê doldırçıma
ez lı rındıkan nezevcime
lı çırkinan canalicime
Dıbe gunde me (yar) sed xaneyê
Gunde kû sevgiliya tune ew jı xırabeye
Ere Gule Gule Gule gule

Jeli hati hem bı dıle
Seri şuştiye porî şılê
Le le rinde bıla rındıyate kure te buxe
Te dıle mın kûl kırıye
Le lele Gule Gule Gule Gule.

Gotin : Anonim?
Herem : Gunde Canbegan, Qoçgiri
Çavkani : Xalti Cebo
Tomar : Tefvik Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

VAR GÎT DILO

Doste dostan bewar nabi
Doste dostan beçar nabi
Riya Xade be yar nabi
Var gît dîlo doste yarê

Dost bî dostanra bî yağê
Hem baxçeye hem bağê
Hem Sultanê hem çirağê
Var gît dîlo doste yarê

Doste sağê lî rê hêwin
Hem bî rone hem bî şewîn
Kâr û zerar tew lî hêwin
Var gît dîlo Doste yarê

Bazar ki xwe çekim jî dostan
Bêhewgeşinim dewdu hûstan
Ez dertlime derman jî dostan
Var gît dîlo doste yarê

Riya Xade rê ki pane
Dîl bî doste xwe dizane
Şeş jî hevt jî lemekanê
Var gît dîlo doste yarê

Riya Xade rê ki dûze
Em çî dibene ew dibize
Dertli dostan Seyd Ezize
Var gît dîlo doste yarê

Gotin : Seyd Eziz
Herem : Gunde Mecid, Qoçgiri
Çavkani : İbrahim Dede
Tomar : Tevfik Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

Türkçe çevirisi

VAR GİT DİLO

Dost dostan gayrısına inanamaz
Dost dosttan geçmez
Tanrı yolu yarsız olmaz
Var git dılo dosta yare

Dost dostun yolunadır
Hem bahçedir, hemde bağı
Hem sultandır hem çırağı
Var git dılo dosta yare

Dostlar sağken beraberler
Hem gündüzü hem gecesi
Kârda, zararda beraberler
Var git dılo dosta yare

Dostlarımla bir pazarlık edeyim
12 ustaya kavuşayım
Ben dertliyim, derman dosttan

Tanrı yolu düz bir yoldur
Kalp dostunu bilir
Altı cihet, lâmekandır
Var git dılo dosta yare

Tanrı yolu düz bir yoldur
Biz ne desek o duyar
Dertli dostlar Seyd Eziz'dir
Var git dılo dosta yare

Söyliyen : Seyd Eziz
Yöre : Mecid Köyü
Kaynak : İbrahim Dede
Kayıt : Tevfik Şahin
Çeviri : Birsan Şahin

ZERE

Malan barkîr goç yermiş bû
 Bejna rındık sâllemiş bû
 Gotin rında te newxaşê
 Kêzebi gurçê mın kopmiş bû

(Le le) Zere zere zere
 Ez qurbanê porê zerî

Malan barkîr çûni wâre
 (Rındık) Tu nivani were malê
 Ez têra danim goştê kâro
 Tu mıra (Dêng ke) sînge bêran

(Le le) Zere zere zere
 Ez qurbanê porê zerî

Gunde hember gundeme ye
 Kê kî tune sed xaneyê
 Gunde ku yaramî tê da tınne
 Ew gunda ji xırabeye

(Le le) Zere zere zere
 Ez qurbanê porê zerî

Şilî dibarî şevîk reş ê
 Ber pîşte da şelî besê
 Ez peşdikim rındiya xelkê
 Rındiya te mıra bese

(Le le) Zere zere zere
 Ez qurbanê porê zere
 (Wîy daye lîmîne ez dertlime
 Lî mın bawo kî yane ez yaralimê
 Welê derdo derdo)

Gotin : Meme Ceti
Herem : Dewa Pasay, Qerebel
Tomar : Tevfîk Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

HETÊ DÊSIMÎ DE LAWIK U KILAMÊ KE QOÇGİRİYE SER VAJİYÊ

ARDÊ MI QEDİYÊ

La-lao ardê mı qediye
Çı wele be xo ro kerî
Rocê, dı roci nia ke xo rê morabaine bıkerî
Seri ciranan'a nan dên kerî

Cênike vana: "mormek mı çial sano ro, afkên tey çino, vera sodırî ez se bıkerî?"
Mormek cı rê vano: "erê, bê to xo rê efkar meke!
Ezo vilê xo çewt kerî,
sêrî, ke dano Qoç Ağa, uskirê cı ra dên kerî"

Mormek cı rê vano: "erê, bê, to heqa xo mı ra helal ke, çar bızê ma estê, dı tenon
beri bıroşi
Erê, çar qurison cêbê xo kerî, welaton ser de sêrî"
Lemin derdo

Cênike vana: "mormek, tı ke sona Qeyseriye
La-lao tu Tırki nızana, xorê xo bıçarne yemê Qoçgiriye!"
Lemin kheko, lemin derdo

Vatoğ : Xıdıro Dawulci (Hıdır Akgül)
Het : Pulur (Vacuğe)
Nuştoğ : Mesut Keskin

QIMIL EZİZ (26)

Ondêr Derê Ali Boğaziyo, bıra, eve kaşi
Ewro birriyê ra, şiyê virêniya tavuru,
Di-rê mordemê başi
Bêrê, şime diyarê Ali Boğazi ra gos dime,
Cengê Tırk u Qızılbaşi
No cengê ma, mendo ro cengê Eba Muslîmî,
Sey Bertalê Qazî, Celalê Aliyê Avaşi

Ondêr Derê Ali Boğaziyo, bira, eve şüye
Ewro ma dayme arê, kerdime zerrê Ali Boğaziye
Hirê asm u nême paizo, ma tijia Heqî ve çısmu nêdiye
Ma va, belkiya aşiri danê ma, imdadiye
Çê vêsau ma sero kerdê, leminê, bêbextiye.
Ondêr Derê Ali Boğaziyo, bira, eve kemero
Vano: seşti tiyarey tesbit kerdê,
Peroz u pesewe eve ma sero.

Aşirêne, çüyê Heqio sima ver de
Kam hirê asm u nême,
Ordiyê dewlete de dano pêro?

26) Qımıl Eziz: Qoçgiriye de, dewa Bıldırcine de ama dina. Ebe xu ki Elewi u Tırkmenu! 1918 de, albazê Memed Ali Cıgiji bi. Cengê Qoçgiriye de xeylê xo ver da. Ko ra mend. Qoçgiriye u Dêsim de serba welatê xo can da, bi seyid.

Derê Ali Boğazi ver de sono, hêniyo
Ewro bayrem kewto wertê ordiyê dewlete
Vanê, Qımıl Eziz kişiyoy
Merdena Qımıl Ezizi ra avê hêfê Qımıl Ezizi cêriyo.

Dêrsım ra nustoğ Cemal Taşı mı rê qesey kerd:
Kamılanê Dêsim qesey kerdene. Vatêne,
“Qımıl Eziz ke kotêne ceng, pesew u peroc vera dısmeni tıfang estêne. Eke uştêne ra, paltoê xu sanêne ra. Palto ra qersuni gınêne war! Qımıl Eziz ser hikmete biye.”

Nu qeremane gırs çıtu bi seyid?
Kıtabê xu de nustoğ Nuri Dersimi, seyid biyaena Qımıl Ezizi ser nia nusne kerdu:

‘Kot bextê Dêsimi u itha de ses serri vera quwetanê Tırku kot mıcadele. 1926 de ebe aşira Qocu vera quwetanê Tırku Dêsim de dewamê cengi kerd. Çı hêf ke pilê aşira Semkızı Heyder, Balızu ra xain Eyib, Tırku de phışti girê dê. Qereman Qımıl Ezizi tumê Qolce de mufrezê Tırku tam hêsir guretêne ke, xainu hetê pey ra nanê pa u na mıdet de Qımıl Eziz seyid gınenu waru.

Seyidbiyaena Qımıl Ezizi ra tepia murfezê Tırku dormê xo ra (muhasara) xeleşiyê ra. Qatılê biraê xu, xain Heyder u namerd Eyib na bêbextine ser waliyê Elezizi Ali Cemal u hetê qumandar Heyderi ra haleta cênê.’ (27)

27) Şêr ke (nia de): Kürdistan Tarihinde Dersim. Nuri Dêrsimi. Komkar Yayınları. 1. Baskı. Pelge:65

KILAMÊ KE TAM ARAZE NÊBIYÊ

Baba Terrîk

Dewa Morku ra Ap Îsmail (Îsmail Yüksel) qesey kenu:

“Ez dewa Morku ra, lazê May-May, Îsmail. Baba Terrîk kewraê minû, ez pêşê i derane. Ez qurbanê i bi. Baba Terrîk rozê ama çê ma, paizo peyênu, soba ki vêsena. Ama lewê soba de nişt ru, tenê xu kerd germ. Tenê ke vinet, masa adiri esta, masa adiri kerde xu dest u masa cınite va ke:

Terrîkê hoy hoy
Terrîkê can can
Terrîkê hoy hoy
Terrîkê can can

Cereza qizan
Dendikê gozan
Xorina xortan
Genimê gortan

A waxt (1945?), ni qesey mî cî ra gureti, kerdî ezberê. Baba Terrîki na lawîke derg vatêne. Cî estu ke mî viri de honde menda. Rozê ki dewa Qalcaire de, veyvê Alê Same, veyvê Feyzulai bi. O veyve de dewîji amay têlewe.

Apê mî Îzet uşt ra, şî lewê Baba Terrîki, dest phaçî kerd, jû bardağ reqî da cî. Baba Terrîki ki va:

‘Tu ki rind zanena ke ez nêsimen. Hema, xatirê to ra ni bardağî simen.’

Werte ra, nê mî sate vêrde ra ya ki nêverde ra, Baba Terrîki motê hardi bi. Uza de mîleti Baba Terrîki ra pers kerd, va:

‘Babaê mî, se bi?’ Bava Terrîki ki va ke,

‘Qulpîka mîn’a tîrsîke heni ke yena we, van, itha ra sîpîrmîş bi, şêri Rusya.’

Lewê soba de puç bi, lewê soba ra jû puç guret. Puç kerd xu dest, şî, kot virêniya govende. Heni ke kay kenu, yaman Allah...

GULIZARE

Meşte Meşte
Xebere kote deşte
Va ke, mı engaji taşte
Xebere diye mı, mı va
Guluzare waşte
Zerria mına bele tey taşte
Çê ma dı cami
Vera dewe meğelê mali
Zerria mı kota Gulizara Ali

(.....?)

Vatoğ: Hesê Musay
Çime: Sema Çaqi
Het: Dewa Borku
Qeyd: Sercan Yütsel

Dewa Çewdere ra, xalika Wake qesey kena:

“Dewa Deri ra Wel bi (Welê Silê Seme). Zerria xu kota Xanîme. Xanîme ki dewa Cewdere ra, çêna Rızaê Sîtia.”

Bînê Cewdere de caira mile
Xana mı sarê xu şütü, ebe çile
Ez qurbanê a mae bi
Tu mı rê kerda pile

Sersebetê Xana mı
Mîcê Cewdere
Pu lozinga i ra bîwanu

(....?)

ÇÊNA XIDÊ XURÎ

Vore vorena, hurdi hurdi
Zerria mı kota çêna Xidê Xuri
Honde ke amane, şiyane,
mı ra nêmende cîtê lekaşi

VORE

Vorê vorena qırazu ra
Rında mı fetelina vırazu ra
Cımê piyê xu sere
Jübini nêvenenime asmu ra, rozu ra

Verê çêberi de cıftê çami
Mı ke fitike cınite, bê verê cami

Vatoğ/e:?

Çıme: Mesutê Çewdere (Mesut Gülkanat)

ERÊ ÇÊNÊ, ÇÊNÊ, ÇÊNÊ

Tu ke tha ra şiya, rındê
Pay na hardê sîma nêdan
Dina alem bihesnu ke
Tu derd kerdi zerrê ma, çênê

Ere çênê, çênê, çênê
Mı xu vira meke, çênê
Ez ke amane dewa tu
Ez ke amane warê tu
Mı meymanê xu ke, çênê

Hard - asmên ke pêresu, çê'
To ra destê mı nêbenu

Rozê amane tu beri
cigera tu zon du,
cigera tu zon du, çênê

Erê çênê, çênê çênê
Mı xu vira meke, çênê
Ez ke amane dewa tu
Ez ke amane warê tu
Mı meymanê xu ke, çênê

Nêşkin to ra se vajêri
Tu biya veyvika sari
Dina mı ser biye tari
Bena sebebê mı, çênê

Erê çênê, çênê, çênê
Mı xu vira meke, çênê
Ez ke amane dewa tu
Ez ke amane warê tu
Mı meymanê xu ke, çênê

Vatoğ : İrfan Pelit

Het : Dewa Pile

Qeyd : Fewziyê Mamê Mışi (F.Kaya)

VORE

Vore dariya we
Endi usaru
Kınc-kolê xu aride
Şime warê kou

Yarê, yarê, yarê
Yara çımzelale
Yarê, yarê, yarê
Yara çımgolale
Leçege wedare
Xorê lewê pani
Dıstarri boncime
Destê tu mı gınu
Şime kou ser de

Vazê, xoji be ninu

Yarê, yarê, yarê
Yara miyanebari
Porê xu sane ke
Şime veyvê sari

Vatoğ: İrfan Pelit

Het: Dewa Pile

Qeyd: Fewziyê Mame Mîşî (F.Kaya)

ĞEZAL

Ez se bıkeri?
Xo berzi çhemê Muzırî
Heta hazar serre tım mı bero
Bero owa derya u dengızı
Wertê hezar mosu de ero to bıcêrî
Koti ke çiyô rindek di,
vacî ke;
Na Ğezala mına.

Waê xo
Bıraê xo
Khalık u dêka xo
Piyê xo
Maa xo kerde vindi
Xo kerd vindi
Xo vira nêkerd
Ez beşe nêkon to xo vira kerî
Nê nê, ğezal;
Mı ke tı kerda xo vira
Va çhemê Muzırî mı bero
Çhemê Feratî de têmiyo' kero
Va mosê Muzırî
Mosê Feratî
Mosê dengızı
cesedê mı borê
Na dina ra mı pak kerê.

Vatoğ: Hıdır Karakuş (Xıdır)

Het: Dewa Ateşo

BEN GİDİYORUM DERTLİ DERTLİ

Gel şu gönülü biçeyim
Bu güzellik geçer bir gün
Alem parem parem olmuş
Ali sırrını açar bir gün
Yiyip yedirmek hoştur
Dayan dertli direk taşır
Can dediğin huma kuştur
Kuş kafesten uçar bir gün

Yiyip yedirmek ademdir
Kısmet veren bari Hûda'dır
Göl geçen yeşilli Adem'dir
Bizi eker biçer bir gün

Dal başında yeşil yaprak
Yeraltında kendini yırtmak
Bastığımız kara toprak
Boyumuzdan aşar bir gün

Bir gün xenaye gördüm düşümde
Baykuş mezarın başında
Garip garip öter bülbül
Öter bülbül

Bu dünyada vefat ettim
Ben gidiyorum dertli dertli
Özüm hakka teslim ettim
Ben gidiyorum dertli dertli

Gene geldi kankardeşlerim
Aydından donup soydular
Tenim teneşura koydular
Kankardeşlerim dertli dertli

Tenim teneşurdan kaldırdılar
Bir cansız ata bindirdiler
Musallama indiriyorlar
İndiriyorlar dertli, dertli, dertli

Hocalar yazar yazım

Hakka tılsımlı yazım
Mümin müslim kılın cenezam
Kılınlar dertli dertli

Beni musallemden kaldırdılar
Bir cansız ata bindirdiler
Muhabereme indiriyorlar
Dertli dertli dertli

Bir karanlık dam yaptılar kapısı yok
Bacası tuttular
Beni koyup gittiler
Yalnız başıma kalıyorum
Dertli derli dertli

Kaynak : Pir Sey Memed Ali (Mencek)
Yer : Dewa Qalçaire (Kanlıçayır)
Kayıt : Hemê Alê Daşı (Ahmet Taş)
Arşiv : Nurettin İnce (Pir Sey Memed Ali torunu)

SEYİD MAMUD HEYRANİ

Ceddi Bab'dır, Seyid Mamudê Heyrani
Yüzünü görenler neyler bayramı
Ağzının içi dört kapılı deryayı
Deryasını örtmüş Heq Sübhan Allah

Çok göresim geldi Hüsni Dede'yi
Kapına qul eyle beyri cezayı
Bir canım var yollarına fedai fedai
Qulundur Heq Sübhan Allah

Cemali görünce aşık olmuşum
Cemalin nurdur, Heq Sübhan Allah
Muhabbetlerine mevsim olmuşum
Muhabbetin nurdur, Heq Sübhan Allah

Selvi boyun pek uzundur, benzer çınara
Dönmem iqrarından, olsam tek pare
Gizli sırlarımı demem, exyare
Oturunca sanki bir nur oturur
Cümle dertlileri çeker getirir
Şıfası çok boldur, Heq Sübhan Allah

Yüklemiş göçünü gider Ali'ye
Şekli benzer Hacı Bektaş-ı Veli'ye
Sözü geçer ululardan uluya
Nufusu keskindir, Heq Sübhan Allah

Çok göresim geldi Hüsnü Dede'yi
Kapına qul eyle beyri qedayı
Bir canım var yollarına fedai

Çoktan beri ben pirime hasretim
Gönlüm Şah-ı Merdan aşkına
Arasam izlerini nerede bulurum
Bulaydım Şah-ı Merdan aşkına

Tariqat elmiyenin cildini yutmuş
Marifet eline göz gönül katmış
Muhammed Ali'nin domane tutmuş
Tutaydım Şah-ı Merdan aşkına

Söyleyen: Hesên Dede (Şükrü Dedenin oğlu, Seyid Mahmud Heyrani'nin torunu).
Kayıt: 07/2007 (İstanbul)

MEYMANLAR

Bugün gönlüm şad oldu
Meymanlar bize sefa geldiniz
Canlar merhaba
Meymanlar bize hoş geldiniz
Dostlar merhaba
Kalktı gam - kasavet
Bahar yaz oldu
Meymanlar bize sefa geldiniz
Dostlar merhaba
Meymanlar bize hoş geldiniz
Canlar merhaba

Tanrıya yalvarın misafir gele
Yalan yazık deme, yüzümüz güle
Büyük küçük, hep sözü bile
Meymanlar bize sefa geldiniz
Dostlar merhaba
Meymanlar bize hoş geldiniz

Canlar merhaba

Meyman dedikleri kaya gülüdür
Meyman ev sahibinin gonca gülüdür
Meyman Heq Muhamed Ali'dir
Meymanlar bize sefa geldiniz
Dostlar merhaba
Meymanlar bize sefa geldiniz
Canlar merhaba

Pir Sultan Abdal'ım haktan gele
Gelse bize gelse
Misafir nasibni getirir bize
Misafir Ali'dir öz kalbin bile
Meymanlar bize sefa geldiniz
Canlar merhaba
Meymanlar bize sefa geldiniz
Dostlar merhaba

Kaynak: Memê Çeti (Mehmet Mutlu)

NE FAYDA

Melullenme gönül, bir gün ölürsün
Bir vakitten sonra kendine gelirsin
Ettiğin işlerden pişman olursun
Pişmanlıktır ele geçer, ne fayda

Akan çaylar senin olsa, ne fayda
Dünya malı senin olsa, ne fayda

Bir gün seni götürürler senin evinden
Hakkın kelimini kesmeyin dilinden
Kurtuluş yoktur ezrailin elinden
Dünya malı senin olsa ne fayda
Akan çaylar senin olsa ne fayda

Gitme Didar gitme, sana sözüm var
Güvenmeyin, dünyada uşağım var
Bu dünyada dört-beş eşim bezim var
Yer altında bir metre toprağım var
Dünya malı senin olsa ne fayda
Sözler çoktur, sözümü tutmazsın

Helal - heram deyip geçme
Hakkın büyüğünü yeme

Pir Sultan'ım belim büküldü
Ağlıya ağlıya gözlerimden yaşlar döküldü
İşte dünya malı böyle
Ağladım, gözlerimden yaşlar döküldü

Kaynak: Apodi

Ca: Bekpar

DERMAN

Alçaktan yüceden yatan erenler
Ayrılık derdimin dermanı nedir
Önümüzde giden Hozatlı Hızır
Ayrılık derdinin dermanı nedir?
Ali, Ali, Şahım Ali

Deryanın yüzünden döner üç gemi
Yiyelim, içelim, sürelim demi
Deryanın bekçisi ol Hızır Nebi
Ayrılık derdimin dermanı nedir?
Ali, Ali, Şahım Ali

Deryanın dibinde ufacık damlar
İçinde oturur ne güzel canlar
Deryanın bekçisi Oniki İmamlar
Ayrılık derdimin dermanı nedir?
Ali, Ali, Şahım Ali

Ak sedeler giyinmiş, incedir beli
Severim candan, şirindir dili
Tanrının aslanı, Şah-ı Merdan Ali'dir, Ali
Ayrılık derdimin dermanı Ali'dir Ali

Zeynel Abidin'le zindana düşer
Bakır kazanında kaynayıp pişer
Cafer ile yedi deryayı geçer
Gülşen bahçesinde döner Şah deyu deyu

Kazımla irişir gevheri kana
Rıza ile girer hal meydanına
Sekiz üçmak hak irfanına
Didarı seyr eder, döner Şah deyu deyu

Muhamed Taki'den bulur imanı
Ali Naki kaldıra zan gümanı
Askeri Mehdi sahibi zamanı
Kalbde mihman eder, tutar, Şah deyu deyu
Gönülde küs gezer iken
Yer - gök kurulmadan suda yüzer iken
Kandildeki nurdan okur gezer yazarken
Aşkın bağrımı ezer, giderken ya Ali

Söyliyen: Turabi Dede
(Turabi Yolalan, Balê Welatiji'nin oğlu)

MAHMUT BEY – HALİMA XATUN

Koçgiri beylerinden Haydar Bey'in kardeşi olan Alişan Bey vardır. Alişan Bey'in oğlu **Mamud Beg** yakışıklı ve de çok mert biridir. Zaralı bir **Türk kızı olan Halima** o yıllarda (1900) Koçgiri önderlerinden Mahmut Bey'e aşık olmuştur ve aşağıda söylenen türküyü Mahmut Bey üzerine söylemiştir.

MAMUD BEG – HALİMA XATUN

Yağmur yağar, süzülür
Atlar yola düzülür
Emir haktan yazılır
İş paşadan bozulur

Ölürüm yar, ölürüm
Kürt begini de alırım
Konağa da gelin olurum
Zara'ya da tel veririm

Korkutun yanı kenger
Aman çoban, sürüyü dönder
Kurban olurum İzet Beg'e
Mamud begi tez gönder

Ölürüm yar, ölürüm
Kürt begini de alırım
Konağada gelin olurum
Zara'ya da tel veririm

Yumurta aldım, saattım
Kabuklardan ev altın (?)
Mamud Beg bir ağadır
Ben de Halima Xatun

Ölürüm yar, ölürüm
Kürt begini de alırım
Konağa da gelin olurum
Zara'ya da tel veririm

Kaynak: Xalka Wake, Dakıla Dile
Ca: Dewa Çewdere, 2013 .

SILA

Dursun Çavuş derim sana
Gel, eziyet etme bana
Belki yaramadım sana
Gönder ki gidem sılama

Kötülük bilmiyor özüm
Durmadan ağlıyor gözüm
Sana çetin gelir sözüm
Gönder ki gidem sılama

Örümceler kızar bana
Durmadan mektup yazar bana
İşte kuyu kazar bana
Gönder ki gidem sılama

Fakirlikten gayrı
Haklı - haksızı ayırır
Yetimlerin bahtı ayrı
Gönder ki gidem sılama

Sılam bağrımı deldi
Durmadan tütüyor tel de

Kırık saz ile iki perde
Gönder ki sılama gideyim

Söyliyen: Ağaê Gildo (Genco Özkan, Mescid köyü)

KARA TRENDE YOL ALIYOR CÜREKTEN

Kara trende yol alıyor cürekten
Oturdum da bir of çektim yürekten
Dediler ki yarın bu yıl gelmiyi
O da benim gibi yansın yürekten

Keklik gibi taş başına oturdum
Ben derdimi cümle aleme yetirdim
Gel vefasız, biraz merhamet eyle
Senin için ben aklımı yitirdim

Kara tiren yol alıyor cürekten (29)
Ayrı kaldım nazlı yarimden
Dediler, nazlı yarın gelmiyor
Şah İsmail'im, ölüyorum efkarımdan bu sene

Söyliyen: Saismail

Yöre: Dewa Ateşu (Alıçeski köyü)

29) Cürek: Sivas'ın Divriği ilçesine bağlı bir köydür. 1938 yıllarında oldukça işlek bir yerdir. 1938/1985 yıllarında Etibank tarafından işletilen ve mülkiyeti Erdemir A.Ş. ait bir maden ocak yerleşim kasabasıydı.

DILOY

Giderim giderim giderim
Giderim de yolum yan gelir
Oy oy oy
Diley diley diley

Nazlı yarım aklıma gelince
Yüreğimden kan gider
Dıloy dıloy dıloy
Yarım aklıma gelince
Yüreğimden kan gider
Dıloy dıloy dıloy

Kazın da mezarımı dört yol üstüne
Dıloy dıloy dıloy
Dostlarım gelip geçtikçe
Belki bana can gelir
Dıloy dıloy dıloy dıloy

Nazlı yarım gelip geçtikçe
Belki bana can gelir
Dıloy dıloy dıloy
Dıleeey

Erzurum dağlarınada kara gidelim
Dıloy dıloy dıloy
Ayvadan usandım
Nara gidelim
Dıloy dıloy dıloy
Dıleeey

Bu diyarın da güzelleri gönül eğlenmez
Dıloy dıloy dıloy
Eeeey
Bu diyarında güzelleri gönül eğlenmez
Dıloy dıloy dıloy
Eeeey

Söyliyen: Anonim

Kaynak : Hesê Ağay (Hasan Toprak)

KÖYÜNÜ KİME BIRAKTIN

Neresi vatanın, yurdun
Sen köyünü kime bıraktın?
Kaçıp gurbet elde durdun
Sen köyünü kime bıraktın?

Unutmuş dağ taşlarını
Boyalamış kaşlarını
Ne tez kestin saçlarını
Yar, köyünü kime bıraktın?
Ayıptır bunu yapmayın
Köyünüzü unutmayın
Boşa benlik yaratmayın
Dost, köyünü kime bıraktın?

Köylülerin allı pullu
Köyde duran Allah kulu
Çoşkun sevmez İstanbul'u
Sen köyünü kime bıraktın?

Mamud sevmez İstanbul'u
Sen köyünü kime bıraktın?

Söyliyen: Mamud Çoşkun

Yöre : Qerebêl

Kaynak : Süleyman ve Ali Solmaz

AX GELESİN DOST

İnceden inceye yürek sızlar, yar
Sen gidince vêran oldu buralar, dost
İntizarıma da dayanmıyor şu dağlar, vay
Perişan haldeyim, ne olur gelesin, yar
Gelesin, can
Gelesin dost, gelesin

Gittin yad elleri kendine yurt ettin, dost
Çekilmez ayrılık, bana dert ettin, can
Ölürsem de zalim sebebim sensin, yar
Perişan haldeyim, ne olur gelesin, yar
Gelesin can, gelesin

Aaax
Kötü haldeyim ne olur gelesin, dost
Sen de ne olur esirgeme dermanı, yar
Gel bu halde kurtar bu Süleyman'ı, dost
Perişan haldeyim, ne olur gelesin, yar
Gelesin can, gelesin

Aaax
Perişan haldeyim, ne olur gelesin, yar
Gelesin, can
Gelesin, dost

Söyleyen: Süleyman Solmaz

HATIRLA BENİ

Köyde kalmış iki koca
Yanmaz ocak, tütmez baca
Koyun yaydığım yamaca
Gittikçe hatırla beni
Oturduğumuz yamaca
Baktıkça hatırla beni
Dumanlı dağlar aşarım
Şu İngiltere'de yaşarım
Bensiz dinmez gözyaşların
Sildikçe hatırla beni

Ben giderken yaralandım
Derd üstüne derd bağladım
Dünyada mırad almadım
Güldükçe hatırla beni

Süleyman'ım derd ortağım
Viran oldu gönül bağım
Duman sarmış başın Alu
Estikçe hatırla beni

Söyleyen: Süleyman Solmaz

TEW DİLÊ, TEW DİLÊ, LEYLAM

Diyarbekir sedakar
Merdin Musul'a bakar
Diyarbekir'in kızları
fitilsiz lamba yakar

Tew dılê, tew dılê leylam
Tew dılê, tew dılê leylam

Arabamız dört teker
Eleziz'de kum çeker
Elezez'in kızları yas çeker

Tew dılê, tew dılê leylam
Tew dılê, tew dılê leylam

Aya bak, yıldıza bak
Suya giden kıza bak
Kız allahını seversen
Yüzünü dönder bize bak

Tew dılê, tew dılê leylam
Tew dılê, tew dılê leylam

Kaynak: Xalika Wake / Çewdere Köyü

Yöre: Diyarbekir

AX DAĞLAR

Kalenin dibinde, aman
Mal mı yayılır oy-oooy
Bir kez öpme ile aman
Yalnız uyulur aman

Kalenin dibinde, aman
Harman gidiyorlar, aman
Şıkışmış kemere, qurban
İnce beline aman

Kalenin dibinde harman
Fermansız suç olur, aman
Çirkinin koynunda, aman
Sabah geç olur, aman

Ağlıya ağlıya gözlerimden yaşlar akıyor
Köylü kızı hele, aman
Dedim qurban, şu yazma sana uymamış
Aax köylü kızı da hele dur oy
Aaax dıloy dağlar dıloy
Aaax dıloy dağlar duman

Söyliyen: Anonim
Kaynak: Xidê Palay

koe qerebabay

gesu u qeyda:hese qebi
çune:xidé ibi
het : korpar_qerebel

nota:bulent çatalkaya

KOÊ QEREBABAY

Hele, wayi wayi
Xilemalê, wayi
Wayi, wayi, dakıla mı, wayi
Hewno xırabın diyu, xanıma paşay

Koê Qerebabay, kou ra yano
Serê xu mij u dumano
Hem vorneno, hem vay dano
Veng de, low, Heq comerdo

Ewro ma rê bi bela, na bızê siay
Way de, way, na bızê siay
Way de, way, khıla mı, way
Verê ma kerdo teng, Koê Qerebabay
Wayi, wayi, koê Qerebabay
Ewro tenge derê, hirê derezay

Seydi va, hewnê mı yeno, çokê mı şikiyay
Koê Qerebabay, koo de yano
Hem vorneno, hem vay dano
Lao, Sıdqi, veng de, vorçıge de menda
Elbet ma rê caê ra imdatê ano

Koê Qerebabay, koê de tîrrê
Goligê kimeti pêro biy qurî
Maina kimete hîrrê, çimê mî biy pîrrî
Koê Qerebabay vana, da, vana
Koê Qerebabay, koê de tîrrê
Hem vorneno, hem vay dano
Maina mî medare ra, xora gîrana
Bîra, xu yan de, pay na to dana

Koê Qerebabay koê berzê
Hetê ra vore vay dana
Hetê ra maina kimete rae wazena
Maina kimete medecne, awra, gîrana
Wayî, de, wayî, xîlemalê way
Wayî, de, wayî, khîla mî, way

Xebere yel u qomîê
Vacê, tenga zerrê Yadigarê Siay
Way, way, Yadigarê Siay
Dakîla mî, way

Wayî, de, wayî, wayî
Khîla mî way, Heq diyar
Ma rê imdat ruşna, Sîlêman Ağay
Mî va, Sîdqi, la veng de
Ciamêrdî amay
Ma rê imdat rusna, Sîlêman Ağay

Qese u qeyda: Hesê Qebî
Het: Qerebêl, Korpar, Bekpar
Çime: Xîdê Îbî (Îbrahim Erdoğan)
Qeyd: H. Düzenli
Pêleke: Nezîr Bal

coru nina

çime:süleyman solmaz _ali solmaz
vatoğ:anonim
het :qerebel

nota:bülent çatalkaya

CORU NİNA

Mekanê tu Estambolo
Zewq - neşe vanê, bolo
Ez feqiro, cêbê mı tholo
Coru nina, coru nina

Zaf rindeka, mı şaş kena
Xu dime ra ki kaş kena
Coru nina, coru nina

Na eteg, na fistana xo
Vera dîşmeni sūs dana xo
Derdê ma rê çare çino
Coru nina, coru nina
Derdê ma rê derman çino
Coru nina, coru nina

Sarê xo ciono, şono dewe
Şimon hata nê mê şewe
Derdi zerrê mı de biyê khewe
Coru nina, coru nina

zere

gotin:meme çeti
herem:dewa pasay_qerebel

nota:bulent çatalkaya

ZERE

Malan barkîr goç yermiş bû
Bejna rındık sâllemiş bû
Gotin rında te newxaşê
Kêzebi gurçê mın kopmiş bû

(Le le) Zere zere zere
Ez qurbanê porê zerî

Malan barkîr çûni wâre
(Rındık) Tu nivanî were malê
Ez têra danim goştê kâro
Tu mîra (Dêng ke) singe bêran

(Le le) Zere zere zere
Ez qurbanê porê zerî

Gunde hember gundeme ye
Kê kî tune sed xaneyê
Gunde ku yaramî tê da tınne
Ew gunda ji xırabeye

(Le le) Zere zere zere
Ez qurbanê porê zerî

Şilî dibarî şevîk reş ê
Ber pışte da şelî besê
Ez peşdikim rındiya xelkê
Rındiya te mîra bese

Gotin : Meme Ceti
Herem : Dewa Pasay, Qerebel
Tomar : Tefik Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

neydem neydem

beste: use alê cenci

nota: bülent çatalkaya

NEYDEM NEYDEM

Qırma ağaç dalında
Neydem neydem neydem
Derdim var, derdim var
Şu köyde bir yarım var
Gönül düşmüş, gözüm kalmış
Benim derdim var

Oy neydem neydem
Gönül düşmüş ben neydem
Gözüm kalmış ben neydem
Neydem neydem ben neydem

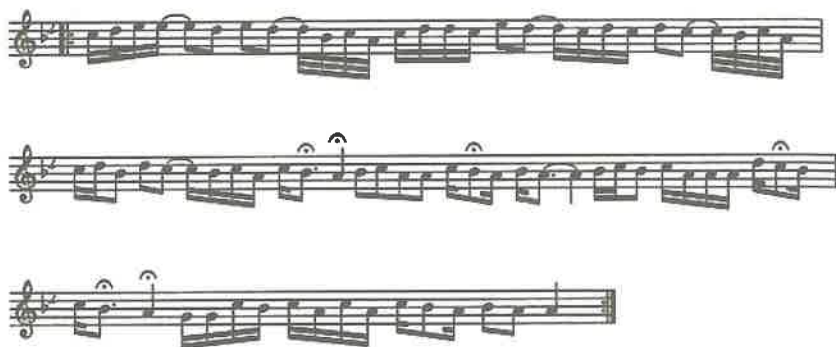
Qırma ağaç dalında
Neydem neydem neydem
Derdim var, derdim var
Şu köyde bir yarım var

Beste: Use Alê Cenci
Qerebel (Gome Silê Murti)

weteno khan

vatoği: hesê usi-khekê usi
het : dewa poyrazu/qerebel

nota: bülent çatalkaya

Erê, way way
Naê ke şonê ver be vay
Çênê ni wetenê khani
Naê uncia ma ra asay
Mı va, çênê, bê
Şime xorê dewa ma

Va ke:
Lo-low, dewa ma vêran biye”.
Çê', çê', koê serê ma
Gul bo, şan bo
Hengista bêçika to
Ma rê nişan bu

Çê', çê', bê
Têververe şime
Ma sero reqe - reqa
Tıfanganê Şêxşanu bo
Çênê, çêber de şona
Rinde hao soci ver de
Çênê hetê mı ra
Çite arde ra surata xu ser de

Mı va, çê', çê', nata bê
Lew pani
Ta verda ra bejna bari'
Vêrde ra koşe

Vatoği: Hesê Usi, Khekê Usi

Het: Dewa Poyrazu / hardê Qerebêli

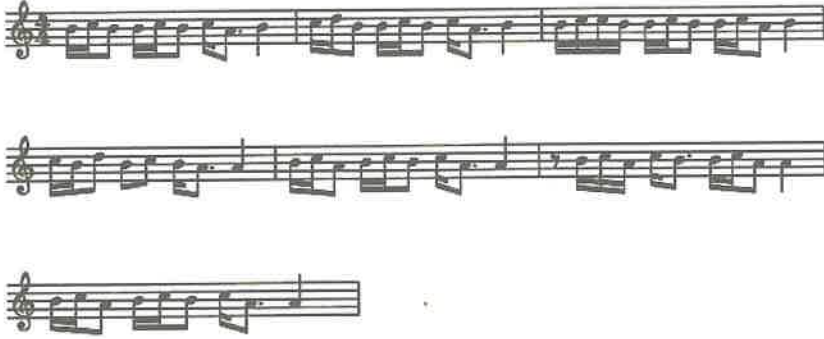
Çıme: Dayka Yete u xalika Zeyne (Yeter Karademir – Zeyneb Doğan)

Qeyd: Mikail Aslan, Nezir Bal

doğri bê

çime: besé ağıy
het :mamekiye/dêrsim

nota:bülent çatalkaya

Doğri bê, doğri bê
Bê çê ma
Va, mı va, sonu, tariyu, mevêre ra
Vanu, bê meymanina ma
Doğri bê, doğri bê
Bê çê ma

Va, mı va, çêber çırrenu
Bozo belek pey de gırrenu
Yarê yarê, bozo belek pey de gırrenu
Yawas bê, yawas bê
Çêber çırrenu
Bozo belek pey de gırrenu

Yawas bê, yawas bê
Derguse nawa vîrêniya to de
Vêrdinê ra derguse
Doğri bê, doğri bê
Doğri bê çê ma

dewo

anonim

nota: bülent çatalkaya

DEWO

Dewo dewo bibe te lı dakım
Bejna fitoz ez lı bakım
Xortikan lı xwe şakım
Cahilan lı xewê rakım
Dewo bibe te lı dakım

Dıbe dewo bu xewâre
Pir nıkane dewo lı darê
Dewo bibe te lı dakım
Bejna fitoz ez lı bakım
Cahilan lı xewê rakım
Dewo bibe dewo dewo

Dıbe dewomîna dewe bızînan
Qırım ketye va mezinan
Mal ji mîya bı cahilan
Dewo bibe dewo dewo
Dewo bibe te lı dakım

Dıbe dewomîna dewe miran
kırım ketye kal û piran
Mal mîya bı cahilan
Dewo bibe te lı dakım
Bejna fitoz lı bakım
Dewo bibe te lı dakım

Gotin : Anonim?
Herem : Gunde Canbegan, Qoçgiri
Çavkani : Xalti Cebo
Tomar : Tevfîk Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

Var git dılo

gotin:seyd eziz
berem:gundé mecid_qoçgiri

nota:bulent çatalkaya

VAR GİT DİLO

Doste dostan bewar nabi
Doste dostan beçar nabi
Riya Xade be yar nabi
Var git dılo doste yarê

Dost bı dostanra bı yağê
Hem baxçeye hem bağê
Hem Sultanê hem çırağê
Var git dılo doste yarê

Doste sağê lı rê hêwin
Hem bı rone hem bı şewın
Kâr û zerar tew lı hêwin
Var git dılo Doste yarê

Bazar ki xwe çekim jı dostan
Bêhewgeşinim dewdu hûstan
Ez dertlime derman ji dostan
Var git dılo doste yarê

Riya Xade rê ki pane
Dıl bı doste xwe dizane
Şeş ji hevt ji lemekanê
Var git dılo doste yarê

Riya Xade rê ki dûze
Em çı dıbene ew dı bize
Dertli dostan Seyd Ezize
Var git dılo doste yarê

Gotin : Seyd Eziz
Herem : Gunde Mecid, Qoçgiri
Çavkani : İbrahim Dede
Tomar : Tefvîk Şahin
Werger : Sunal Erdoğan

geriřa zıme

kaynak: suleyman solmaz

nota duzenleme: bulent çatalkaya

GERİŞA ZIMEY

Ez veciyu ra Gerişa Zımeý,
Veng dono
Kes nêvecinu diyarê na bonu
Malê cirani nino
Nao endi şono
Bıraê mı, kuyê ciranê mı?

Bıraê mı, sêr ke
Taw vêrano
Phepug niştu goza dertliye, waneno
Zerrê mı jon danu
Mekano khanu
Bıraê mı, kuyê ciranê mı?

Ez veciyu ra Gerişa Zımeý
Veng dono
Zerrê mı jon dano
Caê pir u khalıkano
Bıraê mı, kuyê ciranê mı?
Anê, khilê, waê
No çı nia derdo?
Locine cirani şiyay
Çêber kilit kerdo
Na heqsızu
ciran na zor de verdo
Bıraê mı, kuyê ciranê mı?

Bıraê mı, nata bê
Cığara pani
Zerrê mı de cigeri darmedağanê
Uncia kotê werê, derdê Sılêmani
Hevala mı, kuyê ciranê mı?

Vatoğ: Süleyman Solmaz

Het: Dewa Ateş Al

kınım kınım

anonim

nota: Bülent Çatalkaya

KINIM KINIM

Kınım kınım direj nabım
Zere zerrê bozmiş nabım
Ağa te ber ranabim
Paşa te cêvab nadım

Kın kuştinê bî xençere
Dewa kine dâra terrê
Kınım kınım direj nabım
Zere zerrê bozmiş nabım
Ağa te ber ranabim
Paşa te cêvab nadım

Kın qır seksen perê
Fistan derkêt ser kemere
Wîy kine kınım kınım direj nabım
Zere zerrê bozmiş nabım

Gotin : Anonim?

Herem : Gunde Canbegan, Qoçgiri

Çavkani : Xalti Cebo

Tomar : Tevfik Şahin

Werger : Sunal Erdoğan

ZAZACA ALFABE

Kaynak: <http://zazaki.de/turkce/makaleler/zazacaokumayazma.htm>

Zazaca Alfabe ile Türkçe alfabe arasındaki fark kolayca kavranabilecek kadar az sayılır. Türkçe alfabedeki harflerin 27 tanesi aynı şekilde ve aynı seslere karşılık olarak kullanılırlar. Ancak (Kuzey) Zazaca Alfabede 32 harf mevcuttur.

Zazacada alfabesinde:

a, b, c, ç, d, e, ê, f, g, ğ, h, ı, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, ş, t, u, ü, v, w, x, y, z
harfleri mevcuttur,

Türkçe ile aynı olan:

a, b, c, ç, d, e, f, g, h, ı, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, ş, t, u, ü, v, y, z
27 harfi de olduğu gibi kullanmaktadır.

Farklı Harfler:

Zazacada, Türkçeden farklı olarak fazladan:

ê, ğ, q, w, x, sesleri vardır.

(buradaki Ğ ğ sesi Türkçedekinden farklıdır. Ayrıca dikkat edilirse zazacada Öö sesinin olmadığı görülecektir)

Türkçe alfabeden tanıdığınız harflerle aşağıdaki ZAZACA kelimeleri okuyabilirsiniz.

Adır	Ateş	jü	bir
veng	Ses	verg	kurt
bon	bina	fek	agız
kerge	tavuk	ga	öküz

Sesi Türkçeden Farklı Harfler:

Zaza alfabesinde Türkçeye ortak gibi görünen bazı harflerin zazacadaki sesleri Türkçedekinden farklıdır. bu harfler şunlardır.

c, ç ve ğ

İki harften oluşan sesler:

Bunun yanında, Zazacada bazı sesler bir tek harfle ifade edilemezler. Bunun yerine harflerin kombinasyonundan oluşan seslerle ifade etmek gerekir.

Bunlara örnek olarakta şu sesleri verebiliriz.

çh, kh, ph, th, ve rr

Zazaca alfabede olupta Türkçede olmayan harfler:

sadece dört harf mevcuttur.

bunlarda: *Q-q, W-w, X-x, Ê-ê*, harfleridir.

1- Zazaca - Türkçe ortak harfler
(bazı örnek kelimelerle)
Sessiz harfler

B ize (keçi)	M ordem (adam)
C ianike (kadın)	N enıg (tırnak)
Ç êber (kapı)	P elge (yaprak)
D est (el)	R - Morek (boncuk)
F f - Fek (ağız)	S s - Saye (elma)
G g - Genım (buğday)	Ş ş - Şilani (kuşburnu)
H h - Hak (yumurta)	T t - Torjên (balta)
J j - Jü (bir)	V v - Verg (kurt)
K k - Kemere (taş)	Y y - Meyman (misafir)
L l - lınge (ayak)	Z z - zon (dil)

2- Türkçede olmayan
Zazaca sessiz harfler

Q q - Qorr (bacak)
W w - Ware (yayla)
X x - Xemel (süs)

3- Zazaca Türkçe ortak harfler
(bazı örnek kelimelerle)
Sesli harfler

A a - Asme (ay)	O o - ostor (at)
E e - Eşkize (kuru üzüm)	U u - Usarr (bahar)
İ ı - sıt (süt)	Ü ü - Lüye
Î i - Niştane (yüzük)	

(not: Zazacada (Ü) harfi hiçbir zaman kelimenin başında yer almaz, bunun gibi (İ) harfi de kuzey ağzında kelimenin başında yer almaz.

4- Türkçede bulunmayan
Zazaca sesli harf

Ê ê - êrgat (ırgat)

5- İki harften oluşan sesler
bazı örnek kelimeler

Ç h çh - Çhem (nehir)	P h ph - phonc (beş)
K h kh - Khoçike (kaşık)	T h th - Thomur (saz)
R r rr - bırr (orman)	

6- Güney lehçesinde kullanılan
bazı sesiz harfler

‘ azeb (ergen)
‘ erd (toprak)
‘H ‘h - ‘hewt (yedi)

ÖRNEKLER:

Cc Çç sesiz harflerinin farklı seslerine bazı örnekler

Daha öncede belirttiğimiz gibi Zaza alfabesinin 27 harfı Türkçedeki gibi okunmaktadır. Bunlardan C, Ç, Ğ harfleri her nekadar Türkçeyle ortak görünse de Ğ tamamen farklı sesi ifade ederken C ve Ç farklı durumlarda iki farklı ses verirler.

C Sesine örnek

C sesinin **dz** olarak telaffuz edildiği haller

ca	yer
cemed	buz
cor	yukarı
cile	yatak
cite	çift

Ç sesine örnek

Ç sesinin **ts** olarak telaffuz edildiği haller

çare	alın
çım	göz
çar	dört
çerme	deri
çogane	baston

Ğ sesine örnek

Ğ sesinin Zazaca okunuşu

ğezna	hazine
ğezalı	ceylan
ğızalık	kömür tanesi
ğart	biley taşı
ğelet	yanlış

RR rr sesine örnek

RR rr sesine örnekler

bırr	orman
perre	kanat
herremus	köstebek
merre	fare
kerre	pas

Kh sesine örnek

Kh kh sesine örnekler

khal	ihtiyar
khoçike	kaşık
khan	eski
khovık	huni
kherr	sağır

Ph sesine örnek

Ph ph sesine örnekler

phum baykuş

phonc beş

phıt bebek

phiz(j) kazık

phon yassı

Th th sesine örnek

Th th sesine örnekler

thomır Saz

thal Acı

Phulık küçük bez parçası, yamalık

tham Tad

thole kabuk

Çh ch sesine örnek

Çh çh sesine örnekler

çhem çay - ırmak

çhılm sümük

çhok diz bağı

Q - q sesine örnek

Q - q sesine örnekler

qor bacak

qılancıke saksığan

qese söz, kelime

qolın başlık

qız(c) küçük

W w harfine örnek

W w harfine örnekler

Wae bacı, kız kardeş

Ware yayla

Werd(ene) yemek

Wes(ş) sağ, sağlıklı, tatlı, hoş

Wereza yeğen (kızkardeşin oğlu)

X x harfine örnekler

X x Harfine örnekler

lex alay (şaka etmek)

xal dayı

xılık çömlek

xırxe Avuç içi kadar taş

xete Kağıt, çizgi, satır

Ê ê seslisine örnekler

Ê ê seslisine örnekler

(y)êrġat ırgat

bêçike

çêneke

çêrang

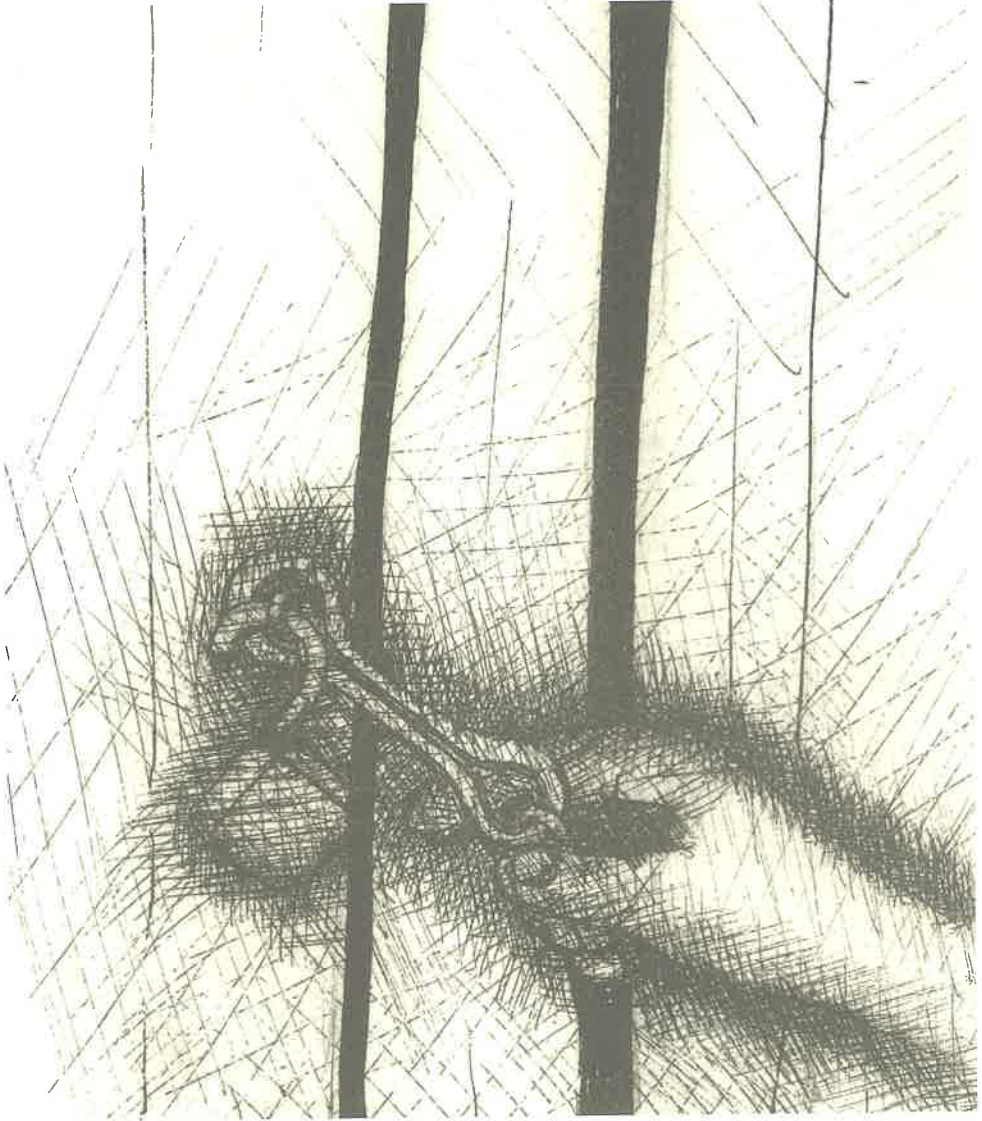
dês

parmak

kız

tavan, çatı kirişi

duvar

Tae qesê manidari:

- Delê hona ke nêteleqiyay be, leyrê xu zerre de khuzêne.

- **Waxt yenu ke pi peyê çêberi de manenu, caê pi de laz qesey kenu.**
(Gula Uşên Begî)

- Lozinge bê dü, mal bê şüyane, çê bê wayır nêbenu.

- Wayirê manga sonu wayirê here ra du wazenu.

Qerebêl de, tae qesê Pir U Khalıkane ma

A

- Awa şêli ra meterse, awa merdiye ra biterse.

- Awa ke qab de vînete, boe kuna cı.

- Awe sona qum manenu.

- Adır saynenu, vanu: "koli ternê".

- Adirê cenemi çinu, her kes adirê xu tey benu.

- Adirê kuciku tım vêsenu.

- Alimi xu vira kerdu, qeleme xu vira nêkerdu

- Aqıl ke bibu, ju qesa besa.

- Aqıl tacê sarê mordemiyu

- Aqılû gıran xorê muyê kenu bar.

- Asma gucige jê cêniya viyaya; ge berbena, ge huyına.

- Awres ko ra herediyu, xebera koy çina.

B

- Baliye dare ra gına warr, vatu: "na dare cıqa boyına".

- Bar ke baru; gırs cıku, qız cıku?

- Bê risk u bê hesa.

- Bêbextiye ke esta, nuna potiya, kuna çêberê sîma ki.

- Beqe ke mequru, teqına.

- Biyene ke ame, çinêbiyenê çüyê xu cena, sona.

- Bom, bomi ra tersenu; baqıl, bomi ra tersenu.

- Bonê jurekeri vêsu, keşi inam nêkerdu.

- Bıra ke bıra bu, cêniya biraê xu nêcenu.

- Biraê werdene deyraê, biraê merdene çinê.

- Biraê werdene tım heredinu.

- Bızane, bıke; nêzana, bımuse bıke.

- Bize ke bıza meğêlê xu kınena, hona tede meğel bena.

- Bize ke têyna mende verg weno.

C

- Ca estu, bide vînde; ca esto, bide bireme.

Ca estu, mordem cıra remenu; ca estu, ca mordemi ra remenu.

- Can sonu, nênu hurendi; mal sonu, yênu hurendi.

- Cematê ciamêrdu koê berji seru bêru pêser.

- Cenet ke vanê, serê hardanu; cenem ke vanê, serê hardanu.
- Cenet u cenem binê linganê ma u piyê isani deru.
- Cenetê tuya, cenemê tuya; çê tuya.
- Cêni u ciamêrd ju weleraê.
- Cêniya rinde isani verba roz u tiji bena.
- Cêniye ke bîwazu, merdê xu kena wezir; bîwazu, kena rezil.
- Cêniye estuna çêyiya.
- Cênika ke mêrdê xora rew urzena ra, boji de bîze, berzê cenet.
- Cênike hurdemena domanê xu kerdê virana xu, ju watu ke: "Tî ne na dina de binê nê bari ra xelesina ra, ne ki a dina de".
- Cirane xêr, qulba mordemiyu.
- Cirane xirabın mordemi kenu wayirê her çi.
- Ciyê binê vare; rew bu, here bu vejînu teber.
- Ciamêrde xirt, rîskê xu kemere ra vezenu.
- Cewres meselê heşî biyê, têde ki mamuxe ser biyê.
- Cêwres qesê heşî biyê, oncia ki juru
- Cêwt ronise, raşt qese bîke.
- Cî ke hesnena, têde inam meke; cî zana, têde qese meke.
- Cî ke isani rê bêro fekê isani ra yêno.
- Cî kena, pêyniye bîpeme.
- Cî kena, pêyniye bîzane.
- Cîğa ke bîhuyê, honde ki berbena.
- Cîqa rae duri bu ki, gama vîrene de bena kılme.

Ç

- Çê, ne bê cêniye, ne ki bê cûamêrd beno.
- Çêver ra teber ke, lozinge ra yênu; lozinge ra teber ke, çêber ra yênu.
- Çêberê Heqî, çêberê ramu; çêberê qulî, textîku camu.
- Çêberê hukmati çêberu camu, qul be zulmu; Heq be ramu.
- Çêberê xu çip bîze, ciranê xo dîzd meveze.
- Çê xu vaê pakay ver deru.
- Çê xode nê, çê şari de nandaro.
- Çê, ne bê cêniye, ne ki bê ciamêrd benu.
- Çêna cirani, ciran danu merde; lazê cirani, cirani zeweznenu.
- Çêneka azebe ra watu: "Na oda zaf rîndeka, tenê lozînga xu cewta". Çêneke ki watu: "Dü pîra sonu, nêsonu, tî ae vaze".
- Çêber ra teber ke, lozinge ra yênu; lozinge ra teber ke, çêber ra yênu.
- Çêberê Heqî, çêberê ramu; çêberê qulî, textîku camu.
- Çiyê bîde ke, çiyê ki bîjerê.
- Çiyê xu vîndi meke, eke kena vîndi dîma mekuye.

D

- Daene u guretene bîraê jûbîniyê.
- Dare çîqa ke serê hardi ra bu, hondeki binê hardi dera.
- Dare dare de şêrkena bena khewiye.
- Dele ke biyê qîzban, kutîki Heleb ra yêne.

- Dên wayirê xu naskenu.
- Der u ciranê xorê bîwaze ke, Heq torê ki bîvarnu.
- Derdê her keşî, her keşî rê gîranê.
- Dêso tora van, veyve fam bîke.
- Dest, destu şûnu; deştî ki sone ri şûne.
- Deva ra vatu: "Vîlê to çêwtu". Deva ki vatu: "Ma kotiyê mî raştu ke".
- Dewlete, riyê kutîk u pîsînge de yêna çêberê mordemî.
- Dîk ha veng du, ha veng nêdu; roze uncîa ki bena nêwe.
- Dîna de isan vasu; benu khewe, benu husk.
- Dîna Sultan Sîlemanî rê nêmenda, ne ke keşî rê bîmanu.
- Dîna torê xana, tî cîrê meymana

E

- Ebe khocîke da arê, ebe kundez kerd vîla.
- Ebe khocîke kenu vîla, ebe kundez danu arê.
- Ecelê bîze amu, şîya nunê şîyani werdu.
- Ewlad zerdîku, torn dendîku.
- Ez pîaz nêwen, pîaz mî ra vanu, bî seker bure.
- Ez van, ga niyamu, a şîya, derdê voreki guretu.
- Ez ver son, mî dîma nênu; ez dîma son, mî ver nêsonu.

F

- Fekê lûye terne nêreştu, vatu: "xora tîrsu".
- Fekê pîsînge nêreştu cigere, vatu: "xora boyîne".
- Fekê sari peleke nîya ke, bîjerê bîderzê.
- Feke wes morî lone ra vezenu.
- Fitîka mî danu pîru.
- Fîrsend ke kewt kêmfersendi dest, isanî nal u mîx kenu.

G

- Ga ke gîna waru, kardi benê deyra.
- Ga merd, seyî kerdî bînê nîrî.
- Ga mîrenu, cêrme manenu; isan mîrenu, name manenu.
- Gaê mî, gaê mî xaynenî meke; zîmîstan ke ama torê sîmer, mîrê nun lazîmu. U waxt ya tu fek erzena ra yê mî, ya ki ez fek erzen ra yê tu.
- Gola ke cîra awe sîmena, kemere cî meerze.
- Gosdaene bîzane, qese kerdene musena.
- Guda nun u toraqî, aqîl u fam kena sarê isanî.
- Gulange bîske ra vato: Ez tora dergane. Gulange ki vatu: Caê ma zobînau.
- Gurenayîs rê kes tomete nêvanu.

H

- Halenê puyê kori Heq be xu vîrazenu.
- Hard be asmêni ra citur ke cêra nêbenê, dî zerri ki hêni cêra nêbenê.
- Hata can nêvejîyu, xuye nêvejîna.
- Hata kemera qîze meerzê kemera pile ver, dêş de kemera pilê ca nêvenena.

- Hata roza merdene cimê mordemi dina deru.
- Howt aznê heri biyê, verê awe de têdê xuvira kerdê.
- Howt bipeme, ju biçine.
- Howt bipeme, ju bîbirne.
- Howt serevdê reştê pê, ju her bar nêkerdu, vato: "Ax bêkeşiye, ax bêkeşiye".
- Hazar rêy posman bê ki pêyser nêcerinu.
- Heq yêno comerdiye, ma ki vênenu.
- Heq ewladê bêxêri çêberê mordemi mekeru.
- Heq keşi roşt xora morim mekeru.
- Heq keşi şaş mekeru, sas kenu kas mekeru; eke kas kenu ki, na dina dare ra mefe-
telnu.
- Heq roza tenge, az u uzê ma memusunu.
- Heq riskê mordemi, nesibê mordemi keru.
- Heq u nêheqe ju çêber ra kunê zere.
- Heqa ma u pi ewladi ra, heqa ewladi ki ma u pi ra pers bena.
- Heqi ke kerd têra, gere qul mekeru cêra.
- Her be hereniya xu, hirê rey camure nêkonu.
- Her cetiniye de ju rehetiye esta.
- Her dar ra khocike nêvirajina.
- Her kes dara xu bîzanu, ver de vînderu.
- Her kes refê xora.
- Her kes riskê xu wenu.
- Her kes xu nanu rê rîndeni, ma xîrabeni kam kenu?
- Her theyr be refê xora.
- Her theyr be zonê xu wanenu.
- Here ra vatu, "torê mumi amê, tu silaiyê veyvi kenê", here ki vatu "mî benê veyve,
ya koli, yaki awe".
- Heri dina de zafe -Heqi ardu werê- pêru ju ca de niyê.
- Heri ra va, "bi tu berime cemat", Heri va, "ûza sîlandi esta xu gevjdinê"!
- Heri ra vatu, "cimê tu be roşt be, kurrike tu biyu". Heri ki vatu, "ha biyu, ha nê
biyu, barê mî uncia mîrau, ya mîra niyu, tî ae vazê"!
- Heri ra vatu, "veyve de tu wazene", vato, "ya awa, ya koliyê".
- Heri u astoru ra danê pêru, feqiri binê lingu de sonê.
- Hers ra ke uşt ra, zerar ra nisena ru.
- Hirê waxti este: Meşte hona herera, ewru nawo xeleşiyu, vijeri xêlê waxtu.

i

- Înat be binatu, ge rîndu, ge fesadu.
- Îsan biyena xu zanu, merdena xu nêzanu.
- Îsan bîwazu, nêwazo ki. (rozê nê rozê meymanê mezelanu).
- Îsan dina nêvenu, dina isani wena.
- Îsan gere ke reca ma u piyê xu bîjeru.
- Îsan ke awe sera bi, ne ke çiyu de bin, mori ki qarsê isani nêbenu.
- Îsan se serre kokim nêbeno, derdanê hazar serê xode oncenu-benu-carnenu.
- Îsano bêkes jê thyêrê bêperiyu.
- Îtiqatê mordemi ke ebe kemere ama, kemere ki mîradê mordemi kena

I

- Jü çê de çewres mordem biye, cımê cewresi ki destê şiyane çêyi de biyu.
- Jü çê de ke ju mîx çinu, o çê bivêsu.
- Ju dest de ponc beciki este, poncemeni ki jê jübini niyê.
- Ju mae howt laji kerde weyi des u dî lazû ju pi weyi nêkerdu.
- Ju ra va: "tî bêxt wazena ya ki text", va, "bêxt ke bi, texti ki yênu".
- Ju vatu, "dewa madê heri zafê", tekê bini vatu, "dewa ma pêru herê".
- Ju xorti çêneka azebe ra vatu: Na oda zaf rindeka tenê lozinga xu cewta. Çêneke ki vatu: Dû pa sonu nêsonu, tî ae vaze?
- Jüyê xêxi kemerê eşta gole-quye, cêwres baqîlu nêveta.

K

- Kam ke dostê xode yaru, Xızır cîrê hevalu.
- Kam ke isanê xırabi ra nezdîyu, Heqî ra duriyu.
- Kam ke nêxebetinu cîrê nun çinu.
- Kam ke tersenu, qe vîrana cêniya xora mêveciyu.
- Kami ke kînit, pêyniye de u be xu gînenû pîru.
- Kami kerd, kami werd.
- Kami va, "qese bîke"; kami va, "hes be".
- Kami vatu ke, "çê derdi şên bu".
- Kecel ke derman bivenu, kenu sarê xora.
- Kelpi de wenê, qîlancîke de qîştnenê.
- Kelpîç şiyu derdê kemerî rê berbu, vatu: "Bîra kemer nîka vore be şîliye ra ke voray, tu se kena?" Kemerî ki xorê pe huyu.
- Kembra gîrane, caê xode gîrana.
- Kengerî ra vato: "çê-welatê tu kuyû?" Vatu: "va zanenu"
- Kercîki heri ra vatu: "tu cen erzen bînê lînganê xu".
- Kerdana xora nê, nêkerdana xora merd.
- Kerge ke kerga, awe wena xu ser Heqî de niyadana.
- Kermê dari ke dari ra nêbu, dar puc nêbenu.
- Kesê mî, destê mînu.
- Kesu ke sîfrê xu ser de mîrd nêbi, sîfrê sari ser de qe mîrdi nêbenu.
- Kheri vatu, "veng yêno"; kori ki vatu, "hay yêne"; seqeti ki vatu, "low vozde ma voztime".
- Ko çıqa ke berz bu, rozê lînga mordemi gînena ra cî.
- Kori ra vatu, "mîradê tu çîku?" vatu, "dîna roştîya, roştîye ki kes mî nêdanu".
- Kor ra vatu mîrade tu cîku? Kor vatu, "dîna roştî".
- Kutîk goştê kutîki nêwenu.
- Kutîk payna dîmê kutîki nêdanu.
- Kutîki de wenu, qîlancîku de qîştînenû.
- Kutîku ke astu kocnenu, hasarê pêyniya xu vîndenu.
- Kebaniya hewle rîskê kutîki pîsînga dîzde ra bîrnena
- Kerga ma yena çê made qut vena, sona hakanê xu ki axîra sari de kena.

L

- Laz hetê pi ra, çêneke hetê mae ra sona.
- Laz zerdîku, torn dendîku.

- Lerzê meke, raver mesu, rew memire.
- Leyrê lûye, lûye dîma; leyrê kuji, kuji dîma sonu.
- Lozinge bê dû, mal bê şiane, çi kî bê wayır nêbenu.
- Lom meke, bine de manena.
- Loqmo gîrs bize, qese gîrs qese meke.
- Lûye ra vatu, "na dîmê xu se kena?" Lûye Vatu, "pê calp u cîlpê xu ken".
- Lûyê tukê xu vurnena, xuya xu nêvurnena.

M

- Ma bîsanê xatîrê Ana Fatma Sîpiye.
 - Ma kerd kemi, Xîzîr bîzednu.
 - Ma nê raya ra carîx u puci dîrnay.
 - Ma nun u sola jûbîni werda.
 - Ma peru piya baliyê ju darime.
 - Ma torê çüyê des u dî Îmamu na ru.
 - Ma, "mî qeda" vame; yî kî, "qotîk qarnase" vanê.
- Maya isani rêyna veyvîke nêbena, piyê isani kî xort nêbenu.
- Marîfet qese kerdene de niyu, qese kerdene zanîtene de ru.
 - Mekîne, gînena pîru.
 - Melem vîraştu nu ru dîrbeta xu ser.
 - Merdene ke nêbu qîmetê homete nêaseno.
 - Meymanê isani meymanê Heqîyu.
 - Meymani ra pers kerdu, "cî sîmena?" vatu, "nuni ra dîme ferq nêkenu".
 - Mî xu awa germîne de kî şîtu, awa serdîne de kî şîtu.
 - Mîlocîke ra vatu: "Sarê to cay gîrsu? Vato: "Aqîlo." Vatu: "Miyanê tu cay bariyu?" Vatu: "Kar u gure rau." Vatu: "Qîna to cay gîrsa?" Vatu: "Qalê namusi mekerê!"
 - Mirî asîqe ra vatu: "Xêlê domanê to estê!" Ae kî vatu: "Mîro gos mede, juyu jê tu têy çînu. pêru tîr u fîse".
 - Mor vanu, "mî jê dîsmeni bîçise, jê dostî wedare".
 - Mordem estu felê xu qese keno, mordem estu fekê xu qese kenu.
 - Mordem ke kewt tenge, bîrakê maya xora vanu "bau".
 - Mordem ke wesân kewt, kemere ra nerm cî dest kuyu wenu.
 - Mordemi de zon pîlu, zonî de mordem pîlu.
 - Mordemi ke karê xu nêzana, her waxt posman benu.
 - Mordemi ke sarê xu be xudest nêkînît, kes mordemi rê nêkînenu.
 - Mordemu çêr, nunê xo xîrx u kemeri ra vezenu.
 - Mordeme rî şîya verê cîmanê mordemi de jê teniyu.
 - Mordeme rînd xu nêerzenu pêye mordemê xîrabi.
 - Mordeme teres velg bîrnenu dariye kî anu erzenu varê çêberê sari.
 - Muriye ke rêşte, dîma kî poyîna.

N

- Na dîna faniya, keşî rê nêmenena.
- Namê xîrabiye her kes zanu, kes nêcenu xu ser.
- Namus texte zernenu, sarê her keşî sere niyu.
- Ne awe be, tu berzê, ne şeker be, tu burê.

- Ne berbenu ke, isan têt bîberbu; ne ki huyînu ke, isan têt bîhuyu.
- Ne cerînu, ne ki erjînu.
- Nî derdanê ma ke sacî rê qese bîkerê, sacî nun nêpozena.
- Nêzanaene ayîb niya, nêmusaeene ayîba.
- Nêzanu here bîramu, nisenu rê astorî.
- Nu bîraê merdene niyu, bîraê werdenu.
- Nunê yî sey wenu, sîlaweta xu ki Musay rê anu.
- Nunê tu ke turîkê albaze tode bu, tu tîm vêsan manena.
- Nunê xu araqê carê xora qezenc ke.
- Nur u cemaîê xora ma musne.

O

- Oğîrê sîma rakarde bu.
- Ogît de şîret çînu.
- Ogîtê ma u piyê xu gosare ke, gosê xu ke.
- Oliyê saê merda.
- Ostorî ra ke ware gînê, bînê tu nêrmu; herî ra ke ware gînê bînê tu kuc u kemeru.

P

- Palasê herî astorî ra kerê ki, astor uncîa astoru.
- Paşna xu bîlese, mîxenete ra mînete meke.
- Payna dîmê kutîki mede, perenu tu.
- Pelgê dare dare xemelnenu.
- Pelge ke kewtê awe ser, awe de sona.
- Pepug ebe namê xu berbenu.
- Pêrê biyu tunc, mîlet biyu pînc.
- Pêre boe nêdanê.
- Pêre qîlerê destiyu.
- Pêynîye de car metrey kuras, ju mezele.
- Pi pers kerd va: "eru lau senena", lajî va: "xorê derbaz keme". Pi va: "Kutîki ki sîlandu ser derbaz kenê, tu senena mîra ae vase".
- Pilê çê xu be, hona pilîna çê sarî bîke.
- Pîre dît, lûye werd; lûye dît, pîre werd.
- Pîsînge ke nunê xo werd, qabê xode kay kena.
- Pîsînge ke şîye, dewran kunu merî.
- Pîsînge se rey waru gînu ki, lînganê xu seru vîndena.
- Piya bîkerime, piya burime.

Q

- Qalê heşî ke bîkerê, hes pê tode vejînu.
- Qalê kutîki ke kerd, gere uşî ra tu lewê tode bu.
- Qanqolê xu ser kay kena.
- Qasê sîtê ma u piyê xu.
- Qewaxê çîqa ke berz bu, ucîa ki asmên nêresena.
- Qayte mal u naxîrê xu ke, wa mal u naxîrê tu qaytê tu keru.
- Qesa ke pîru medu, çû ki pîru nêdanu.

- Qesa unciliye.
- Qesê manquli wertê dı mordemu de ju purdu.
- Qese şımşiri bîrnenu.
- Qesê xu goze meke, miyane sari seru mesîkne.
- Qese maykek qesê nêri bîrnenu.
- Qese şîrin mori qula ra vezenu.
- Qılancike bîlbîl nêbena.
- Qimete zerni bîrinu, qimete zanaene nêbîrinu.
- Qanqola sere awe, yena nat sona dot

R

- Raya heqe raya nêheqe ra verena ra.
- Raya juyê xatır, yê dîdînê ki xatır, yê hirînê qentar.
- Raya seytani tariya, raya Heqî bariya.
- Raya xora bîmane, albaze xora memane.
- Raye ra albaze xu xora meke.
- Refê mordeme xaini mekuye.
- Rehetiye bînê hardi dera.
- Rew rakuye, rew raurze.
- Rîndeke ki, qusurê de xu estu.
- Rîndeni ke bîkerê xorê, xîrabeni ke bîkerê xorê.
- Rîndeniya mordemi, marîfetê mordemiya.
- Rîndiye ki xîrabiye ki yê na dînaê.
- Rîskê her keşî Heqî danu.
- Roza hirêne meymaneni qedina.
- Roza ke verda ra, êra dîme mekuye.
- Roza tenge de dost u dîsmen nas biyu.
- Roza tûya wese, roza tûya nêwese bu, roza tûya nêwesê ki, roza tûya wese bu.

S

- Sarê kamîli fekê cahîli.
- Sarê mî balişna seru, gosê mî dîna seru.
- Sarê weşî rê pacîki nêwajînê.
- Sarê jurekeri her waxt wertê saqa deru.
- Sarê nerm, qese wesu ra raya ceverê Heqî kenu ra.
- Ser bîde, sır mede.
- Serva malê dîna mordem nêçîşînu.
- Sey şîye dîzdiye, asmê cîre vejîya.
- Sîfrê mordemi ke hard de bî, meymanê mordemi hazîrê.
- Sîrê tu, kes ke bîzanu, sır niyu.
- Sîtara çêyi, roşta çêyi.

Ş

- Şam de dano pîru, helev de vecînu.
- Şemîga îqrarê xora ramecere.
- Şêr, şêro; cî maya, cî nêri.

- Şiliye ra rema, torgê guret.

T

- Taê awe kenê qîlerin taê mosu pêcenê.
 - Taê isani fek ra dostê, zere ra dîsmenê.
 - Taê isani felê xu momînu, zonê xo vergu.
 - Têde raya zanu, raya bazari nêzanu.
 - Teniye kenu riyê mîra qutiye sanenu mî ver.
 - Tesan ben, vêsan an; vêsan ben, tesan an.
 - Thaliye isani ke xırabın bi, mordeme xırabını de vejînu.
 - Tu çêberê keşî pa menê ke, sare ki çêberê tu pa menu.
- Tunêdi şiyu verê ini, ini kerdu jia.
- Tu gamê bi, ez dî gamu yên.
 - Tî gamê verba mî bi, ez dî gami verba tu beri.
 - Tîrami kenu bine ra, dîri manenu.

U

- Usar u amnan tê dîma, zımîstan yînu dîma.
- Uyo ke aslê xu inkar keno aqıl ra heru.
- Uyu ke gîlê becikanê xu ser fetelînu, hona ca ro lînga xu nêdu.
- Uyu ke kuno wertê dî zeriya alancîxê de pîru du.
- Uyu ke nêkerd nêzanu, uyo ke kerd zanu.

V

- Va: Bau tu kotirava? Bau va: Ez hona nêzewejîyu.
- Va: Qe tu qe laz u çênê niyardî? Va: Mî lajî ardi deleverage berdi, çênê ardi vergu berdi.
- Vaze wa wairê hard u asmeni marê wayîrenî bîkeru.
- Vanê belka werdu, nêkerdu.
- Vanê mordem ke heroz çiyê mehesnu gosê xu benê derg.
- Vatene ra xırabiye nêbena, xırabiye kerdene dera.
- Verê çêberê xu bîderê, hona verê çêberê mara qesê bîke.
- Verê çêberê xu runê dî, erzenê verê çêberê ma.
- Verê isani de meleku, pê isani de kutîku.
- Verg danu pîru qılancîke wena.
- Vergî vato: Ez xu pêyê ju dare de danu we, na dîmê mîne rep ke nêbu.
- Veyvîke ra vanê: “bîreqeşîye”, vana: “caê mî tengû”. Cîrê ca kenê hîra, vana: “fîstana mî tenga”.
- Vîzîke çiyê niya, zerê isani fîna were.

W

- Wa name isani mevejîyu canê isani bîvejîyu.
- Wayîrê manga sonu wayîrê here ra du wazenu.
- Waru gînê ayîb niyu, hardê bîmanê ayîbu.
- Waştênê nêmê de kerdena.
- Waxt isani de nênu, gere ke isan waxtî de şîyeru.
- Waxt kakucê mordemîyu wîrazenu anu ra ca.

- Wertê vatene u kerdene de koy estê.
- Weşiye germîna, merdene serdîna.

X

- Xanê Xızırî bu.
- Xebera xırabîne rew bena vîla.
- Xeberê domani ra bîze.
- Xêr ke bîkere xêre yêna vîrendiya tu, şêr ke bîkerê şêr yênu vîrendiya tu.
- Xêr kena pêyniye ki biya.
- Xezeb xezebê xode sonu.
- Xezebê Heqî çê to kuyu.
- Xu bîzane ke, sare ki tu bîzanu.
- Xu ver eştene, xu vira kerdena.
- Xu vîrane zaw u zeçî meke.
- Xırabe aspar yêna, paya sona.
- Xızır bojiyê ma bîjeru ma vejêru sîlametiye.
- Xızır oğîrê tu ra keru.
- Xızır tu bîne peranê xu keru.
- Xızîru hazîr u nazîru.

Y

- Ya Ana Fatma sıpiye.
- Ya rama serê sodîrî.
- Ya wayîrê çêyi
- Ya Xızır, bextê to derime.
- Ya Xızır, tu esta ke esta.

Z

- Zalım ebe zulum yenu rae.
- Zamaê çêyi herê çêiyu.
- Zamet ke çînê bu, qîmete ki çînu.
- Zana bîke, nêzana meke.
- Zarance dîsmenê qewmê/cîsnê xuya.
- Zarance xu erzêna dîrîke, xeleşîna ra.
- Zarance zarance de wanena.
- Zemê zerê çêy meke, rînd nêbenu.
- Zerê kami de cî bibu, sarê bîni de ae vînenû.
- Zerra mordemi sıfrê niyu ke mordem rafîyu.
- Zon de qom, qese de mordem pîlu.
- Zone wes, piyazê tuji jê hemgen danu werdene.

Ma

Ma
Lhapê ma
Canê ma
Ma

Kam bi:

Misaib
Keçera
Îqrar

Nur bi
Ma bime

Vuloğe: Xalka Wake
Ca: Dera Çeçdere

„Taê vengi vindi nêbenê“

Didar Ana

